

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Andreas Bjelland Eriksen

Ref.nr.:
Saknr.: 23/2258
Dato: 20.12.2023

Fastsettelse av forskrifter om vern av 27 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 27 skogområder. Samtidig foreslås mindre endringer i verneforskrifter for tre eksisterende verneområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av 27 skogområder omfatter ca. 121,6 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Områdene som foreslås vernet er i all hovedsak privateid, og vernet skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

Ni områder ligger i reinbeitedistrikter og/ eller i områder med andre samiske interesser. Statsforvalterne har gjennomført konsultasjon med reinbeitedistrikter som har bedt om konsultasjon. KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget. Sametinget har ikke bedt om videre konsultasjoner om saken. Sametinget har gjentatt en tidligere uttalelse, som er gjengitt i kap. 7.3.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til bl.a. kap. 9 og 10.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 27 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog.

Tilrådingen omfatter ca. 121,6 km² nytt verneareal, hvorav ca. 43,8 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Kudalen naturreservat i Stad kommune, Vestland
2. Morsfjellet naturreservat i Lyngdal kommune, Agder
3. Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat (utvidelse) i Evje og Hornnes kommune, Agder
4. Botnfjellet naturreservat i Bygland kommune, Agder
5. Solbergheia naturreservat (utvidelse) i Åmli og Froland kommuner, Agder
6. Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat (utvidelse) i Tvedestrand kommune, Agder
7. Eidbo naturreservat i Tvedestrand kommune, Agder
8. Lauvåsen naturreservat i Vegårshei kommune, Agder
9. Buråsen naturreservat i Vegårshei kommune, Agder
10. Mosnapp naturreservat i Fyresdal kommune, Vestfold og Telemark
11. Flata naturreservat i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark
12. Husefjell naturreservat i Nome kommune, Vestfold og Telemark
13. Mælslia naturreservat (utvidelse) i Tinn kommune, Vestfold og Telemark
14. Heddedalane naturreservat (utvidelse) i Tokke kommune, Vestfold og Telemark
15. Skørsåsane naturreservat i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark
16. Kulerødvannet naturreservat i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark
17. Loreåsen naturreservat i Hole kommune, Viken
18. Tverrbergkastet naturreservat (utvidelse) i Lier kommune, Viken
19. Store rekke og Hølvannet naturreservat (utvidelse) i Aurskog Høland, Viken
20. Rudskampen og Råbjørn naturreservat (utvidelse) i Nannestad kommune, Viken
21. Tullebrennhaugen naturreservat i Lunner kommune, Viken
22. Kvannskardkletten naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet
23. Leine og Mælumsberget naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet
24. Nordneset og Akkarvika i Senja kommune, Troms og Finnmark
25. Erikfjelldalen naturreservat, Nærøysund kommune, Trøndelag
26. Storvatnet og Gøllaustjønnen naturreservat (utvidelse) i Namsos kommune, Trøndelag
27. Åbjørdalen naturreservat/ *Diedtjienvuemien eatnemeservaate* i Bindal kommune, Nordland

Samtidig foreslås mindre endringer i verneforskriftene for:

1. Bjønnestille naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark
2. Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning, Oslo kommune, Oslo
3. Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredning, Surnadal kommune, Møre og Romsdal

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

- 1. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
- 2. Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
- 3. Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FN's bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og et stort antall truede og nær truede arter. Områdene omfatter flere ulike utforminger med rik edellauskog i mange ulike utforminger, som f.eks. lågurt-edellauskog, alm-lindeskog, gråor-almeskog, lågurt-hasselkratt, høgstaude-edellauskog og rasmark-lindeskog. Tilrådingen omfatter også flere områder med gammel gran- og furuskog, lågurt-granskog og kalk-lågurtskog. Tilrådingen inneholder også områder med oseanisk furuskog med boreonemoral regnskog, boreal og sørboreal regnskog og noen områder med bekke- og elvekløftnatur samt forekomster av rik svartorsumpskog.

Arealmessig er det stor variasjon mellom områdene. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse har viktige verneverdier ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet eller har viktig funksjon i et økologisk nettverk.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforring betaler* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i verneforslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin-Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes, er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, men aktiviteter som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv vil i stor grad kunne fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen av områdene, primært gamle traktorveier.

Det er kraftledninger i foreslått nytt verneareal i områdene Flata, Skørsåsane, Rudskampen og Råbjørn, samt Leine og Mælumsberget. I området Mælslia grenser foreslått nytt verneareal til ryddebelte for kraftledning. For kraftledninger som ligger i eller inntil verneareal er det i verneforskriftene tatt inn standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold. Det er kraftledninger i tidligere vernet areal i området Linddalsfjellet og Sydalen samt i området Stavåa, Skauma og Orkla.

De tre områdene Tverrbergkastet, Storvatnet og Gøllaustjønnen samt Åbjørdalen grenser til regulert vassdrag. Av disse grenser de to områdene Tverrbergkastet samt Storvatnet og Gøllaustjønnen til reguleringsmagasin som brukes til vannkraftproduksjon. Det er ikke omsøkt heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) for noen av områdene. Basert på en tilleggsvurdering fra Miljødirektoratet, som har hatt dialog med Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og regulanten om saken, tilrår KLD å justere grensen for området Storvatnet og Gøllaustjønnen slik at vern ikke er til hinder for at man senere evt. kan søke heving av HRV med inntil 2 meter for det aktuelle reguleringsmagasinet.

Det er i området Åbjørdalen digitalt kartlagt 16 potensialer for små vannkraftverk. I tillegg berører området to prosjekter som ble behandlet i St.meld. nr. 53 (1986-87) *Om Samlet plan for vassdrag*, hvor det ene prosjektet var i kategori II dvs. områder som ikke kunne konsesjonsbehandles. Det andre prosjektet, Bjørnåa, må sees i sammenheng med førstnevnte prosjekt og ble plassert i kategori I og i gruppe 4 dvs. at prosjektet kunne konsesjonsbehandles. Prosjektet er ikke konsesjonsbehandlet. Det er ikke kjente planer om utbygging av de nevnte potensialene og prosjektene i Åbjørdalen. Etter nærmere vurdering foreslår KLD en grenseendring hvor ca. 2200 dekar tas ut slik at vern ikke er til hinder for at et prosjekt i Bjørnåa, jf. omtale over, evt. kan konsesjonsbehandles. Det må i så fall forutsettes en tilstrekkelig minstevannsføring i Kvernåa som renner inn i verneområdet. Utover dette vurderer KLD at naturverdiene i området tilsier at verdien av å etablere naturreservatet er større enn nytten av ev. kraftutbygging.

Det er registrert mineralforekomster i området Mosnapp i form av en kobberforekomst hvor det tidligere har vært drevet uttak. Det er ikke planer om utnyttelse av mineralressurser innenfor foreslått nytt verneareal.

2.6. Planstatus

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNF-områder i respektive kommuneplaner. Fire områder ligger i reinbeitedistrikter og/ eller i områder med andre samiske interesser.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen *Natur for livet* (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 500 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er dette aktiviteter som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

For tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøtiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogtrær og ville slektinger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense fremtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging innenfor noen av områdene i dag.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre

natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn

Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Det tilrås at Leine og Mæhlumsberget endres til *Leine og Mælumsberget*. Det er også startet navnesak for enkelte områder. Vedtak i disse områdene kan medføre endringer i navn før vernevedtak.

Grenser

Det er foretatt grenseendringer for flere av områdene etter høring. Stort sett er dette snakk om mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende infrastruktur og anlegg. Størst endring er det for området Åbjørdalen hvor det tas ut ca. 4600 dekar pga. reindriftsinteresser og i tillegg ca. 2200 dekar av hensyn til potensielle vannkraftinteresser.

Verneforskrifter

Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 23.06.2020 nr. 1329 om vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat, Evje og Hornes kommune, Agder
2. Forskrift 09.07.1993 nr. 720 om fredning av Solbergheia naturreservat. Åmli og Froland kommuner, Aust-Agder
3. Forskrift 20.06.2023 nr. 1036 om vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat, Tvedestrand kommune, Agder
4. Forskrift 07.12.2018 nr. 1832 om vern av Mælslia naturreservat, Tinn kommune, Telemark
5. Forskrift 09.07.1993 nr. 706 om vern av Heddedalane naturreservat, Tokke kommune, Telemark
6. Forskrift 09.07.1993 nr. 685 om fredning av Tverrbergkastet naturreservat, Lier kommune, Buskerud
7. Forskrift 04.09.1981 nr. 4789 om fredning for Store Rekke naturreservat i Aurskog-Høland kommune, Akershus
8. Forskrift om verneplan for skog. Vedlegg 14. Hølvannet naturreservat, Aurskog-Høland og Rømskog kommuner, Akershus og Østfold
9. Forskrift 20. desember 2019 nr. 1966 om vern av Gøllaustjønnen og Langdalen naturreservat, Namdalseid kommune, Trøndelag

10. Forskrift 20. desember 2019 nr. 1965 om vern av Storvatnet naturreservat, Namdalseid kommune, Trøndelag.

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 20.03.2015 nr. 238 om vern av Rudskampen naturreservat, Nannestad kommune, Akershus
2. Forskrift 7.12.2018 nr. 1841 om vern av Kvannskardkletten naturreservat, Stor-Elvdal kommune, Hedmark
3. Forskrift 17. desember 2021 nr. 3673 om vern av Bjønnestille naturreservat, Notodden kommune, Vestfold og Telemark
4. Forskrift 14. juni 2002 nr. 550 om verneplan for Oslomarka del II, vedlegg 2, fredning av Blankvann landskapvernområde med plantelivsfredning, Oslo kommune, Oslo
5. Forskrift 27. mai 1988 nr. 417 om vern av Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfredning, Surnadal kommune, Møre og Romsdal.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område, jf. naturmangfoldloven § 62. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav til slik delegering, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet, vil forvaltningsmyndigheten ligge hos statsforvalteren.

Det er lagt inn i verneforskriftene § 11 navn på kommuner hvis det er avklart at disse er forvaltningsmyndighet for det aktuelle verneområde. Dette gjelder følgende verneområder: Mosnapp i Fyresdal kommune og Heddedalane i Tokke kommune.

I tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptopping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget ba ved behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Områdene som foreslås vernet i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådingene fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdpende informasjon om saksgangen.

7.3. Konsultasjoner og dialog med samisk reindrift og Sametinget

Følgende fire områder ligger i reinbeitedistrikt: Trøndelag: Erikfjelldalen, Storvatnet og Gøllaustjøna. Nordland: Åbjørdalen. Troms og Finnmark: Nordneset og Akkarvika.

Statsforvalterne har gjennomført konsultasjon med de berørte reinbeitedistriktene som har ønsket konsultasjon om verneforslagene. For området Nordneset og Akkarvika har berørte reinbeitedistrikt ikke bedt om konsultasjon.

Protokoll fra konsultasjon mellom Statsforvalterne og berørte reinbeitedistrikt følger generelt som vedlegg til Miljødirektoratets tilråding til KLD i skogvernsaker. Generelt er reindriften positiv til at skogvern beskytter arealene mot utbygging og inngrep som er negative for reindriften, og man ser det som positivt at vern sikrer gammel skog med hengslav som er viktig reinbeite. Samtidig ønsker reindriften et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene, og konsultasjonsprotokollene viser at det ikke er enighet for alle områder når det gjelder hvilke tiltak som skal søkes kontra generelle unntak. Statsforvalterne har i konsultasjonene generelt lagt til grunn at vern ikke skal være til hinder for en rasjonell reindrift, bl.a. ved at det framgår i verneforskriftene at det for reindriften kan gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven.

KLD vurderer at Statsforvalterens konsultasjoner har ivaretatt konsultasjonsplikten overfor tradisjonell samisk reindrift. KLD vurderer at generelt er representanter for reinbeitedistriktene nærmest de aktuelle problemstillingene og kjenner godt til de enkelte områdene og den samiske reindriften bruk av disse områdene.

KLD viser til at det underveis i verneprosessen er gjort flere endringer av hensyn til reindrift og samiske interesser, bl.a. er det i området Åbjørdalen tatt ut ca. 4600 dekar av hensyn til konkrete behov i reindriften. Videre viser KLD til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske

naturgrunnlaget. I kap. 3.2. foran er det beskrevet at for tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet. I kap. 6 framgår at i tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres for verneområdene. For KLDs omtale av spesielle tema, som rydding av reindriften flyttleier, vises til kap. 8.2.

Nedenfor er generell omtale av samiske interesser i områder i Trøndelag. For ytterligere detaljer om enkeltområder med samiske interesser vises det til kap. 9.

KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget.

Sametinget har ikke bedt om videre konsultasjoner om de foreslåtte verneområdene.

Sametinget vil imidlertid vise til at de i sin uttalelse 19.11.2020 til Statsforvalteren i Nordland om verneforslag for Varnvassdalen og Åbjørdalen presiserte Sametingets syn på *direkte unntak versus dispensasjon forhold til reindriften nødvendige uttak av bjørk til brensel m.v.* Sametinget ser grunn til å presisere dette også nå, fordi det ikke fremkommer i oppsummeringen av innspillene i resolusjonsforslaget. Sametinget skrev i sin uttalelse 19.11.2020 til Statsforvalteren følgende om saken:

«Problemstillingen om direkte unntak versus dispensasjon forhold til *reindriften nødvendige uttak av bjørk til brensel m.v.*, var oppe i konsultasjoner i 2009 om Skogvern i Nordland, og Sametingets syn ble da presisert, og selv om vi i senere konsultasjoner ikke har motsatt oss departementets praksis, så mener vi at det er greit å presisere at det heller ikke foreligger noe samtykke fra Sametinget til at areal skal være avgjørende for hva som kan være en generell unntaksbestemmelse, eller ikke, i denne sammenheng. Følgende tekst om saken var tatt inn i resolusjonsforedrag: *Sametinget har i konsultasjonene gitt uttrykk for at størrelsen på naturreservatet ikke kan være av avgjørende betydning for at det ikke kan være en generell unntaksbestemmelse for reindriften nødvendige uttak av brensel, vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr. Det avgjørende må være vernets formål, og uttakets mulige konsekvenser i forhold til dette. Det er Sametinget synspunkt at slike uttak vil være av et så begrenset omfang at det ikke vil svekke det biologiske mangfoldet, samtidig som det vil opprettholde tradisjonell praksis og slik understøtte målet om å ivareta grunnlaget for samisk kultur, jf. CBD artikkel 8j.»*

Statsforvalteren i Trøndelag sin omtale av samiske interesser

Her gjengis generelle merknader fra Statsforvalteren i Trøndelag om samiske interesser i områdene Liaberga, Finnsåsmarka, Medjåurda, Merkesodden og Røstdalen. Merknadene er også i stor grad relevante for øvrige områder i verneforslaget. For detaljert omtale om enkeltområder med samiske interesser vises det til kap. 9.

Reindriften er en vesentlig bruksinteresse og rettighetshaver i mange skogvern områder. De aktuelle områdene i denne planen er bare begrenset og lite brukt av reindriften. Tematikken omtales likevel fyldig, da temaet har betydelig interesse i seg selv.

Sametinget ber om smidig og god forvaltning mht. samiske interesser, og påpeker mange og forskjellige forskrifter, herunder ønske om samordning av forskrifter. Det samme er jevnlig påpekt av ulike samiske distrikt. Statsforvalteren legger til grunn og forutsetter generelt at opprettelse og forvaltning av aktuelle skogvernområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Dette innebærer en forvaltning innenfor verneforskriftene i tråd med dette. Reindrift er en del av samisk kultur og foregår i praksis ute hele året, med en rekke praktiske driftsvurderinger som må tas der og da. Det er mange verneområder, store og små, i samiske driftsområder. Spørsmålet da generelt er å etablere en struktur (areal, forskrift m/foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal/grense og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen.

Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Statsforvalteren mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådningsen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriften beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Forholdet mellom unntak plassert i § 4 (direkte unntak) og i § 7 (etter søknad), kan være noe forskjellig ut fra størrelse og sårbarhet i områder, gitt at større områder har robusthet i forhold til ordinær samisk virksomhet.

Uttak av virke

Ved- og virkesretten er beskrevet i reindriften som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, som i vedtaket av juni 2021, generelt lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget. Statsforvalteren understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter. Størrelsen på de tilrådde områder varierer, fra 48 dekar (utvidelse Liaberga) til 1832 dekar (Merkesodden og Røstdalen). Områder har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Statsforvalteren har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidat områder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Statsforvalteren det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Statsforvalteren kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Statsforvalteren antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område.

Midlertidige gjerder

Med hensyn til midlertidige gjerder, så hender det at reindriftstøverne på vinterføre setter opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Statsforvalteren vurderer generelt at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes. Et distrikt har i konsultasjon påpekt at det hender at midlertidig gjerde spontant må settes opp også på barmark, og at dette er situasjoner det ikke kan konkret søkes om i forkant.

Barmarkskjøring

Barmarkskjøring kan sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Statsforvalteren indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogvern-områdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift, men spor forekommer både av reindrift og storvilttransport. Vesentlige spor finnes i disse områdene først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse, trolig elgjakt, er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor og terrengskader ved barmarkskjøring er generelt sett betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd for å etablere fast underlag, med en viss - men ulik suksess. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng. Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen/m bruksregler, jf. reindrifftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindrifftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verne-områder. Reindriften er for øvrig ikke statisk, og motorisert transport må foretas i forhold til hvor reinen oppholder seg, og det kan variere ut fra ulike forhold, vær-situasjon, beite-situasjon, forstyrrelser mv. Statsforvalteren forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindrifftslovens krav. Hvis en distriktsplan da gjenspeiler kravene i reindrifftsloven i beskrivelse av barmarkskjøring, så kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen, via forvaltningsplan. Det kan være forskjell på områder med hensyn til sårbarhet for kjøring, men ut fra rasjonalitet vil nok kjøring overveiende legges til område med bærekraft. Det betyr at distriktsplanen direkte kan legges til grunn for forvaltning av barmarkskjøringen, og et grunnlag for at verneområder kan behandles mest mulig samlet.

Flyttleier

Det er ikke tegnet inn flyttleier på reindrifftskart i disse 5 områdene. Disse aktuelle områdene er også på grunn av størrelse, bratt terreng og geografi lite aktuelle med hensyn til konkrete leier. Reindrifftskart kan imidlertid være unøyaktige, og rein kan også trekke/ bevege seg utenom områder markert i kart. Reindrifta er videre ikke statisk, og det hender at reindrifftutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks. å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, enten det gjelder vindfall som sperrer i en trase, eller at man tar opp øksa og rydder noen kvister eller småvirke. Enkelte steder kan det være ryddet eksisterende gater i vegetasjon, men det forekommer i veldig liten utstrekning, og ofte trekker reinen gjennom glissen tresatt mark. Ryddebehovet kan derfor også omfatte f.eks. forefallende fjerning av litt vegetasjon. Generelt egner dette temaet seg i større områder best å håndtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan, mens når det gjelder vindfall legges det i § 4, som i siste vedtak, for alle områder. Når det gjelder små mengder kvist/ småvirke så kan det uansett vurderes å gå under terskel for regulering i forskrift.

Droner

Bruk av droner er generelt påpekt fra flere distrikt. Dronebruk i reindriften er konkretisert i Foredrag til statsråd 16.12.2022. Bruk av droner i reindrift er tillatt, så fremt det ikke er forbud mot det. I de aktuelle områdene er det ikke dokumentert interesser som tilsier forbud mot droner i reindrift, samtidig som bruk ikke er veldig aktuelt i disse områder.

Dokumentasjon av leiekjører i reindrift

Tjåehkere sijte mener at dokumentasjonskrav for leiekjører, er stigmatiserende, gitt at krav i forhold til motorferdselsloven er det samme både innenfor og utenfor naturreservat. Det vises til Statsforvalterens tilrådning av august 2021, s. 27, med forslag om følgende generelle punkt under §7 erstatter nåværende leiekjørepunkt: "For kjøring etter dispensasjon og leiekjøring medbringes dokumentasjon."

Forvaltningsplan

For verneforslagene som ligger i reinbeitedistrikt så skal det, i hvert fall for områder av litt størrelse, etter § 10 lages forvaltningsplan. Dette er et viktig instrument i forholdet mellom reindrift og verneforvaltningen. Forvaltningsplanen vil også være et instrument for smidig forvaltning, som Sametinget etterlyser. Videre er kopling til samenes distriktsplan viktig.

Forvaltningsmyndighet

I siste vernevedtak er formuleringen om at samiske interesser skal ivaretas i forvaltningsordningen, flyttet fra § 11 i forskrift til Foredraget til statsråd. Statsforvalteren tar denne justering til etterretning.

Oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft og skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindriften. Vern vil sikre arealgrunnet for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikt nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven og ILO-konvensjon bør ha direkte unntak i forskriftene.

Statsforvalteren legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis i forhold til barmarkferdsel. Et vern ut fra slike forutsetninger vil ikke redusere, men styrke og sikre arealgrunnet for reindrift. Statsforvalteren tilrår verneforslaget, med noe justering av forskriften. Det er ikke full enighet med reinbeitedistrikt om unntakspunkter som er lagt til § 7.

Sametinget anfører til oppstart at det ikke må konsulteres på dette stadium i prosessen og vil vurdere behov for konsultasjoner senere. Følgende forhold er av avgjørende betydning for Sametinget for at det kan gis tilslutning til verneforslagene i samiske områder:

- a. Formålet med vernet må også være å sikre grunnlaget for samisk kultur, herunder reindrift i reindriftsområder.
- b. Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift.
- c. Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid.

- d. Generelt unntak for reindriftas nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr.
- e. Flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift.
- f. Bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget vil komme med detaljerte innspill i forbindelse med høring, og nevner at det er avklart at det skal være mulig å ta ut rilkuler fra bjørk i skogverneområder. Sametinget ber om at Statsforvalteren i Trøndelag bør avklare med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner.

I sin endelige uttalelse anfører Sametinget at det begynner å bli mange skogvernområder og andre verneområder i Trøndelag. Det understrekes viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften, som er kulturbærer i det sørsamiske området, kan gjennomføres uten hindringer.

Sametinget ber ikke om konsultasjon med Statsforvalter eller Miljødirektoratet, men vil vurdere konsultasjon med Klima- og miljødepartementet når den tid kommer.

Konsultasjoner med reinbeitedistrikt - Oppsummering

Konsultasjonene med reindrift i 2022 omfattet flere områder enn de forslag som tilrås i denne omgang. Derfor er det generelle kommentarer, samt spesielle kommentarer angående de nåværende aktuelle områder, som er nevnt her.

Gaske Laante sijte anfører i konsultasjon at vern av skog er viktig for ivaretagelse av gammel skog med hengelay, som er viktig vinterbeite når beiteene er «låst». Verneområdene må ikke være til hinder for å utøve reindriften.

Tjåehkere sijte anfører at Medjåura inngår i et område som en del av et vår-, høst og vinterbeite. Gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjåehkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og mener alle unntakspunkt skulle vært direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner. Reindriften må forholde seg til reinen der reinen er, uavhengig av leier. Iblant må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reinen mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må iblant flyttes. Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer frem på kart. Tjåehkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

Fovsen Njaarke sijte anfører at reindriften er presset fra mange kanter, med ulike inngrep og rovdyr, organisert friluftsliv mv. Mange verneområder med ulike forskrifter i distriktet kompliserer, og verneområder burde ha felles forskrift. Merkesodden-Røstdalen er temmelig utilgjengelig for reindrift. Distriktet påpeker punkter med uenighet, og at alle unntakspunkt burde være direkte unntak. Plukking av reinlav burde vært unntak på linje med rilkuler og husflidsprodukter, i og med at tilgang av reinlav fra Østerdalen er avstengt.

7.4. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og

internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende verneprosesser. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitres. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag (midlertidige eller faste), men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke

er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet.

Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter.

Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrå å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Miljødirektoratet viser til at endelige vernekart vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i SSR vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til "at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn, ulv og villsvin. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens

unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traseer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utvinning av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensdragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern, og grunneiers ønske om frivillig vern, må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i friluftsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i friluftsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og

veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Miljødirektoratet viser til at henvisning til kart i forvaltningsplan er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene gå fram av vernebestemmelsene. I noen tilfeller kan det for søknadspåtlitige tiltak være aktuelt å vise til at forvaltningsplanen kan gi nærmere retningslinjer for hva det kan gis tillatelse til. Der det er behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, må dette tas inn på vernekartet. Forvaltningsplan kan også inneholde oversiktskart eller detaljkart for informasjon.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til verneforskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde

anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger. Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Det er registrert mineralforekomster i området Mosnapp, men det er ikke planer om utnyttelse av mineralressurser innenfor foreslått nytt verneareal. Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil

være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilklårene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilklårene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilkåret er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet *"hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"*. Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet *"nødvendig"*. Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilklårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret *"vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig"* anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjons-søknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og trakk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og trakk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og

under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.

- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Omtale av det samiske naturgrunnlaget i formålsbestemmelsen

Departementet viser til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunnlaget.

Rydding av flyttleier i reindriften

Uavhengig av om rydding skjer med hjemmel i § 4 (uten søknad) eller § 7 (etter søknad) skal rydding ikke skade verneverdiene. Hvorvidt departementet har foreslått søknadsplikt eller ikke beror på en konkret vurdering av det aktuelle området. Større områder vil generelt være mindre sårbare og vil i større grad egne seg for direkte unntak i § 4. I mindre eller særlig sårbare områder er det nødvendig med søknadsplikt. Reindriften flyttleier har et særskilt vern. Hensikten med søknad er ikke å nekte rydding av flyttleier, men å etablere en kontakt mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten for verneområdet for å sikre at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og synliggjøres allerede i søknaden. Søknadsprosessen skal sørge for at nødvendig rydding skjer på måte som ivaretar verneverdiene. Departementet legger derfor til grunn at det vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar både verneverdiene og behovet for nødvendig rydding, slik at flyttleiene ikke skal stenges, men opprettholder sin funksjon. Vindfall som må ryddes for ikke å hindre flytting krever ikke søknad. Det forutsettes da at veden fra vindfallene forblir i verneområdet, som også er utgangspunktet ved rydding i verneområder generelt, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

For aktuelle områder i verneforslaget foreslås formuleringer som f.eks. «*rydding av etablert flyttleie i reindriften. Trevirke som må ryddes skal forbli i verneområdet*» eller tilsvarende. Eventuell kartfesting av ulike tiltak og hensyn bør generelt skje i vernekartet i størst mulig grad, i stedet for å henvises til kart i en framtidig forvaltningsplan, men samtidig må verneverdier i områdene ivaretas. Formuleringen er ikke til hinder for at flyttleier kan kartfestes i forvaltningsplan, hvis det vurderes å være hensiktsmessig. Dette vil imidlertid ikke ha samme rettslige betydning som når trase er markert i vernekart fastsatt samtidig med forskriften.

Bruk av droner i reindriften

Bruk av droner i reindriften er tillatt dersom verneforskriften ikke inneholder et forbud mot droner. I de fleste naturreservatene med verneformål knyttet til skog er det ikke behov for å innføre forbud mot å bruke droner. I noen få områder vil det likevel være nødvendig med restriksjoner på bruk av droner, f.eks. av hensyn til hekkende fugl.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte

verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannsløkking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under "Inngrep" oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken. Når det gjelder områder med samiske interesser vises det til omtale av konsultasjoner og dialog i kap. 7.3.

1. Kudalen naturreservat i Stad kommune, Vestland

Areal ca. 1578 dekar hvorav ca. 515 dekar produktiv skog.

Inngrep: En liten hytte ved Kudalsvatnet, med en tilhørende bod og gapahuk.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

Språkrådet skriver i brev til oppstartsmeldingen at de tilrår navnet Kudalen naturreservat.

Norsk Bergindustri skriver at det er svært viktig at verneforskriften tar hensyn til framtidige mulige geologiske drivverdige forekomster.

NVE og Statnett har gitt innspill om at selv om vernegrensen til Kudalen ligger minst 33 meter fra det klausulerte ryddebeltet for skog langs transmisjonsledningen Ørsta-Ålfoten på 420 kV, så trenger de åpning for drift og vedlikehold. De ber også om at det blir tatt inn en formulering i § 6 i verneforskriften, der det blir åpnet for nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg, og med meldeplikt i etterkant av slik aktivitet.

Statnett SF er fornøyd med at det er innarbeidet bestemmelser i forslag til forskrift for verneområdet som åpner for drift og vedlikehold av transmisjonsentledning inntil verneområdet samt at det er gitt et generelt unntak for nødvendig motorferdsel.

Statsforvalteren mener mineralutvinning med adkomst her ikke er tilrådelig av hensyn til verneformålet for området. Statsforvalteren tilrår navnet Kudalen som i høringsforslaget. Statsforvalteren har lagt til standardformuleringer knyttet til drift og vedlikehold for kraftledninger i forskriften etter høring for å imøtekomme Statnett og NVE sine innspill. I tillegg er formuleringen knyttet til beiting i verneforskriften endret fra "*Beiting med eit beitebelegg som ikkje skadar verneverdiane*" til *Beiting*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Norsk Orientering har sendt hørings svar til Statsforvalteren

etter at tilråding ble sendt til Miljødirektoratet. Norsk Orientering har levert uttalelse hvor de ønsker generell åpning for orientering i alle skogvernområder. Vi har ingen indikasjon på at Kudalen er spesielt egnet til orientering på grunn av topografien i områder. Kudalen er generelt lite brukt til friluftsliv utenom jakt per i dag. Se generelle kommentarer foran. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Kudalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at det i nordøst inngår fjellareal uten viktige skogvern kvaliteter, og foreslår at vernegrensen her flyttes noe sørover slik at avstand til kraftledning blir 100 meter og følgelig kan formuleringer om kraftledningen tas ut av verneforskriften. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kudalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Morsfjellet naturreservat i Lyngdal kommune, Agder

Areal ca. 239 dekar hvorav ca. 223 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Lyngdal kommune påpeker at det går en viktig og mye brukt tursti, Kvåsrunden, gjennom det foreslåtte verneområdet. I tillegg er området langs elva sannsynligvis også i bruk som fiskeplass under laksefisket i Lyngdalselva. Disse forholdene er tatt hensyn til i forslag til verneforskrift da det er satt bestemmelser som ikke er til hinder for ferdsel på stien, utøvelse av fiske og brenning av bål med medbrakt ved på nærmere anvist plass. Lyngdal kommune er positive til at viktige naturtyper og arter tas vare på gjennom frivillig vern og også til at verneplanen vedtas som foreslått i høringen.

DMF viser til sitt innspill til melding om oppstart av verneprosess for Morsfjellet. Det kommer frem av innspillet til høringen at det ikke er kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter til foreslått verneområde ved Morsfjellet etter at de uttalte seg til oppstartsmeldingen. DMF har derfor ikke merknader til høringen.

Forum for natur og friluftsliv Agder (FNF Agder) mener at vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og ønsker vern velkommen. Naturreservat er den strengeste formen for områdevern vi har i Norge, og at det kan gi både positive og negative konsekvenser for friluftsliv. FNF Agder vurderer at de foreslåtte bestemmelsene ivaretar både det biologiske mangfoldet og det tradisjonelle friluftslivet. Organisasjonen stiller seg derfor positiv til de bestemmelsene som er foreslått i forslag til verneforskrift.

NVE viser til sitt innspill til oppstartsmeldingen og at de har gått gjennom forslaget mht. energi- og vassdragsinteresser for eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. De har ingen ytterligere merknader.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Morsfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Morsfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat (utvidelse), Evje og Hornnes kommune, Agder

Utvidelse ca. 57 dekar hvor alt er produktiv skog. Nytt totalareal ca. 6885 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett eier og drifter 420 kV-ledningen Honna – Arendal. Klausuleringsbeltet til transmisjonsnettledningen Honna – Arendal er 40 meter bredt, og vil bli ryddet for skog med noen års mellomrom. I forbindelse med bygging og drift av ledninger er det etablert kjøretraseer for terrengkjøretøy frem til ledningstrase og høyspentmaster. Traseene brukes i forbindelse med motorisert transport ved drift og vedlikehold av ledningen. Hyppigheten og omfanget av slik transport er beskjedent, men helt nødvendig. Statnett ber om at disse traseene, sammen med ledningens skogryddebelte, tas inn i vernekartet. Videre at det gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel etter konkrete traseer slik som vedtatt i kongelig resolusjon av 23.06.2020, saksnr. 19/3624 om vern av Rupefjell og Selslinatten naturreservat. Ved motorisert transport med lettere beltekjøretøy på snødekt og frossen mark må det være mulig å fravike fastsatte traseer når dette er nødvendig av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet. Denne typen transport vil ikke påvirke verneformålet negativt. Statnett benytter droner og helikopter til inspeksjon av anleggene, og droner og helikopter kan også bli benyttet til arbeid i forbindelse med vedlikehold, feilsituasjoner eller havari. Det bes derfor om at nødvendig arbeid med drone og helikopter, herunder landing, gis et generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forskriften. Dette er aktiviteter som ikke er i konflikt med verneformålet for skogområdet.

Statsforvalteren har vurdert innspillet fra Statnett om å få lagt inn driftveger for kraftlinjen i vernekartet. Statsforvalteren mener ikke det er mulighet for å endre på eksisterende vernekart, da det kun er utvidelsen som er på høring og denne ikke er berørt av driftveger. Statsforvalteren viser til eksisterende verneforskrift som åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall jf. § 6 punkt d, samt muligheten for å søke dispensasjon jf. § 7 punkt f om nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren ikke tar hensyn til Statnett sitt innspill om å inkludere driftsveger for kraftledningen i vernekartet, heller ikke at det gis et generelt unntak fra vernebestemmelsene for motorisert ferdsel. Det er begrunnet med at området som nå er foreslått for vern ligger i god avstand og utenfor eksisterende kraftledning med tilhørende ryddebelte. Statsforvalteren viser til at eksisterende verneforskrift åpner for motorisert ferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall jf. § 6 punkt d, samt muligheten for å søke dispensasjon jf. § 7 punkt f om nødvendig motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold.

Kjøretraseen som Statnett ønsker skal markeres i vernekartet er imidlertid tilnærmet lik traseen som er avmerket som traktorveg, i tillegg til at den også omfatter en kort del av den markerte stien som går inn til Klevan, på eksisterende vernekart. Denne ble tatt inn i eksisterende forskrift med bakgrunn i behov som kraftselskapet spilte inn da området ble vernet. I gjeldende forskrift er mulig å søke om dispensasjon for motorisert ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av ledningen, og etter det Miljødirektoratet kjenner til, er det praksis å gi dispensasjon. Miljødirektoratets vurdering er at å åpne for unntak i forskriften på etablerte traseer ikke er en vesentlig endring og kan gjøres uten at det må

foretas en ny høring av verneforslaget. En slik endring er også i tråd med føringer gitt i tidligere kgl.res. av 20.12.2019 om skogvern der KLD sluttet seg til Miljødirektoratets vurdering av at det kan åpnes for generelt unntak for motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger i tilfeller hvor dette skjer etter klart definerte traséer, som f.eks. traktorveger eller andre kjørespor. Det legges til grunn at ferdselen ikke vil medføre nevneverdig skade på verneverdiene, og at kjøretraséer som skal benyttes må være tegnet inn på vernekartet. Miljødirektoratet mener at forutsetningene for å kunne vurdere et slik unntak i forskriften i dette er til stede i dette tilfellet.

Når det gjelder ryddetrasé for kraftledningen, vurderer Miljødirektoratet at det ikke er hensiktsmessig å ta denne inn i vernekartet da kraftledningen ligger fast med konsesjons-gitt ryddegate. Kraftledningen er allerede markert på vernekartet.

Når det gjelder Statnetts innspill om at det må være mulig å fravike fastsatte traseer på snødekt mark av hensyn til fremkommelighet og sikkerhet, vil forskriftens dispensasjonsbestemmelser ivareta dette. Dette gjelder også for innspillet i forhold til bruk av helikopter i forbindelse med inspeksjon og arbeid med kraftledningen. Miljødirektoratet legger ellers til grunn at Statnett planlegger og utfører sin aktivitet slik at den hensyntar verneverdiene mest mulig. Når det gjelder bruk av droner er det ikke forbud mot dette i forskriften.

Med bakgrunn i ovennevnte vurderinger tilrår Miljødirektoratet derfor å legge inn følgende unntak i verneforskriften § 6: *e. Nødvendig motorferdsel på eksisterende driftsveier avmerket på vernekartet i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftledning* Videre tilrår Miljødirektoratet å flytte unntak for nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein til § 7 i tråd med standard. I Statsforvalterens forslag til forskrift lå unntak både i § 6 og § 7.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Linddalsfjellet og Sydalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Botnfjellet naturreservat i Bygland kommune, Agder

Areal ca. 1733 dekar hvorav ca. 660 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en traktorveg inn i området i sørøst. Tidligere gikk det en 24 kV distribusjonslinje delvis på grensen samt innenfor deler av verneområdet i vest. Denne er lagt i innsjøen, men ryddegata er fortsatt synlig i terrenget.

Hovedsynspunkter i høringen

NJFF-Aust-Agder støtter oppretting og utvidelse av naturreservatet. NJFF ser dette vernet som styrking av biologisk mangfold, samt å ta vare på leveområder for vilt og fisk. NJFF-Aust-Agder forutsetter at jakt og fiske kan være aktivitet i verna områder også i framtida. NJFF forutsetter også lov til å ta ut felt storvilt i områdene under jakt på elg og hjort.

DMF kan ikke se at den foreslåtte planen berører registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift. DMF kan heller ikke se at planen vil omfatte uttak av masse som vil omfattes av mineralloven, og har derfor ingen merknader. Forum for Natur og Friluftsliv Agder (FNF Agder) mener vern av skog kan være et godt virkemiddel for å sikre biologisk mangfold, og støtter forslaget. Forslag til verneforskrift ivaretar hensynet til både biologisk mangfold og friluftsliv.

Statnett har ikke anlegg eller planer som blir berørt av forslaget og har ingen merknader. NVE har gått gjennom høringen når det gjelder energi-, og vassdragsinteresser som eksisterende og planlagte energi- og nettanlegg, vannkraftverk, hydrologiske målestasjoner mm. NVE har ikke uttalt seg under oppstartsmeldingen av verneprosessen. NVE gjør ellers oppmerksom på at det er Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de foreslåtte verneområdene. NVE ser at Agder Energi AS er på adresselisten og har uttalt seg ifm. med oppstart av verneprosessen. Agder Energi har ifølge høringsdokumentet ingen merknader til vern. Det er viktig at meldinger om verneforslag sendes til nettselskapet og ikke morselskapet. På grunn av funksjonelt skille mellom de to selskapene kan det hende at melding om verneforslag ikke vil nå fram til nettselskapet om det sendes kun til morselskap. NVE viser til at Statnett Kristiansand er på adresselisten, men kan ikke se at Statnett har kommet med merknader til verneforslagene. For å sikre uttalelse fra Statnett ber NVE fremover om at Statnett SF inkluderes i adresselisten. NVE har som regel kjennskap til planer om transmisjons- og regionalnett. Så langt NVE kjenner til er det ingen nettanleggsplaner i de foreslåtte områdene. NVE har derimot ikke fullstendig oversikt over alle nettkomponenter og -planer knyttet til distribusjonsnett, spesielt ikke på lavere spenningsnivå. NVE forutsetter at Agder Energi Nett og Statnett vil uttale seg om hvorvidt vern er i konflikt med eksisterende og fremtidige nettplaner. NVE oppfordrer selskapene til å gi en uttalelse selv i tilfeller uten konflikt.

Botnfjellet: Agder Energi Nett har en 24 kV distribusjonslinje i eller inntil store deler av det foreslåtte verneområdet. For å opprettholde nødvendig drift og vedlikehold av nettanlegget må standardbestemmelsene for nettanlegg tas inn i verneforskriften. NVE forutsetter at Agder Energi Nett uttaler seg om standardbestemmelsene er tilstrekkelig for å dekke deres behov.

Agder Energi Nett AS (AEN) har etter energiloven områdekonsesjon i Agder. Dette innebærer etablering og drift av strømmettet i kommunen (høyspent og lavspent fordelingsnett). I tillegg har AEN anlegg som er etablert etter anleggskonsesjon innenfor kommunen (regionalnett). I område Revsnes har AEN anlegg se vedlagt kartskisser. Bestemmelsene i forskrift for verneområdene må ikke svekke våre rettigheter.

Følgende må ivaretas i bestemmelsene i forskrift for verneområdet:

1. Tinglyste rettigheter/skjønn videreføres.
2. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, herunder rett til å rydde alt skogvirke som vokser opp i ryddebeltet samt rett til å foreta sikringshogst utenfor ryddebelter der dette anses som farlig for anleggene.
3. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt.
4. Endring av mastepunktet, dvs. mastetype/mastehøyde og evt. for flytting av mastepunktet dersom det er hensiktsmessig.
5. Nødvendig transport i terrenget med nødvendig motorisert kjøretøy for å komme frem til anleggene, både i byggeforbudsbeltet og utenfor. Dette gjelder også transport inn/ut i området ved ombygging av anlegget.
6. I tillegg må Forvaltningsmyndigheten for verneområdet kunne gi tillatelse til etablering av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg.

Statens vegvesen viser til at området grenser til Setesdalsvegen, riksveg 9. Generelt er det et viktig poeng at arealavgrensninger til vegareal, i plankart og bestemmelser er tydelig. Dette både av hensyn til naturforvaltningen på den ene siden og vegforvaltningen på den andre. Det er svært tungvint om vegmyndigheter må søke om dispensasjon for å kunne

utføre nødvendig vegvedlikehold eller utvidelser. For riksveg 9 på denne strekningen gjelder i utgangspunktet at areal-beltet på 50 meter på hver side, målt fra riksvegens midtlinje, er vegareal. Byggegrensen på 50 meter skal opprettholdes for hele strekningen som grenser til verneområdet. Statens vegvesen vurderer at denne byggegrensen er tilstrekkelig, også dersom det i framtida skulle være aktuelt å legge gang- og sykkelveg på strekningen. I tillegg er det i kurven før Nes camping, en avkjøringsmulighet. Dette arealet bes holdes utenfor verneområdet, og beholdes som vegareal.

Bygland kommune følger Statsforvalterens forslag til vern for Botnfjellet naturreservat. For framtidige verneprosesser i kommunen ber kommunen Statsforvalteren komme med en mer hel vurdering av vern jf. det grønne skifte. De har tidligere gitt tilbakemelding om at de arbeider med sti- og løypeplan i kommunen. På oversendt kart er stier som de kan tenke seg å arbeide videre med i sti- og løypeplanen markert med rød strek. Kommunen ber Statsforvalteren vurdere å ta disse stiene inn i «vernekart», og at det i verneforskriften gis mulighet til å rydde og merke disse stiene. Kommunen vil gjerne komme i dialog med Statsforvalteren om stier i område foreslått for vern.

Statsforvalteren viser til at området ved Revsnes som Agder Energi har nevnt i sitt innspill er tatt ut av naturreservatet og derfor er det ingen bestemmelser i verneforskriften om anlegget.

Statsforvalteren har tatt ut vegarealet som Statens Vegvesen viser til i innspillet sitt. Statsforvalteren har tatt med innspillet om eksisterende stier, og lagt de inn i vernekartet og i verneforskriften er det tatt inn i § 7 pkt. e, at stiene kan oppgraderes om nødvendig etter søknad. I følge § 4 pkt. d er det mulig å vedlikeholde stiene.

Et areal i vest som grenset til Setesdalsvegen er tatt ut etter høringsinnspill fra Statens vegvesen, og et område i sørvest ved Revsnes er tatt ut etter høringsinnspill fra Agder Energi Nett AS. Etter innspill fra kommunen er det tatt inn ekstra verneareal i sørøst for å inkludere tursti. Totalt er det da tatt ut 105 dekar.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at tidligere 24 kV distribusjonslinje er lagt i bakken, og vurderer at det ikke er behov for å ta inn standardbestemmelser om nettanlegg jf. Statnett og Agder Energi Nett AS sine høringsinnspill.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Botnfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at statsforvalteren har fått bekreftet fra Glitre Nett at strømkabelen er lagt i Byglandsfjorden og ikke går gjennom foreslått verneområde. Det er da ikke behov for bestemmelser om kraftledninger i verneforskriften.

KLD foreslår at grensen mot riksvei 9 legges 30 meter fra midtlinjen i dagens riksvei. Man får da med lavtliggende skog med restaureringspotensial i vernet. Samtidig er avstanden fra vernegrensen til riksveien tilstrekkelig for drift og vedlikehold av veien, og gir også rom for eventuell gang- og sykkelveg på strekningen hvis det skulle bli aktuelt i framtiden. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Botnfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Solbergheia naturreservat (utvidelse), Åmli og Froland kommuner, Agder

Utvidelse ca. 671 dekar hvorav ca. 659 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 8767 dekar.

Inngrep: En kort traktorveg i nordvest i utvidelsesområdet.

Hovedsynspunkter i høringen

Åmli kommune viser til innspill til oppstartsmeldingen der de ba Statsforvalteren om fjerne produktive, drivbare arealer, delvis med noe yngre skog uten registrerte miljø- og naturkvaliteter sør og vest i området, fra verneforslaget. Kommunen er fornøyd med at Statsforvalteren har justert avgrensningen i tråd med deres innspill. I innspill til oppstartsmeldingen ba kommunen også Statsforvalteren om å komme med en oversikt som viser omfanget av skogvern i Åmli. Kommunen er fornøyd med at også dette innspillet er fulgt opp. Det kommer fram av høringsinnspillet at nå som omfanget av vernet skogareal i kommune utgjør nærmere 15%, forventer kommunen at det gjøres en nøye vurdering knyttet til avgrensning av framtidige verneområder i kommunen. De fremhever i denne sammenheng at økonomisk drivbare skogareal må holdes utenfor verneområdene.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i det foreslåtte utvidelsesområdet av Solbergheia naturreservat. De viser videre til at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i verneområdet, og at de er fornøyde med at både Statnett SF og Agder Energi nett har fått saken på høring. NVE har ikke oversikt over planer knyttet til nettanlegg med lavere spenningsnivå, og at det derfor er spesielt viktig av områdekonsesjonær uttaler seg til verneforslaget, også i de tilfeller det ikke er konflikt. Statnett SF har ikke anlegg eller planer som blir berørt av verneforslag for utvidelse av Solbergheia naturreservat, og har derfor ingen merknader til høringen.

Agder Energi Nett AS har ikke anlegg eller planer som vil komme i konflikt med forslaget. DMF viser til innspill til oppstartsmeldingen der de oppfordret Statsforvalteren til å vurdere påvirkningen en utvidelse av naturreservatet ville kunne få for ev. fremtidig tilgang til mineralressursene på Berås. De viser videre til Statsforvalterens vurdering i høringsforslaget om at den foreslåtte utvidelsen av Solbergheia naturreservat ikke vil legge unødige begrensninger på eventuelt fremtidig uttak av pukk og grus fra den aktuelle forekomsten. DMF har ingen ytterligere merknader til verneforslaget.

Norges Jeger- og fiskerforbund Aust-Agder (NJFF-Aust-Agder) støtter forslaget. Foreningen forutsetter at jakt og fiske kan fortsette som før, og at felt storvilt kan bli transportert ut med motorisert kjøretøy.

Statsforvalteren viser til at etter skogeiers ønske er det tatt inn en traktorveg i vernekartet helt vest i utvidelsesområdet, og en tilføyelse i forskriften: *§ 6 b nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor og ATV på eksisterende traktorvei avmerket på vernekartet*. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Solbergheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Solbergheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat (utvidelse) i Tvedestrand kommune,

Agder

Utvidelse ca. 183 dekar hvorav ca. 173 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 531 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens Vegvesen uttaler at forslaget ikke kommer i direkte konflikt med planlagt E18.

Statnett SF skriver at deres 420 kV transmisjonsnettledning Arendal – Bamble og tilhørende traseer for adkomst ligger i nærheten av verneforslaget. Reservatet vil imidlertid ikke berøre Statnetts anlegg. Statnett har ikke transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget og har ikke merknader.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og Statnett SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vakerknatten og Nøklefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Eidbo naturreservat i Tvedestrand kommune, Agder

Areal ca. 95 dekar hvorav ca. 91 dekar produktiv skog.

Inngrep: Traktorveger og traktorsleper.

Hovedsynspunkter i høringen

Agder Fylkeskommune bemerker at kartet viser at reservatet legges i eiendomsgrensen til fylkevegen, dvs. 3-4 meter fra vegkant. Det må tas hensyn til framtidig drift og vedlikehold langs vegen. Dette innebærer at fylkeskommunen må ha anledning til å fjerne trær, ur, blokker som står tett inntil veg dersom dette er nødvendig på grunn av trafikksikkerhet og sikkerhet langs vegen. De mener vern mot fylkesvegen må legges minst 8 meter fra vegkant eller at det i verneforskriften tydeliggjøres at det er tillatt å utføre arbeid knyttet til fylkesveg i verneområdet i en avstand på minst 8 meter fra vegkant.

Statsforvalteren viser til at området som grenser inntil fylkesveg er lite og uten store verneverdier, og vernegrensen flyttes 4 meter vekk fra vegen. Et mindre areal (på 200 m²) i sørvest mot Borøyveien er tatt ut, jf. innspill fra fylkeskommunen. Et område i nord som ble tatt ut etter melding om oppstart, er tatt inn igjen etter innspill fra grunneier. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Midt inni verneområdet er det areal som ikke er tatt med i vernet. Statsforvalteren har jobbet med å få inkludert området uten å ha lyktes pr i dag.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Eidbo naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til § 7 bokstav i som lyder: «*felling eller ringbarking av enkeltrær som ikke har spesiell verdi gjennom sitt særpreg eller for ivaretagelse av biologisk mangfold, for å unngå uakseptabel skyggevirkning på innmark. Dette gjelder for en sone på inntil 10 meter fra eksisterende innmark der vernegrensa går nær innmark.*»

Det presiseres at punktet ikke åpner for *uttak* av slike trær fra naturreservatet, dvs. at det ved ringbarking forutsettes at treet blir stående som dødt tre i naturreservatet mens det ved felling forutsetts at trær som står i naturreservatet blir liggende som død ved i naturreservatet. Dette fordi død ved er viktig for mange truede arter. Av samme grunn er det ikke behov for motorferdsel knyttet til punktet, da det legges til grunn at trær som står i naturreservatet ikke skal tas ut av naturreservatet.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Eidbo naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Lauvåsen naturreservat i Vegårshei kommune, Agder

Areal ca. 190 dekar, alt er produktiv skog.

Inngrep: Det går en traktorveg inn i området fra sør, og en fra øst.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttalte til oppstartmeldingen at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området.

Agder fylkeskommune pekte på at det er kartlagt et svært viktig friluftslivsområde som grenser til Lauvåsen naturreservat. Området blir brukt til bading og som padleområde, men ut fra deres kjennskap er det ikke gjort noen tilretteleggingstiltak på land langs strandsonen innenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Lauvåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Lauvåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

9. Buråsen naturreservat i Vegårshei kommune, Agder

Areal ca. 271 dekar, alt er produktiv skog.

Inngrep: Det går et par avstikkere fra en traktorveg inn i verneområdet i sørøst.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser innenfor det foreslåtte verneområdet. De viser videre til at det er Agder Energi Nett AS som har områdekonsesjon i det foreslåtte verneområdet, og forutsetter at de uttaler seg om hvorvidt et vern som foreslått, vil være i konflikt med eksisterende og fremtidige nettanleggplaner.

Agder Energi Nett AS viser i sitt innspill til at de ikke har linjer eller kabler som vil komme i konflikt med vern av Buråsen naturreservat som foreslått i høringen.

En enkeltperson viser til at verneområdet med fordel kunne vært utvidet noe i sør til å følge stien og ikke trekkes inn mot eksisterende funn av ospehvitkjuke og eikegreinkjuke. Slik

verneområdet er foreslått avgrenset vil det kunne gjøres betydelige inngrep tett på de trua artene. Det vil derfor være bedre å inkludere noe «mindre viktige» arealer i dag for å sikre verneverdiene. Det stilles også spørsmål ved hvorfor verneområdet stanser ved kommunegrensa til Gjerstad, og at det burde vært vurdert å utvide dette også inn i nabokommunen. Norges Orienteringsforbund ber om at orientering tillates i verneområdene. Statnett har ikke nettanlegg eller planer som blir berørt, og har ikke merknader.

Statsforvalteren viser til at når det gjelder orientering kommer det fram i forslag til forskrift at større arrangementer er forbudt, men at det kan åpnes for eksempelvis større orienteringsløp etter søknad. Dette innebærer ikke at alle former for O-løp er forbudt, men det er omfanget av arrangementet, og den totale belastningen på verneverdiene, som avgjør om det er direkte tillatt etter forskriften eller ikke. Hva som avgjør hvorvidt et arrangement er «stort» må det konkret tas stilling til i hver enkelt sak. Det er derfor viktig at aktuelle orienteringsklubber tar kontakt med forvaltningsmyndigheten i forkant av gjennomføring av ulike aktiviteter for at det skal kunne tas stilling til om aktiviteten kommer inn under stort arrangement eller ikke. Det foreslåtte verneområdet ved Buråsen består av ulike skogtyper, som også vil ha ulik toleranse for slitasje som følge av gjennomføring av f.eks. O-løp. Enkelte tider på året, som i hekketida for fugl, vil det også være negativt med forstyrrelse som følge av slike aktiviteter. Statsforvalteren ønsker ikke å gi en generell åpning i verneforskriften for Buråsen naturreservat for gjennomføring av orienteringsløp. Når det gjelder avgrensningen viser Statsforvalteren til at arealet som nevnes i høringsinnspillet er ikke tatt med i tilbud om frivillig vern fra skogeier. Statsforvalteren ser fordelen med at dette arealet kunne vært inkludert i verneområdet, men når det ikke foreligger et formelt tilbud om vern på det, velger Statsforvalteren å forholde seg til det. I dette tilfellet bestod det aktuelle arealet også av yngre produksjonsskog med furudominans, og har sånn sett også begrensede verneverdier. Bakgrunnen for at foreslått verneområde ikke strekker seg lenger enn kommunegrensa til Gjerstad kommune, er at kommunegrensa også sammenfaller med eiendomsgrense mot nabo. For arealet på Gjerstad-siden foreligger det ikke tilbud om frivillig vern.

Statsforvalteren har foretatt en retting av verneforskriften for Buråsen naturreservat etter høring. Dette gjelder bestemmelsen om at det kan søkes om motorferdsel i forbindelse med hogst av etablerte plantefelt, som var falt ut av høringsforslaget. Bestemmelsen er derfor tatt inn igjen i forskriftens § 7, i oppstillingen over aktiviteter i § 7 i.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet har ved dialog med Statsforvalteren blitt oppmerksom på at det ikke ligger plantefelt innenfor forslaget. Vi har derfor tatt ut § 7 d om hogst av etablert plantefelt og tilhørende åpning for motorferdsel i § 7 i. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Buråsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Buråsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Mosnapp naturreservat i Fyresdal kommune, Vestfold og Telemark

Areal ca. 3543 dekar hvorav ca. 1338 dekar produktiv skog.

Inngrep: En nedlagt gruve, med flere dagåpninger, sjakter og to stoller (skrånende gruveganger).

Hovedsynspunkter i høringen

NVE skriver at med unntak av nettanlegg har de ingen merknader til verneforslaget. Det ligger en 22kV distribusjonslinje nær vernegrensen til Mosnapp naturreservat i sør. NVE har generelt ikke kjennskap til nettselskapenes planer for distribusjonsnettet, og forutsetter at områdekonsesjonæren Vest-Telemark kraftlag AS kommenterer ev. konflikter med egne anlegg og fremtidige planer i Mosnapp naturreservat. I oppstartsmeldingen ble det nevnt at Vest-Telemark kraftlag og Midt-Telemark energi burde inkluderes i høringslisten. NVE kan ikke se at dette er blitt gjort og ber derfor om at nettselskapene kommer på mottakerlisten. Tilsvarende ser NVE at Statnett er på høringslisten, og er positive til det.

DMF viser til at vest i verneforslaget ligger forekomstområdet Hattan1, som i ifølge NGUs registreringer inneholder basemetaller med hovedvekt på kobber. Forekomsten er registrert å være lite viktig. DMF har ingen informasjon om at det er interesser knyttet til forekomsten. Det bør likevel inngå i vurderinga for verneforslaget om det bør åpnes opp for inngrep i form av sikringstiltak.

NJFF Telemark skriver at så langt de kan se ivaretar forslaget i hovedsak NJFF Telemark sine interesser. De har likevel et par innvendinger til forslaget, og spiller inn til dette området, men også ment som et generelt forslag til andre, kommende verneforskrifter i fremtiden. De ønsker at midlertidige, mobile jakttårn bør være tillatt til jakt på alle arter. De ønsker videre at man ser på en sammenslåing av §4c og §4e, med et tillegg. F.eks. §4c. *Jakt, fangst, felling, fiske og annet uttak av vilt og fisk etter enhver tid gjeldende lovverk.* De skriver videre at fiske ikke er veldig aktuelt akkurat i Mosnapp.

Statsforvalteren bekrefter at Vest-Telemark Kraftlag og Midt-Telemark energi har fått tilsendt høringsdokumentene. Det er ikke mottatt uttalelser fra disse.

DMF har pekt på at det har vært gammel gruveaktivitet innenfor verneforslaget, og har bedt om at behovet for sikringstiltak blir vurdert. Statsforvalteren tilrår å ta inne et punkt som ivaretar dette i forskriften § 7 j.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at etter at Statsforvalteren sendte over sin tilråding er det signert avtale fra alle grunneierne. I forbindelse med erstatningsforhandlingene er det gjort noen mindre justeringer i avgrensingen ved at enkelte tiltak i forbindelse med jordbruksdrift. Det er grenset ut en gapahuk, et beiteskjul samt en traktorslepe. Det er i tillegg lagt inn en sti i kartet opp til et utsiktspunkt på toppen av Mosnapp. Det er i forskriften lagt inn en åpning for rydding av vegetasjon rundt utsiktspunkt. Det er også lagt inn en åpning for motorisert ferdsel i forbindelse med jordbruksdrift.

Det ligger en 22 kV kraftledning sør for verneforslaget. Det er ingen planer knyttet til denne ledningen, og det er ingen faktorer ut fra vår vurdering som begrunner at en ev. oppgradering eller utvidelse av kraftledningen må ligge innenfor verneforslaget, eller at det vil være behov for aktivitet innenfor verneforslaget knyttet til drift og vedlikehold. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Mosnapp naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Mosnapp naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Flata naturreservat i Porsgrunn kommune, Vestfold og Telemark

Areal ca. 226 dekar hvorav ca. 225 dekar produktiv skog.

Inngrep: En lavspenningsledning krysser området i øst. Et gammelt stabbur fra det gamle

småbruket på Flata, det står også benker og en liten informasjonstavle på stedet.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF har uttalt til oppstartsmeldingen at deres sektorområde ikke er berørt av forslaget. Bane NOR, Statnett SF, Forsvarsbygg, Statens Vegvesen og Andebu IL har gitt uttalelse til verneforslaget, og har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til at det er energi- og vassdragsinteresser i området. Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordres til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE ber nettselskap om å uttale seg også i tilfeller uten konflikt. NVE er positiv til at både Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS viser til at de har lavspenningsledning i området, og at det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anlegget. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Alle slike arbeider må kunne utføres uten av det må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Statsforvalteren viser til at i tråd med uttalelse fra Lede AS er det lagt inn eksisterende kraftledning i forslag til vernekart. Ryddesone langs lavspenningsledninger er 5 meter, og dersom trær som fjernes ikke tas ut av området for annen bruk, så kan de med fordel legges spredt ut i terrenget langs ryddelinja og ut i reservatet. I samsvar med innspill fra Lede AS er det tatt inn bestemmelser for drift, vedlikehold, oppgradering og motorisert ferdsel for kraftledningen i forslaget til verneforskrift.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Flata naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Flata naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Husefjell naturreservat i Nome kommune, Vestfold og Telemark

Areal ca. 2929 dekar hvorav ca. 1439 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

BaneNor SF og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

Landbruksdirektoratet har gitt noen generelle innspill som omhandler traktorveger og ferdselsveger, og merking og rydding av slike, støler/seterområder, beiting og reindrift. Landbruksdirektoratet skriver videre at de går ut fra at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse blir involvert i utforming av forskrift og verneplan.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør likevel oppmerksom på at Telemark Energi AS har områdekonsesjon og oppfordres til å uttale seg om verneforslaget kommer i konflikt med eksisterende eller fremtidige prosjekter. NVE har ikke detaljert kjennskap til planer knyttet til distribusjonsnett. NVE ber nettselskapene å uttale seg selv i tilfeller uten konflikt. For at selskapene skal ha mulighet til å uttale seg videre i prosessen, bes det om at de inkluderes i høringslisten. Som følge av lovkrav fra NVE har flere av nettselskapene endret navn. Det er viktig at riktig selskap med riktig navn blir inkludert i høringslisten. Statnett har uttalt

seg i forbindelse med oppstartsmeldingen og informerer at de ikke har transmisjonsnettanlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

Føre AS (datterselskap av Telemark Energi AS), nettselskap i Nome og Midt-Telemark kommuner, uttaler at de ikke har infrastruktur i nærheten eller kjenner til planer i området. DMF har ikke merknad til dette området i høringsuttalelsen. DMF har i forbindelse med oppstartsmelding omtalt at forslaget ligger inntil to uttak i drift, Kjeldal massetak og Stormo Sandtak. DMF ba Statsforvalteren om å hente inn informasjon om det foreslåtte vernet overlappet med områder som kan være aktuelle for framtidig utvidelse av de etablerte uttakene. DMF skriver videre at slik de tolker kommuneplanens arealdel, så vil grensene ligge inntil hverandre. DMF minner samtidig på at alternativ til utvidelser av eksisterende uttak ofte er å åpne nye uttak i tidligere uberørte områder, eller innkjøp av masser som må transporteres lenger.

Statsforvalteren har tatt kontakt med driverne av Kjeldal massetak og Stormo Sandtak for å avdekke eventuelle planer om framtidig utvidelser. Grunneier for frivillig vern-tilbudet er også en av hovedeierne i Stormo Sandtak. Han uttaler at han har nøye vurdert grensene mellom tilbudsområdet og masseuttakene, og skriver videre at det ikke eksisterer noen planer om ytterligere inngrep til masseuttak på denne eiendommen. Naturressursene på Stormo er planlagt i et 200 års-perspektiv, og grunneier skriver videre at et frivillig vern av tilgrensende områder vil kunne bøte på noen av de negative konsekvensene dagens inngrep medfører i området.

Statsforvalteren har fulgt opp NVE sin oppfordring og har sendt høringsdokumentene til alle aktuelle nettselskap.

Til innspill fra Landbruksdirektoratet uttaler Statsforvalteren at området ikke er støl/sæterområde, men at det er tatt høyde for de andre innspillene i verneforskriften.

Et tilleggsareal på 575 dekar var ikke med i oppstartsmeldingen, men arealet ble lagt til før høring. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget.

Det er gjort en justering på verneformålet i forskriften § 1 etter høring. For øvrig tilrår Statsforvalteren verneforskriften som i høringsforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Husefjell naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Husefjell naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13. Mælslia naturreservat (utvidelse) i Tinn kommune, Vestfold og Telemark

Utvidelse ca. 2201 dekar hvorav ca. 2090 dekar prod. skog. Nytt totalareal ca. 4266 dekar.

Inngrep: Flere traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane Nor SF og Statnett SF har gitt uttalelse, og har ikke hatt merknader.

NVE gjør oppmerksom på at foreslått vernegrense ligger nært eller inntil en 22 kV kraftlinje tilhørende Stannum. Så langt NVE kjenner til planlegger Stannum oppgradering av transformatorstasjonen Mæl i 2022. Distribusjonsnettet som grenser til utvidelsen av vernet er knyttet til denne transformatorstasjonen. Oppgraderingen vil i utgangspunktet

ikke påvirke det foreslåtte verneområde. Det er likevel viktig at Stannum er orientert om verneforslaget i tilfelle det skulle oppstå endringer i planene. NVE forutsetter at nettselskapet uttaler seg om hvorvidt standardbestemmelsene er tilstrekkelig ifm. denne oppgraderingen eller andre fremtidige planer.

Tinn kommune mener Statsforvalteren har underkommunisert tilvekst på skogen i området. Et omfattende vegnett dekker størstedelen av området. Mesteparten av arealet er derfor etter kommunens mening drivverdig, og de mener at verneplanen derfor har stor negativ konsekvens for utnyttbare skogressurser i Tinn. Videre skriver kommunen at på toppen av Mælslia ligger Menkhus med 326 dekar fulldyrka jord, som er avgjørende for driftsgrunnet til gården Snegatun som er kommunens største storfeprodusent. Atkomsten til Snegatun er krevende. Kommunen skriver at med Miljødirektoratet som grunneier, og med enda mer vern i området forventer de at den tradisjonelle atkomsten blir vanskelig å bruke på grunn av manglende vegvedlikehold. Det innebærer at alternativ atkomst fra Håkådalen må rustes opp til fullverdig skogsbilveg klasse 3. Kommunen mener at verneområdet må avgrensnes konsekvent nedenfor disse vegene. I tillegg mener de at kjøp av bruksrett til denne vegen må knyttes direkte til et evt. vernevedtak og ikke overlates til erstatnings-skjønnet der tredjepart blir lidende. Tinn kommune har også innspill knyttet til større arrangement. Det vises her til sykkelritt og skiløype som er knyttet til vegen som er nevnt tidligere i innspillet. I tillegg ber kommunen om en klargjøring på om organiserte vandring langs kyrkjevegen mellom Årå og Mæl er direkte tillatt i verneforskriften. Kommunen har også innspill om stier og veger som må inn i vernekartet.

Statskog SF skriver at de har rettigheter knyttet til fallerstatning i Middøla, som er bygd ut med tanke på kraftproduksjon. Det er for Statskog sin del ønskelig at utvidelsen av vernet ikke legger restriksjoner på eventuell endring av minstevannføring/ utnyttelse av dette fallet. Statskog forslår derfor å trekke grensen for utvidelsen 20 meter fra selve Middøla.

Statsforvalteren opplyser om Stannum AS har fått tilsendt tilråding dokumentet og kan komme med innspill. Det er lagt inn standardformuleringer om kraftledninger i forskriften. Statsforvalteren erkjenner at det er brukt feil tallgrunnlag for beregning av skogdata for området. De viser til at det data vil bli oppdatert i forbindelse med statens skogsakkyndiges takst av området. Det vil være mulig å gi flerårige tillatelser til spesielle arrangement som ikke endrer seg i særlig grad fra år til år. For bruksrett til veg henvises til Miljødirektoratet som grunneier. Vernegrensen mot Middøla er ment å samsvare med høyeste regulerte vannstand. Vernet vil dermed etter Statsforvalterens vurdering ikke legge restriksjoner for regulanten. Statsforvalteren ber Miljødirektoratet vurdere dette nærmere.

Det er gjort noen mindre endringer i vernegrensen etter høring. En skogteig nord for skogsbilveg er tatt ut etter innspill fra Tinn kommune. I tillegg er 1-2 dekar grenset ut i sør pga. usikre eiendomsgrenser. Det er også lagt inn flere traktorveger i kartet etter innspill fra kommunen. Nordlig grense er justert og er nå lagt 10 meter fra vegen. Arealet i forskriften er redusert med totalt 5 dekar.

Etter høring er det tatt inn en bestemmelse i forskriften § 7 for å sikre tilgang til en brønn som står ca. 50 meter inne i verneforslaget.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av å trekke grensen for verneforslaget sør for vegen fra Håkådalen. Denne endringen vil primært omfatte en privat eiendom samt justeringer innenfor Miljødirektoratets eiendom 111/2.

Miljødirektoratet har fått tilsendt informasjon om Stannum AS sine planer for etablering av el-anlegg i kraft av å være grunneier i området. Stannums planer omfatter legging av en 22 kV-ledning som sjøkabel fra Mæl til Nestet. I den forbindelse planlegges det en ny nettstasjon ved Neset. Verken sjøkabel eller nettstasjon vil komme i konflikt med verneforslaget eller eksisterende vern. Dagens kraftledning går gjennom og grenser til eksisterende naturreservat, og vil grense inn til de østligste delene av utvidelsesområdet. Når det gjelder bruksrett til Håkådalvegen, så kan det ikke knyttes forutsetninger i vernevedtaket for Mælslia til denne vegen. Hvis det viser seg at vernevedtaket vanskeliggjør eksisterende atkomst, må dette eventuelt løses som en privatrettslig sak mellom brukere og rettighetshavere etter et vernevedtak for området.

Miljødirektoratet viser til at det ikke er forbud mot ferdsel langs den gamle kyrkjvegen mellom Atrå og Mæl, heller ikke organisert ferdsel. Verneforskriften regulerer større arrangement, men har ikke regulering av organisert virksomhet utenom dette.

Statskog SF sin eiendom 114/4 grenser ned til elva Middøla. Statsforvalteren har foreslått å legge grensen inn til HRV for elva, mens Statskog har foreslått å trekke grensen 20 m bort fra elva for å unngå ev. framtidige endringer i minstevannføring eller utnyttelse av fallet.

Et kjerneområde med kalkfurskog går helt ned til elva. Det er et poeng å inkludere mest mulig av de viktigste verneverdiene i et evt. vern. Middøla blir liggende utenfor vernet, og forskriften for området vil uansett ikke regulere minstevannføring i vassdraget. Inntaksdam for anlegget, rørgate og selve kraftstasjonen ligger i god avstand fra det foreslåtte vernet, henholdsvis 1700 meter, 250 meter og 500 meter vest og sør for verneforslaget.

Direktoratet kan derfor ikke se at et vern som foreslått vil vanskeliggjøre nåværende eller framtidig drift av kraftanlegget. Middøla er ellers registrert gjennom bekkekløft-kartleggingen i Telemark. Deler av kjerneområde fra denne kartleggingen overlapper med kalkfurskoglokaliteten, men øvrige deler av denne figuren omfattes ikke av vernet.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Mælslia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at området grenser til Middøla som er regulert til vannkraftformål. Det er tatt inn bestemmelser om nødvendig rydding av vegetasjon i Middølas regulerte elveleie i forskriften §§ 4, 6 og 7. KLD slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår vern av Mælslia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

14. Heddedalane naturreservat i Tokke kommune, Vestfold og Telemark

Utvidelse ca. 1031 dekar hvorav ca. 369 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 2816 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor SF og Statnett SF har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til konflikter knyttet til verneforslaget.

DMF skriver at de ikke hadde merknader til området ved oppstart. Det har ikke kommet til nye registreringer, DMF har derfor ingen ytterligere merknader til høringen.

Språkrådet uttalte i forbindelse med oppstartsmeldingen at Heddedalen er den eneste godkjente skrivemåten for naturreservatet. Hvis statsforvalteren ønsker å bruke navnet Heddedalane naturreservat må det opprettes navnesak på navnet.

Statsforvalteren ønsker å videreføre navnet på eksisterende naturreservat, og tilrår navnet Heddedalane som i høringsforslaget.

Det er etter høring gjort en mindre justering rundt Ivarflaten, hvor det står en hytte. Det er tatt ut ca. 1 dekar. I tillegg har Statsforvalteren kvalitetssikret vernegrensen mot Bandak, slik at denne følger vannkant. Også eksisterende vernegrense er kvalitetssikret mot vannkant. Samlet har det ført til at totalareal for området endres fra 2822 til 2816 dekar. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet tar Statsforvalterens tilråding om navn på området til etterretning. Det må opprettes navnesak på navnet Heddedalane naturreservat. Et eventuelt negativt vedtak på navnet vil medføre at dette må endres ved en senere anledning. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Heddedalane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Heddedalane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

15. Skørsåsane naturreservat i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark

Areal ca. 785 dekar hvorav ca. 760 dekar produktiv skog.

Inngrep: En basestasjon for mobiltelefoni, med lavspenningsledning inn til denne. En brønn helt vest i verneforslaget. Noen traktorveger.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor SF, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Statnett SF har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til energi- og vassdragsinteresser i området. Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordres til å uttale seg om forslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE er positiv til at både Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og de viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS viser til at de har lavspenningsledning i området, og at det er viktig å sikre at det kan utføres nødvendig drift, vedlikehold og fornyelse av anlegget. Dette gjelder også nødvendig bruk av motorkjøretøy for å utføre disse oppgavene. Alle slike arbeider må kunne utføres uten av det må søkes om dispensasjon fra vernebestemmelsene.

Andebu idrettslag har ikke merknader til forslag til vernebestemmelser, men er positive til begrensinger på motorisert ferdsel. Idrettslaget har ingen planer om flere turstier i området.

Statsforvalteren har lagt inn eksisterende kraftledning i forslag til vernekart. Ryddesone langs lavspenningsledninger er 5 meter, og dersom trær som fjernes ikke tas ut av området for annen bruk, kan de med fordel legges spredt i terrenget langs ryddelinja og ut i reservatet. I samsvar med innspill fra Lede AS er det tatt inn bestemmelser for drift, vedlikehold, oppgradering og motorisert ferdsel for kraftledningen i forslaget til verneforskrift. Det der ikke kommet uttalelse fra drifter/eier av basestasjonen. Tilrådingen er sendt i kopi til Telenor og Telia, for mulighet til å komme med innspill direkte til Miljødirektoratet i etterkant, dersom det er ønskelig. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet har ikke mottatt innspill fra Telenor eller Telia. Det er i forslag til verneforskrift lagt inn unntak for drift, vedlikehold og nødvendig rydding knyttet til basestasjon i verneforskriften samt muligheten for å søke oppgradering og til bruk av helikopter i forbindelse med vedlikeholdsarbeider. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Skørsåsane naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Skørsåsane naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

16. Kulerødvannet naturreservat i Sandefjord kommune, Vestfold og Telemark

Areal ca. 106 dekar hvorav ca. 95 dekar produktiv skog.

Inngrep: I vest går to traktorveger inn i området.

Hovedsynspunkter i høringen

Bane Nor SE, Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Statnett SF har gitt uttalelse og har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til energi- og vassdragsinteresser i området. Lede AS har områdekonsesjon, og oppfordres til å uttale seg om forslaget kommer i konflikt med eksisterende eller framtidige prosjekter. NVE er positiv til at både Lede AS og Statnett SF er på høringslista, og de viser også til at Statnett SF har informert om at de ikke har transmisjonsnettanlegg eller planer som blir berørt av verneforslaget.

Lede AS kommenterer at de ikke har ledninger innenfor verneforslaget.

Andebu idrettslag har ikke merknader til forslag til vernebestemmelser, men er positive til begrensinger på motorisert ferdsel. Idrettslaget har ingen planer om flere turstier i området.

Statsforvalteren viser til at grunneier av gnr./bnr. 538/7 har trukket sitt tilbud om vern etter høring, og grunneier av gnr./bnr. 538/9 ønske om å holde utenfor en buffer mot veg i nord for fremtidig tilrettelegging for beite. Ca. 21 dekar er tatt ut etter høringen. Formålet i verneforskriften er endret etter høring fordi to naturtypelokaliteter har falt ut. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Kulerødvannet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kulerødvannet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

17. Loreåsen naturreservat i Hole kommune, Viken

Areal ca. 137 dekar hvorav ca. 131 dekar produktiv skog.

Inngrep: En bilveg krysser området i sør, og en traktorveg i nordøst.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett har ikke anlegg som er berørt av planene og har ikke merknader.

NVE kjenner ikke til konkrete planer for regional- eller sentralnett innenfor området. NVE har generelt ikke nettselskapenes planer for distribusjonsnett. Statnett SF og område-konsesjonær Ringerikes-Kraft Nett AS har mottatt forslaget til vern på høring.

Norges Skogeierforbund og Viken Skog mener i sine uttalelser det er uheldig med en myndighetsstyrt verneprosess for skog i og med at det er vedtatt av Stortinget av vern av privateid skog skal skje gjennom frivillig vern. De stiller seg positive til å bidra til å fremskaffe kompensasjonsareal gjennom frivillig vern av skog.

Loretangen Vel mener verneforslaget omfatter Loretangen, ikke Loreåsen. De ønsker noe større buffer mellom vernegrensa og hyttetomtene på østsiden. Hytteeierne bruker området for tur, og de frykter at verdien som friluftsområde kan bli vesentlig svekket. Området preges av gjengroing med grantrær fra 1950 tallet, og det etterlyses skjøtsel av området.

Statsforvalteren bemerker mht. synspunktene fra Norges Skogeierforbund og Viken Skog så tok Fylkesmannen disse til følge og la bort verneforslaget for Loreåsen da Fylkesmannen i Buskerud sendte sin tilråding om vern av kompensasjonsarealer til Miljødirektoratet i 2018.

Statsforvalteren viser til at verneforslaget ligger fra toppen av Loreåsen og sørover, og at hos Kartverket gjelder dette navnet et større område enn bare toppen. Dette navnet er også benyttet i grunneiers tilbud. Ved at traktorveg og stier er avmerket på kartet og kan ryddes mener Statsforvalteren at områdets verdi for friluftsliv ivaretas. Behovet for skjøtsel vil bli vurdert ut ifra ønsket om å sikre de naturfaglige verdiene, og uttak av gran kan vurderes som et skjøtselstiltak.

Statsforvalteren tilrår navnet Loreåsen som i høringsforslaget. Vernegrensa er trukket lenger unna hyttene, dvs. at den nå går minst 25-30 meter fra hyttene. Samtidig er det tatt inne et ekstra areal øst for bilvegen helt sør i området. Dette med bakgrunn i forekomst av den svært trua naturtypen åpen grunnlendt kalkmark og funn av rødlistede arter, samt at utvidelsen var etter grunneiers ønske. Nytt totalareal for området blir med dette 137 dekar. Endringer og tilføyelser i samsvar med innspill i fm høring:

Nytt punkt § 4 g: *Vedlikehold av eksisterende bilvei og traktorvei avmerket på vernekartet.*

Nytt punkt § 6 c: *Nødvendig motorferdsel på traktorvei avmerket på vernekartet i for uttransport av felt elg og hjort*

Nytt punkt 6 d: *Nødvendig motorferdsel på traktorvei avmerket på vernekartet for drift av bakenforliggende skog.*

Nytt punkt § 6 e: *Motorferdsel på bilvei avmerket på vernekartet*

Nytt punkt § 7 g: *Oppsetting av midlertidige mobile jakttårn for storviltjakt og forsiktig rydding av kvist og småbusker i skuddfeltet*

Tilføyelse i § 7 h: *Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 g og 7 b og f.*

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Loreåsen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til Loreåsen opprinnelig var foreslått vernet som kompensasjonsareal i forbindelse med planlagt utbygging av E 16 og Ringeriksbanen. Underveis ble området overført til en prosess for frivillig skogvern, og det foreliggende verneforslaget er et resultat av tilbud om frivillig skogvern. KLD slutter seg til direktoratet og tilrår vern av Loreåsen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

18. Tverrbergkastet naturreservat (utvidelse) i Lier kommune, Viken

Netto utvidelse ca. 22 dekar (nytt vern ca. 65 dekar, og opphevelse av vern ca. 43 dekar).
Nytt totalareal ca. 802 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Bane NOR og Statens Vegvesen har uttalt seg, og har ingen merknader. Viken fylkeskommune har ingen kommentarer til forslaget. De er positive til frivillig vern, og finner at hensyn til næring, kulturminner, miljø og friluftsliv er godt ivaretatt i forslaget. NVE skriver at det er ingen konflikter knyttet til eksisterende eller fremtidige energi- og vassdragsinteresser. Glitre Energi Nett har områdekonsesjon og NVE viser til deres uttalelse til oppstartsmelding. Vernegrensen går langs magasinet Holsfjorden som driftes i forbindelse med kraftproduksjon. Som følge av at eksisterende verneområde grenser til samme magasin er det ingen gjenstående konflikter. Språkrådet har ingen merknader til at navnet videreføres.

Statsforvalteren har etter opprinnelig tilråding i 2021 blitt enige med grunneier om å inkludere et mindre areal videre nordover langs Holsfjorden pga. forekomst av rik edellauskog og forekomst av rødlistede arter. Statsforvalteren har anbefalt denne endringen i en ny tilleggstilråding datert 4.8.2023. Nytt verneareal økes fra 45 til 65 dekar. I tillegg oppdaterer Statsforvalteren vernegrensen for det eksisterende verneområdet, slik at denne følger vannkant langs Holsfjorden i vest og eiendomsgrense mot fylkesveg 285 i øst. Etter Statsforvalterens vurdering var det slik grensen var ment å gå ved opprinnelig vern i 1993. Samlet reduseres opprinnelig verneområde med ca. 43 dekar ved disse tilpasningene. Statsforvalteren tilrår å ta inn følgende tillegg i verneforskriften § 4: *h. Bålbrenning med tørrkvist fra bakken eller medbrakt ved i samsvar med gjeldende lovverk.* Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilråding og tilrår utvidelse av Tverrbergkastet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tverrbergkastet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

19. Store rekke og Hølvannet naturreservat (utvidelse) i Aurskog-Høland kommune, Viken

Utvidelse ca. 10 953 dekar hvorav ca. 7219 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 17 764 dekar.

Inngrep: Skogsbilveg inn til Brennoppvika.

Hovedsynspunkter i høringen

I høringsperioden ble det avholdt informasjonsmøter med Skogeierforbundet, skogeierforening og kommunen med brann og redningsvesen, beredskap-, miljø og skogansvarlige. Det ble også arrangert et åpent informasjonsmøte på rådhuset i Bjørkelangen den 15. februar. På informasjonsmøtet ble det gitt informasjon om verneforslaget, hva kontrollert brenning er og hvorfor det er nødvendig. På informasjonsmøtet deltok 20-30 personer.

Statnett SF, BaneNOR SF, Viken fylkeskommune og Forsvarsbygg har gitt uttalelse, men har ikke hatt merknader til høringsforslaget.

NVE kjenner ikke til konflikter knyttet til forslaget. De oppfordrer I-Verket Høland AS, som har områdekonsesjon, til å uttale seg.

Aurskog-Høland kommune ønsker å gi honnør til Statsforvalteren i Oslo og Viken for å ha gjort grundige forberedelser, og involvert både kommunen og brann- og redningsvesen tidlig i prosessen. Kommunen støtter høringsforslaget, og forutsetter at ev. naturvern-brenning som skjøtselstiltak vil planlegges i nær dialog med kommunen og med god og relevant kommunikasjon overfor deres innbyggere slik forslaget legger opp til. Kontrollert brenning er en fin anledning for lokalt brannvesen til å øke kunnskap om brannodynamikk i skog, og at brann- og redningsvesenet bør få anledning til å delta som observatører og deltakere. Brenning av skog er interessant for Forskning og utforskning (FoU)-miljøene, og Statsforvalteren bør invitere forskningen til innsats for å belyse ulike forhold man ikke vet om brann, og påvirkning av brann i skog. Både grunnskole og videregående skole kan også inviteres inn i både planlegging av brenning og forskning på de brannpåvirkede skogområdene.

Kommunen skal etter folkehelseloven føre tilsyn med de faktorer og forhold i miljøet som til enhver tid direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Den som skal gjennomføre tiltak som kan tenkes å ha innvirkning på helsemessige forhold, skal av eget tiltak melde fra til kommunen og kommunen kan pålegge den ansvarlige å informere allmennheten om forholdene. Høringsdokumentet kunne med fordel ha vært tydeligere i å kommentere mulige helsemessige konsekvenser for innbyggerne. Det forutsettes videre at det gjøres egne vurderinger knyttet til ivaretagelsen av helse for de personene som skal gjennomføre selve brenningen. Aurskog-Høland kommune ber om at innvirkning av naturvern-brenning på helsemessige forhold beskrives tydeligere i skjøtelsesplanen og i brenningsplanen når den lages nærmere opp til tidspunktet det er aktuelt med brenning som skjøtselstiltak.

Gitt beliggenheten vurderer kommuneoverlegen at risikoen for helsefare for kommunens innbyggere som følge av eksponering for røyk som lav. Det kan ikke helt utelukkes at enkelte innbyggere vil kunne oppleve ulempe. Dette vil særlig kunne gjelde innbyggere med eksisterende luftveislidelser. Det er viktig og avgjørende at allmennheten varsles godt forut for en naturvern-brenning. Både for at den enkelte i berørte områder kan ta sine forholdsregler ved å enten reise bort eller oppholde seg innendørs, men ikke minst for å hindre unødig frykt og bekymring. Kommuneoverlegen mener skjøtelsesplanens beskrivelse av planlagte kommunikasjonstiltak kan legges til grunn for videre arbeid.

Opplysningsplikten som følge av folkehelseloven vurderes ivaretatt. Kommuneoverlegen ønsker imidlertid å være involvert i videre detaljering av kommunikasjonsplanen forut for gjennomføring av brenningen.

Kommunen forutsetter at ansatte innenfor beredskap, skogbruk og miljøvern samt Nedre Romerike brann- og redningsvesen fortsatt blir involvert i prosessen med planlegging og gjennomføring av brenning som skjøtselstiltak. Aurskog-Høland kommune bekrefter opplysningene som er lagt til grunn i høringsnotatet om at kommunen ikke har fastsatt egen, lokal forskrift som regulerer åpen brenning. Kommunen oppfatter at tiltaket er å anse som alminnelig forurensning etter forurensningslovens § 8 og derfor ikke krever særskilt tillatelse. Kommunen viser til Miljødirektoratets veileder «Åpen brenning og brenning av avfall i småovner» som nevner flatebrenning i skogbruket som eksempel på alminnelig

forurensning. Ved behov for eventuelle tillatelser etter forurensningsloven ligger denne myndigheten uansett ikke til kommunen, men til Statsforvalteren evt. Miljødirektoratet. NOAH- for dyrs rettigheter oppfordrer Statsforvalteren til å ikke tillate naturvernbranding i skogen i den sårbare tiden (vårmånedene) hvor mange dyr og fugl får unger. De mener det er alvorlig å igangsette en skogbrann i en periode hvor dyreunger ikke har mulighet til å flykte fra brannen. De viser til naturmangfoldloven § 15 første ledd "*Ved enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på villlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås*", og tredje ledd "*Likeledes skal unødig jaging av villlevende dyr unngås.*" De viser videre til forarbeidene til bestemmelsen hvor det er utdypet at "*Vurderingen av om en aktivitet innebærer unødig jaging må vurderes bl.a ut fra dyrevelferdshensyn, vedkommendes behov for å gjennomføre den aktuelle aktiviteten og hvorvidt en mer skånsom fremgangsmåte kan benyttes. Som eksempel kan nevnes trening av hund for jakt- og ettersøksformål. Aktiviteten i seg selv vil ikke generelt rammes av bestemmelsen, men slik aktivitet i viltets yngletid eller andre sårbare perioder, kan innebære unødig jaging. Denne type trening må da gjennomføres på andre tidspunkter i stedet.*" Altså enaktivitet som kan gjennomføres utenom yngletid, bør ikke igangsettes i yngletiden. Dyrevelferdsloven § 3 gjelder også ville dyr i skogen, og lyder: "*Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.*" I tillegg er det "*forbudt å hensette dyr i hjelpeløs tilstand*", jf. dyrevelferdsloven § 14 bokstav b. NOAH – for dyrs rettigheter mener Statsforvalteren er forpliktet til å sikre håndheving av både naturmangfoldloven § 15 og dyrevelferdsloven §§ 3 og 14. Dersom det er fare for at ville dyr utsettes for unødige påkjenninger og belastninger, bør naturvernbranding ikke gjennomføres.

Mer Villmark Nå er positive til utvidelsesforslagene ved Store rekke og Hølvannet, og viser til at de tidligere har gitt innspill om vern i området. De mener at det er verneverdier som grenser til verneforslaget som kunne vært inkludert. Dette gjelder arealer ved Flinttjernmåsan, strandarealer ved Hølvannet og Veslemyra. De viser videre til en leirplass ved nordøstre på Langtjern som burde fjernes, og noen grøfter bla. ved Hillertjerna som bør tettes. Brenningen bør gjennomføres slik at noen nåværende brannstubber spares. De har ofte eksisterende brannstubbela-varter på seg og bør bevares slik at de kan spre seg til nytt forkullet trevirke i området.

Rømskog idrettslag legger skispor ved Hillertjerna og Kaperalmåsan. De har også en avstikker mot Store rekke der de kobler seg på Setskog ILs løypenett. De har også løypene syd for det foreslåtte verneområdet. Hvis isen er tykk har de tidligere kjørt over Sundvannet og brukt gammel vinterveg på ca. 100 m. fra Fyrtynnvika og inn på løypen, denne vises ikke på Skisporet.no. De kjører med snøscooter med sporlegger bak for å lage løypene som ligger i åpne myrområder og krever ingen inngrep i naturen. Løypene blir mye brukt og er av stor betydning for folk i området. De håper derfor å kunne fortsette å bruke området etter en eventuell verving.

Setskog IF kjører skispor på Store rekke ved «gode snøvintre». Løypene er vist på skisporet.no. I tillegg har de en løype som ikke vises på skisporet.no ved Askviktjenn over Brattfossvannet og til løypa rundt Store rekke. Denne blir kun kjørt hvis gode isforhold.

Statsforvalterens kommentarer

Kompetanseheving, forskning og undervisning

Det er viktig å dokumentere effektene av skjøtselstiltakene. Dette kan gjøres med undersøkelser både før og etter brenningene, jf. utkast til skjøtelsplan. Undersøkelser som

igangsettes direkte i regi av oss vil i hovedsak ta utgangspunkt i eksisterende naturverdier og ønskede mål/resultater med brenningen. Det er imidlertid veldig positivt om brenningsområdene også kan brukes til andre viktige og relevante forskningsspørsmål. Statsforvalteren vil invitere til forskning, undervisning og oppfølging i forbindelse med naturvernbranden. Dette kan gi verdifull og viktig kunnskap inn i forvaltningsarbeidet. Brannvesenet vil være orientert og Statsforvalteren ser det som positivt dersom de ønsker å benytte anledningen til å observere og lære mer om brannens oppførsel i skogsmark, og hvordan planlegge og kontrollere en brenning.

Helsemessige konsekvenser

Brenningen vil nok merkes blant befolkningen i nærmeste nabolag i form av lukt og synlig røyk. Det er naturlige produkter som brennes, men brenning kan gi et utslipp av svevestøv (som man normalt forbinder med trafikk og vedfyring). Høye konsentrasjoner av dette kan gi akutte helseeffekter for noen. Det vises til Folkehelseinstituttets nettsider om skogbrann og luftforurensning og Sveriges informasjonskanal om helse og omsorg. I utgangspunktet vil det være liten helserisiko forbundet med brenningen da den foregår inne i skogen (>5 km unna tettbefolkede områder). Områdene som avbrennes er også relativt små, slik at det ikke kan sammenlignes med svevestøvkonsentrasjonene som kan oppstå ved ukontrollerte skogbranner. For å nå ut med nødvendig informasjon knyttet til luftforurensning og helse til innbyggerne i kommunen vil Statsforvalteren inkludere kommuneoverlegen i Aurskog-Høland i kommunikasjonsarbeidet. Brenningspersonellet sørger for egne HMS-rutiner.

Involvering i videre planlegging

I første omgang må området vernes før forvaltningsmyndigheten kan igangsette skjøtsels tiltak i området. Etter et eventuelt vern må skjøtselsplanen ferdigstilles, og det kan søkes om midler til skjøtselstiltak. En brenningsentreprenør må engasjeres og en konkret brenningsplan må utarbeides. Kommunens ressurser innenfor beredskap, skogbruk, helse- og miljøvern samt Nedre Romerike brann- og redningsvesen vil fortsatt bli involvert i prosessen med å planlegge og gjennomføre naturvernbranden. Det har vært viktig for med dialog og involvering av kommunen, brann- og redningsetaten og direktoratet for samfunnsikkerhet for avklaring av rolleforhold, regelverk osv. Statsforvalteren oppfatter at dialogen med brann- og redningsetaten er god og at de ønsker å bli holdt orientert videre. Lokalt brannvesen må være orientert ved planlegging av brenning, både for å forhindre unødvendig utrykning og slik at de gis anledning til å uttale seg til brenningsplanen dersom de tror at brenningen, med tilhørende forberedelser og beredskapstiltak, ikke vil kunne gjennomføres kontrollert.

Dyrevelferd

Ved forberedelser til brenning vil det være mye aktivitet i området og selve brenningen er også en langsom prosess, i gjennomsnitt 100 meter i timen. De fleste dyr som kan flytte på seg vil trekke seg bort. Det er de individene og artene som ikke like lett kan flytte på seg som kan være utsatt. Før man setter i gang kontrollert brenning er det viktig å ha kunnskap om fugle- og dyrelivet i det aktuelle området. Områdene som brennes er relativt små, og man kan få oversikt over eventuelt hekkende fugler eller andre sårbare arter, og ved behov kan man utsette brenningen, eller vurdere å beskytte elementer (som rugende hakkespetter i trær, reir på bakkenivå). Det er ikke sikkert det er behov for å brenne innenfor hekke og yngletid, men hovedsesongen for brenning er fra mai til september. Vær, vind og luftfuktighet må stemme for at brenningen skal være kontrollert og trygg, og det er kun et begrenset antall dager som er egnet for gjennomføring av brenning. Det kan oppleves som dramatisk for dyrene innenfor og i nærheten til brenningsobjektet, men nytten for mange

truede arter som er avhengig av brent og urørt skog er fortsatt en god grunn til å gjennomføre kontrollert brenning. Brenningen vil også kunne forbedre livsvilkårene for vanlige arter i området. For eksempel får vilt ofte bedre tilgang på føde (gjennom oppslag av løv) og hakkespetter får flere døde trær til å lage hulrom og finne føde i.

Tilgrensende arealer

Avgrensningen av verneforslaget er foretatt i dialog med grunneier, verneforslaget gjenspeiler det grunneier har tilbudt for vern. Statsforvalteren er enige i at arealet sør for Flinttjennsmåsan er verneverdig, og kan være aktuelle utvidelser i fremtiden dersom aktuelle grunneiere ønsker dette.

Leirplass

Grunneier og brukerne av området er orientert om ønsket om å fjerne leirplassen ved Langtjenn. De har intensjon om å rydde denne bort.

Eksisterende verneverdier innenfor brenningsobjekter

Det er et viktig poeng å ivareta de artene man ønsker å forbedre livsgrunnlaget for, og oppdaterer utkastet til skjøtselsplan med at man skal vurdere beskyttelse av eksisterende branntilknyttede arter innenfor brenningsobjektene i brenningsplanen.

Skiløyper

Eksisterende skiløyper legges inn i foreslått vernekart med tilhørende bestemmelser. Statsforvalteren tilrår at det er tillatt å vedlikeholde skiløypene i henhold til tilstanden ved vernetidspunkt. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløype vist på vernekartet, etter standard på vernetidspunktet (skuteroppkjørt). Det kan være aktuelt med flerårige tillatelser til dette. Det vil også være søknadspliktig å utbedre, merke eller legge om løypene.

Brann-regelverket

I forbindelse med hvilket lovverk som gjelder ved kontrollert brenning er det viktig å skille mellom en brann og en kontrollert avbrenning. En brann er en uønsket eller ukontrollert forbrenningsprosess. En avbrenning av et område er en ønsket og kontrollert forbrenningsprosess. Når man planlegger en kontrollert og ønsket avbrenning er det åpning i regelverk for å gjennomføre det, men det medfølger likevel en del plikter og krav til forebygging. Brann og eksplosjonsvernloven har som formål å verne liv, helse, miljø og materielle verdier mot brann og eksplosjon. Loven angir blant annet plikter til å forebygge brann og hindre unødvendig utrykning, §5. For å hindre unødvendig utrykning ved kontrollert brenning er det nødvendig å varsle brannvesen i god tid, og på selve avbrenningsdagen. I tillegg er det nødvendig å informere bredt hos allmennheten for å redusere grunnlaget for falsk alarm til brannvesenet.

For å forebygge at en kontrollert avbrenning blir en ukontrollert og uønsket brann, må det gjøres sikringstiltak. Brann- og eksplosjonsvernloven §6 sier at man plikter å sørge for nødvendige sikringstiltak for å forebygge og begrense brann, eksplosjon eller annen ulykke, og eier eller bruker skal etter en eventuell brann, eksplosjon eller annen ulykke sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak når leder av brannvesenet krever dette. En brenningsentreprenør må utarbeide en detaljert brenningsplan/gjennomføringsplan i samarbeid med vernemyndigheten i forkant av hvert brenningsprosjekt. I den branntekniske vurderingen er det beskrevet i korte trekk hvordan en naturvernrensning kan gjennomføres med avgrensning av brenningsobjekt, forberedelser før brenning og sikring av grenser, mannskap og gjennomføring på brenningsdagen, samt oppfølging og kontroll dagene/ukene etter brenningen.

Brann- og eksplosjonsvernloven § 7 omtaler tiltak ved store arrangementer. Ved store arrangementer skal den ansvarlige sende melding til lokalt brannvesen som da vurderer faren for brann, og kan fastsette de nødvendige brannsikringstiltak og begrensninger, herunder krav til ansvarshavende arrangør. I tidligere forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn §8-2 (opphevet, erstattet med forskrift om brannforebygging) var det bestemmelser om at *"ved flatebrenning eller brenning av hogstavfall i skogmark samt gras- og lyngsviing i eller i nærheten av skogmark, skal det være en ansvarlig leder som skal utarbeide planer, og sørge for at brenningen gjennomføres på en forsvarlig måte. I god tid før brenningen foretas skal det sendes melding til leder av brannvesenet."*

Statsforvalteren vurderer at en slik melding også bør sendes til lokalt brannvesen ved en planlagt kontrollert brenning av skog. Meldingen vil inneholde den detaljerte brenningsplanen som beskriver eventuelle risikomomenter, forebyggende tiltak i form av markforberedelser (branngater, vanntilgang, vanning av grenser, hvordan hindre gnistkast o.l.), og hvordan man skal forhindre at brenningen skal bli en uønsket brann (plan for hva som gjøres ved gnistkast). Dersom brannvesenet tror at brenningen ikke vil være kontrollert, har de anledning til å forby bruken (brann og eksplosjonsvernloven, §37, 3. ledd). Den som brenner har alt ansvar for at brenningen skjer på en forsvarlig måte i tråd med gjeldende regelverk.

Forurensningsregelverket

I utgangspunktet er åpen (utendørs) brenning forbudt etter forurensningsloven § 7 om plikten til å unngå forurensning, med mindre:

- a. aktiviteten er regulert etter forskrift.
- b. forurensningen kan anses som «vanlig» og ikke medføre nevneverdig skader eller ulemper.
- c. det foreligger en tillatelse.

Kommuner kan fastsette en lokal forskrift som kan forby åpen brenning i kommunen, og eventuelt bare tillate det i enkelte områder i kommunen, til bestemte tider, tillatte bruk av bålpanner, men forby engangsgriller, tillatte St. Hans-bål, eller tillate brenning av skogsmark som et skjøtselstiltak, osv. Aurskog-Høland har ikke en slik forskrift om åpen brenning. Det er dermed forurensningsloven som gjelder og Statsforvalteren/Miljødirektoratet som er myndighet. Forurensningslovens § 8 sier at vanlig forurensning, fra f.eks. skogbruk, kan være tillatt dersom det ikke er satt begrensninger i en lokal forskrift. Miljødirektoratets veileder *"Åpen brenning og brenning av avfall i småovner"* nevner også flatebrenning i skogbruket som eksempel på alminnelig forurensning. Brenningstiltaket er altså å anse som alminnelig forurensning etter forurensningslovens § 8 og krever ikke særskilt tillatelse dersom brenningen ikke medfører nevneverdig skade eller ulempe.

Forsikring

Staten er selvassurandør. Det innebærer at staten som hovedregel ikke tegner forsikring, men håndterer tap og skader når de oppstår. I en del tilfeller må virksomheten selv dekke merutgiftene innenfor tildelt budsjett. For å unngå tap og skade, skal den enkelte statlige virksomhet ha systemer og rutiner for internkontroll og risikostyring jf. økonomiregelverket § 14 og kap. 2.4. Ved gjennomføring av kontrollert brenning vil brenningsentreprenøren ha utarbeidet planer for hvordan brannen vil oppføre seg med de gitte værprognosene, hvilke forberedelser som må gjøres for at brenningen skal foregå kontrollert og hvilken beredskap som er nødvendig for å hindre spredning.

Statsforvalteren vurderer at Store rekke og Hølvannet både sikkerhetsmessig og naturfaglig egner seg godt for gjennomføring av kontrollert naturvernbranding. Kontrollert naturvernbranding vil være et skjøtselstiltak i naturreservatet for å bevare/gjenskape/øke områdets verdi for biologisk mangfold og spesielt for arter som er knyttet til eller begünstiget av brent skog. Det er imidlertid en målsetting med en differensiert forvaltning, ved å beholde verneverdiene i mest mulig urørt tilstand i deler av området, og å gjennomføre aktiv skjøtsel gjennom branding på andre arealer. I utgangspunktet planlegges ikke kontrollert naturvernbranding, men fri utvikling i eksisterende Hølvannet naturreservat. Kartverket har hatt navnesak på skrivemåte for områdene rundt Store rekke naturreservat før området ble sendt på høring. Det er fattet vedtak om at stedsnavnet skal skrives Store rekke, med liten r. Statsforvalteren tilrår navnet Store rekke og Hølvannet som i høringsforslaget. Statsforvalteren tilrår avgrensingen som i høringsforslaget. Det er lagt inn bestemmelser knyttet til skiløyper. Det vil være tillatt å vedlikeholde skiløypene i henhold til tilstanden ved vernetidspunkt. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til nødvendig motorferdsel ved oppkjøring av eksisterende skiløype vist på vernekartet, etter standard på vernetidspunktet (scooteroppkjørt). Det kan være aktuelt med flerårige tillatelser til dette. Det vil også være søknadspliktig å utbedre, merke eller legge om løypene. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet vurderer, basert på Statsforvalterens vurdering og gjennomførte undersøkelser og egnethetsvurdering av området, at verneforslaget både naturfaglig og sikkerhetsmessig er godt egnet for kontrollert naturvernbranding. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse og sammenslåing av Store Rekke naturreservat og Hølvannet naturreservat som Store rekke og Hølvannet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Store rekke og Hølvannet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

20. Rudskampen og Råbjørn naturreservat (utvidelse) i Nannestad kommune, Viken

Utvidelse ca. 2697 dekar hvorav ca. 2208 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 3899 dekar.

Inngrep: En 300 kV – transmisjonsnettledning krysser verneforslaget i vest.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Norsk Televisjon, Riksantikvaren og Språkrådet har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

Statnett SF er berørt ved at de har 300 kV transmisjonsnettledning gjennom det foreslåtte naturreservatet i vest. Ledningen er i dette området spesielt utsatt for nedising og fare for utfall. Knyttet til dette er det behov for inspeksjon med snøskuter på snødekt mark her. Konkret her så kjører nettdrift skuter i ledningens skogryddebelte fra mast 87 og mot mast 88, gjennom det foreslåtte verneområdet, for å gjennomføre inspeksjon. Statnett ber om at verneforskriften endres slik at det gis et generelt unntak fra forbud mot motorisert ferdsel når det gjelder bruk av motorisert kjøretøy på snødekt mark i ledningens skogryddebelte.

DMF viser til sitt svar på varsel om oppstart. De interessene DMF er satt til å ivareta er vurdert til å ikke bli berørt, det har ikke kommet nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter og DMF har dermed ikke merknader.

Norsk Bergindustri understreker at det er viktig at man undersøker eventuelle geologiske forekomster før endelig vedtak fattes. Vernevedtak kan føre til at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt, regionalt, nasjonalt eller globalt viktige, uten at disse er kartlagt før vedtaket fattes. De viser her til Naturmangfoldlovens § 41; "Som ledd i saksbehandlingen skal det også innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området." Statsforvalteren bes dokumentere at dette er utført, og redegjøre for eventuelle funn av geologiske forekomster. Det anmodes også om at det tas høyde for forekomster som ikke er omfattet av drift i dag, men som kan være aktuelle for uttak i framtiden. Her henvises også til NGU og DMF som har gode kartløsninger der forekomster og ev. uttak er synlige. Viken fylkeskommune viser til at området ikke er arkeologisk befart, og at forholdet til automatisk fredete kulturminner ikke er avklart. Det kan finnes uregistrerte, automatisk fredete kulturminner. Fylkeskommunen ber derfor om at følgende tekst innarbeides i forskriften: "Søknader om tiltak som ikke er i tråd med verneformålet, og som medfører inngrep i grunnen, må forelegges kulturminnevernheten i fylkeskommunen for uttale." Vern av skogsområder og tradisjonelt friluftsliv lar seg godt forene. Det tradisjonelle friluftslivet representert med turgåing, resting og bålbrekking, høsting av bær og sopp, samt overnatting bør et skogvern ta høyde for der det er mulig. I store skogsområder vil ferdsel være til mindre i konflikt med verneformålet enn i mindre områder. Vedlikehold av stier og løyper er unntatt vernebestemmelsene. Det samme bør gjelde utbedringer som har til hensikt å verne naturen mot slitasje. Eventuell motorisert transport av materiell til bruer og klopper kan bestemmes at gjøres om vinteren. Når det gjelder nyetablering eller omlegging av stier eller løyper reguleres dette nå av "Retningslinjer for saksbehandling av stier og løyper i Marka". Om forskriften skal innskrenke disse retningslinjene bør det være tillatt etter søknad. Det kan i flere tilfeller være riktig med omlegginger begrunnet i natur- og miljøinteresser. Når det gjelder orientering i de store skogområdene, er dette ivaretatt med henvisning til "Avtale om retningslinjer for o-idrettens forhold til naturmiljø og rettighetshavere". Dette synes som en god ordning for å forene vern og aktivitet. Norsk Orientering ber om at orientering tillates i verneområdene og viser ellers til Norsk Friluftslivs brev til Miljødirektoratet med forslag til endringer i forskriftsmal.

Statsforvalteren forholder seg til enigheten som er oppnådd sentralt om drift, vedlikehold, oppgradering m.m. av kraftledninger som krysser verneområder, og har i henhold til dette tatt inn standardbestemmelser i verneforskriften for området. Bestemmelser om oppgradering og fornyelse legges til under § 7. Det er i foreslått endringsforskrift tatt inn standardbestemmelser som skal ivareta interessene knyttet til nettleidingen.

Statsforvalteren har ikke avmerket trasé for motorferdsel tilknyttet ledningen. Det foreslås en videreføring av eksisterende verneforskrift for Rudskampen, der det er forskriftsbestemmelser som omfatter både vedlikehold, begrenset utvidelse og utbedring av eksisterende stier og skiløyper samt preparering av skiløyper. En kjøretrasé mellom Råbjørn og Rudskampen er nødvendig for skogbruksdrift i bakenforliggende areal. Denne er avmerket på vernekartet med tilhørende bestemmelse i verneforskriften. Øvrige kjøretraseer i utvidelsene vil ikke lenger ha noen funksjon ved et vern av skogen, og det vil dermed ikke være behov for vedlikehold og opprettholdelse av disse.

Med hensyn til orientering: Statsforvalteren har i oppdrag å fremme forslag om vern av verdifulle skogområder og sende tilråding til Miljødirektoratet, og forholder seg til Miljødirektoratets gjeldende forskriftsmal for verneområder. Det vises også til Miljødirektoratets svar av 9.9.2020 på Norsk Friluftsliv sitt brev.

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for å sette opp skilt, lage skjøtselsplaner og utarbeide forvaltningsplaner der det er behov for dette. Hva som er nødvendig av tiltak vil variere ut fra forvaltningsutfordringene og brukerinteressene i hvert område. Ved utarbeidelse av forskrifter har Statsforvalteren benyttet Miljødirektoratets mal for verneforskrifter for naturreservater. § 9 som omhandler skjøtsel, gir en adgang til forvaltningsmyndigheten til å utøve skjøtsel, og det er riktig å bruke ordet kan her. Aktiviteter og tiltak som bør gjennomføres kan utdypes i forvaltningsmyndighetens oppfølging av området, eventuelt i en forvaltningsplan, skjøtselsplan eller besøksstrategi.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til Statnett SFs ønske om en generell åpning for kjøring med snøskuter. Vi har i noen tilfeller gitt en generell åpning for Statnetts motoriserte ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, men da knyttet til klart definerte traséer. I dette tilfellet foreligger det ingen trasé i vernekartet, og Statnetts innspill er knyttet til en sone i forbindelse med ryddebeltet. Vi tar derfor ikke Statnetts uttalelse til etterretning, men vi minner om at forvaltningsmyndigheten har mulighet til flerårige dispensasjoner som kan være i tråd med nevnte innspill.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Rudskampen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har mottatt innspill fra Miljødirektoratet om justeringer basert på endring fra Statsforvalteren i november 2021. Det gjøres mindre justeringer på vernekartet ved at det tas inn arealer i Sortunglia, en øy i Råbjørn og et parti med eldre fuktskog i Råbjørndalen, samlet økning er ca. 38 dekar.

KLD viser til at Statnett har oversendt Miljødirektoratet kart som viser kjøretrase i kraftledningens skogryddebelte som benyttes i forbindelse med nødvendig motorferdsel på snødekt mark for inspeksjon på grunn av ising og fare for utfall av kraftledningen. KLD viser til at dette er et særtilfelle da ledningen er spesielt utsatt for ising og utfall. Kjøretraseen tas derfor inn i vernekartet, og hjemmel for motorferdsel tas inn i § 6.

Miljødirektoratet har formidlet fra Statsforvalteren at naturreservatets navn foreslås å være Rudskampen og Råbjørn.

KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår opprettelse av Rudskampen og Råbjørn naturreservat i henhold til vedlagte verneforskrift og kart.

21. Tullebrennhaugen naturreservat i Lunner kommune, Viken

Areal ca. 691 dekar hvorav ca. 577 dekar produktiv skog.

Inngrep: Myrområdene i sør (Niputtmyra) og i øst er grøftet.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Norsk Televisjon, Riksantikvaren, Statnett SF og Språkrådet har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

En person er positiv til forslaget men mener ferdselsforbud er unødvendig og uhensiktsmessig. Mener forbud mot menneskelig ferdsel på våren ikke kan dokumenteres som et tiltak for å opprettholde leikområder. Forbud mot flatehogst vil være det nødvendige tiltaket, ikke menneskelig ferdsel. Det er i dag lite ferdsel i området, og ingen stier eller skiløyper. Argument om at det kan bli mer ferdsel i fremtiden gjør ferdselsforbudet unødvendig, og forskriften kan heller endres senere. Ferdselsforbudet tydeliggjør leikområdet og kan i seg selv føre til mer ferdsel.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter forslaget med foreslåtte ferdselsrestriksjoner. Det fins verneverdig areal utenfor verneforslaget, og grunneier bør få sjansen til å tilby mer areal.

DMF, Norsk Bergindustri, Viken fylkeskommune og Norsk Orientering har tilvarende merknader som omtalt foran under området Rudskampen.

Statsforvalteren har tilsvarende kommenter til innspill fra Norsk Bergindustri, Viken fylkeskommune og Norsk Orientering som beskrevet foran under området Rudskampen. Som følge av det lave aktivitetsnivået og generell mangel på tilrettelegging i området, vurderer Statsforvalteren at området er egnet for et strengere restriksjonsnivå enn andre naturreservater i Marka. Sårbare arter og et større viktig funksjonsområde for skogsfugl bidrar til at Statsforvalteren vurderer at området bør skjermes for forstyrrelser. Det er derfor ikke åpnet for orienteringsløp og andre aktiviteter innenfor området uten søknad. Ettersom det ikke er noen definerte stier i området, er det ikke aktuelt å åpne for sykling og ridning. Området er en viktig lokalitet for skogsfugl. For å begrense forstyrrelsen på fuglelivet i den mest sårbare perioden, er det avgrenset en sone på vernekartet med ferdselsrestriksjoner i perioden fra 15. april til 15. mai. Statsforvalteren er enig med høringsuttalelsen om at hogst er den største trusselen for leikområder, og at vern er det beste virkemidlet for å sikre bestanden. Forstyrrelser er også en trussel og Statsforvalteren har derfor i samråd med grunneier valgt å skjerme fuglelivet i den mest sårbare perioden. Selv om det i dag er begrenset med friluftsliv innenfor området kan dette endres på sikt. Statsforvalteren har derfor valgt å være føre-var og innfører et ferdselsforbud. § 4 h om vedlikehold og merking av stier er fjernet ettersom det ikke er noen definerte stier innenfor området. Tilsvarende er forbudet i § 5 b er endret fra *Utenom eksisterende stier angitt på vernekart er sykling, ridning og bruk av hest forbudt* til: *Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren i samråd med grunneier har foreslått et ferdselsforbud for å skjerme spillplasser for skogsfugl fra forstyrrelser. Det er ikke vanlig å ta inn ferdselsforbud knyttet til skogsfugl i skogvernforskrifter, men Statsforvalteren argumenter med at området er særlig egnet fordi det ikke er mye aktivitet i området i dag. I så måte vil ikke et forbud ramme eksisterende aktivitet, men vil hindre at framtidig aktivitet skal ødelegge viktige spillplasser innenfor markagrensen.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Tullebrennhaugen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Tullebrennhaugen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

22. Kvannskardkletten naturreservat (utvidelse) i Stor-Elvdal kommune, Innlandet

Utvidelse ca. 603 dekar hvorav ca. 490 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 43 592 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane Nor SF og Statens vegvesen har gitt uttalelse og har ikke merknader.

NVE gjør oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i verneforslaget.

Elvia AS skriver at ut fra det de kan se er deres interesser ivaretatt for deres elnett i og nær verneforslagene. De har dermed ingen øvrige kommentarer til høringsutkastet.

Hafslund E-CO Vannkraft skriver at verneforslaget ikke berører Hafslund Eco Vannkraft AS sine kraftverksinteresser, og de har derfor ingen innvendinger.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Kvannskardkletten naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Kvannskardkletten naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

23. Leine og Mælumsberget naturreservat i Ringsaker kommune, Innlandet

Areal ca. 331 dekar hvorav ca. 256 dekar produktiv skog.

Inngrep: To kraftlinjer krysser området i øst. Det er flere traktorveger i området.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Bane Nor SF og Statens vegvesen har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

NVE gjør oppmerksom på at Elvia AS har områdekonsesjon i verneforslaget.

Elvia AS skriver at ut fra det de kan se er deres interesser ivaretatt for deres elnett i og nær verneforslagene. De har dermed ingen øvrige kommentarer til høringsutkastet.

Hafslund E-CO Vannkraft skriver at forslaget ikke berører deres interesser, og har derfor ingen innvendinger.

Innlandet fylkeskommune skriver at det i verneforslaget er registrert to lokaliteter med automatisk fredete kulturminner. Begge er registrert som gravfelt fra jernalder og begge er registrert lenge før GPS ble tatt i bruk, så stadfestingen og avgrensningen kan være noe feil. Potensialet for automatisk fredete kulturminner som ikke er registrert regnes som stort i dette området. Det er derfor positivt at et større område nå skal vernes gjennom frivillig vern til naturreservat. Det er også positivt at man har til hensikt å åpne kulturlandskapet gjennom skjøtsel og beiting. Traktorvegen som strekker seg gjennom store deler av område i en øst-vestlig retning omtales som den mest brukte traktorvegen i området. Ulike generasjoner av flyfoto sammen med lidardata, tilsier at bruken av den delen av traseen som går gjennom gravfeltet er svært begrenset, og at det mer er snakk om kjørespor enn en faktisk traktorveg. De er opptatt av at omtalen som traktorveg og skiløype ikke bør medføre en standardheving. En standardheving innenfor kulturminnelokaliteten vil kreve tillatelse etter kulturminneloven § første ledd. På grunn av at potensialet for uregistrerte kulturminner regnes som stort er det viktig å ta med seg at tiltak som innebærer inngrep i grunnen, som f.eks. oppsetting av gjerder, kan komme i konflikt med uregistrerte kulturminner. For privatpersoner som setter opp gjerder, vil tiltaket normalt bli definert som mindre private tiltak, hvor det ikke er undersøkelsesplikt etter kulturminneloven § 9. Men

dersom Statsforvalteren er å regne som tiltakshaver etter kulturminneloven, eller står for en vesentlig del av finansieringen av tiltaket, vil det falle inn under undersøkelsesplikten. Med bakgrunn i dette ber fylkeskommunen om å bli informert i forbindelse med planleggingen av gjerding eller andre tiltak i området.

Birdlife Norge avd. Oppland støtter forslaget, og anser verneverdiene som godt dokumentert. Flere av de framlagte verneområdene innehar hekkelokaliteter for sårbare rovfuglarter. De ber om at det i framtidig forvaltning av verneområdene tas tilstrekkelig hensyn til disse artene. Eventuell tilrettelegging for friluftsliv/ferdsel må gjøres på en slik måte at hekkelokaliteter ikke utsettes for forstyrrelser i etableringsfasen og hekkesesongen. Flere rovfuglarter er spesielt sårbare i etableringsfasen på ettervinter/ tidlig vår. I ornitologisk sammenheng er det viktig å sikre større sammenhengende skogområder.

Statsforvalteren viser til at deler av området, også der det beites i dag, er i stort behov for restaurering, jmfør naturfaglig beskrivelse over. Det må her vurderes hva som skal restaureres tilbake til mer åpen kulturmark, og hva som skal stå igjen og utvikles fritt til naturlig kalkgranskog og kalkedellauvskog. For å oppnå dette må det tilrettelegges bedre for beite. Det er per dags dato god tilgang på beitedyr hos både grunneierne selve og naboer. Forvaltningen av verneområdet vil innebære at flere arealer må ryddes for kratt og noe plantet skog på tidligere beitemark, og det må gis støtte til gjerding for å få inn beitedyr i området. Det er derfor utarbeidet et foreløpig skjøtselsnotat som gir noen overordnede rammer og prioriteringer for skjøtselen. Så snart det foreligger et vernevedtak må det utarbeides en fullstendig skjøtselsplan i samråd med grunneierne og andre interesser, og tiltak komme i gang fortest mulig.

Statsforvalteren har notert seg at det kan finnes uregistrerte kulturminner i området. Det er ikke bestemt hvem som skal finansiere gjerding i det fremtidige verneområdet, men det er i dette tilfellet sannsynlig at forvaltningsmyndigheten blir involvert. Statsforvalteren er oppmerksom på undersøkelsesplikten etter kulturminneloven.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at i etterkant av Statsforvalterens tilråding har Språkrådet kommentert navnet på det foreslåtte verneområdet. I Statsforvalterens tilråding står det at Språkrådet ikke har hatt merknad til navnet, men poengterer at Mælumsberget (uten h) er den eneste godkjente skrivemåten på siste del av navnet. I Statsforvalterens tilråding er det brukt ulike varianter av navnet. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Leine og Mælumsberget naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Leine og Mælumsberget naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

24. Nordneset og Akkarvika naturreservat i Senja kommune, Troms og Finnmark

Areal ca. 318 dekar hvorav ca. 127 dekar produktiv skog.

Inngrep: En fyrlykt på Reipneset.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Landbruksdirektoratet og Språkrådet har uttalt seg til oppstartmeldingen, og har ikke hatt merknader.

Forsvarsbygg hadde merknad til oppstartsmeldingen knyttet til forbud om lavtflyving, og ba om at det ble spesifisert et tidsrom, f.eks. hekkesesong, for når forbudet skulle gjelde. I forbindelse med høringen skriver Forsvarsbygg at de vurderer endringene som er gjort i verneforskriften som tilstrekkelige, og at de ikke har merknader til høringsforslaget.

Sametinget har bedt om at det ved utøvelse av reindrift gis tillatelse til bruk av drone og helikopter med start, landing og lavtflyving, også i eventuelle ferdselsforbudsperioder. Sametinget har oppfordret til registrering av kulturminner i forbindelse med vernearbeidet. Sametinget uttalte 14.12.2021 at de ikke hadde merknader til høringsdokumentene og ikke så behov for konsultasjon om det foreslåtte vernet.

Grunneier opplyste at det var en eksisterende sti i området der det kunne være behov for rydding og vedlikehold. Hansen opplyste også om at det står ei fyrlykt innenfor det foreslåtte området, og mente at planen burde sendes på høring til Kystverket.

Statsforvalteren viser til at høringsdokumentene er oversendt til Kystverket. Basert på dialog med Kystverket er det tatt inn åpning for drift og vedlikehold av fyrlykt som befinner seg i området, samt mulighet til å søke om oppføring av nye anlegg mv. Det er lagt inn et lavtflyvingsforbud i verneforskriften for hekkesesongen, fra 1.2. til 31.8. Rydding av eksisterende stier kommer inn under generelle unntak i § 4 bokstav d. Sametinget ble orientert om oppstart av verneplanen, og ble forespurt om det var ønskelig med konsultasjon. Sametinget svarte at det ikke var behov for konsultasjon før kunngjøring av oppstart. Sametinget har i innspill til oppstartsmelding uttalt at det er ønskelig med adskilte lokale og sentrale høringer. For disse verneområdene som er relativt små, har Statsforvalteren vurdert at det ikke er hensiktsmessig med to høringer. Det ble derfor gitt noe lengre høringsfrist for Sametinget slik at de kan koordinere ev. lokale uttalelser som gjelder samiske interesser. Statsforvalteren har etter dette hatt dialog med Sametinget per telefon og e-post.

Reinbeitedistriktet Oarjjat Sažža / Sør-Senja reinbeitedistrikt er tilsendt oppstartsmelding og høringsdokumentene. Statsforvalteren har hatt dialog med distriktet per telefon. Distriktet har ikke hatt merknader eller innspill til oppstart av verneplanen. Det har også vært dialog med planseksjon og reindriftsavdeling hos Statsforvalteren, som er behjelpelig med å sikre at alle berørte samiske interesser ivaretas i verneprosessen.

Statsforvalteren kjenner ikke til registrerte kulturminner i området.

Statsforvalteren har tatt inn unntak knyttet til motorferdsel i forskriftene der det er vurdert det som relevant. Det gis anledning til å søke om dispensasjon for nødvendig motorferdsel på barmark i forbindelse med utøvelse av reindrift samt det er lagt inn en direktehjemmel for tillatelse til motorisert ferdsel i forbindelse med reindrift på snødekt mark. For reindriften kan det gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, jf. § 7 siste ledd.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at i forslag til verneforskrift § 4 er drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg satt i samme paragraf som ferdsel tilknyttet drift og vedlikehold. Miljødirektoratet tilrår å flytte unntak for ferdsel til § 6. § 4 i blir derfor lydende: *drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg*. Vi tilrår en ny bokstav § 6 e. som blir lydende: *nødvendig ferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg*. Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Nordneset og Akkarvika naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Nordneset og Akkarvika naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

25. Erikfjelldalen naturreservat i Nærøysund kommune, Trøndelag.

Areal ca. 15 969 dekar hvorav ca. 2806 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Voengel Njaarke sijte anfører i konsultasjon og innspill til oppstartmeldinga at Erikfjelldalen er et svært viktig reinbeiteområde, på grunn av rikt næringstilfang. Det er mange seter av kåter i området. Området er både vårbeite, tidlig sommer-, høst- og delvis vinterbeite. Det blir stående igjen dyr i området til alle årstider. Distriktet bruker motorkjøretøy og helikopter i driften, men søker å begrense dette ut fra rasjonalitet og praktikalitet. Gammel skog og lav er viktige beiteområder for rein. Vern ivaretar således ressursgrunlaget for reindrift, men en forskrift kan også medføre begrensninger i reindriftutøvelsen. Distriktet mener at reindriftstretten ikke må forringes av et eventuelt vern, og at alle unntakspunkt i § 7 bør flyttes til § 4 og § 6. Distriktet opplever økt rovdyrtrykk, og påfølgende nytt driftsmønster, med mer arbeid og større kostnader. Ved flytting må rein gjerdes inn om natta, og det er da nødvendig å sette opp midlertidig gjerde, basert på medbrakt netting, medbrakte stolper eller virke fra stedet. Det kan da også være aktuelt med en «semi-midlertidighet», ved at stolper står over tid og at netting ut fra praktisk rasjonalitet i arbeidet kan bli stående ei tid, inn til et par måneder. Ved passering av bekker med høy vannføring kan det være aktuelt forsterke overgangen med et par bjørkestranger. Distriktet mener at elgjakten i Erikfjelldalen forstyrrer rein i brunst, og elgjakt bør ta mer hensyn til reindriften. Distriktet lager husflidsprodukter av rilkuler også fra bartrær, samt av never. I det samiske reinbeiteområdet er det rett til å ta lauvtrær, busker, einer, vidjer, bark til graving av skinn, gammer, koier, buer, teltstenger og andre bruksting, jf. reindriftslovens § 25. En verneforskrift må ikke sette dette til side. Det skal ikke betales leie eller kortavgift for jakt, fangst og fiske. Det må ikke legges hindringer i veien for åtselplass/åtebu ved jakt på gaupe og jerv, samt utkjøring av åte.

Statsforvalteren i Nordland, reindriftsavdelingen, anfører at Erikfjelldalen ligger i Voengel Njaarke reinbeitedistrikt, og har alle typer sesongbeiter, unntatt sommerbeite. Det er et viktig område for oppsamling av rein. Det går flere flytt- og trekkleier gjennom området. Beiteområdene i Voengel Njaarke er oppdelte av mange fysiske inngrep og vanskelige topografiske forhold. I forbindelse med vern av områder er det ønskelig at beitebruken og reindriftsarbeidet kan skje mest mulig uhindret og fleksibelt. Det omfatter blant annet motorisert ferdsel, jakt og skadefelling av rovvilt, bruk av tre til brensel, sløydmaterialer og provisoriske gjerder. Samisk reindrift er nært knyttet til samisk kultur, språk og samfunns- liv. Ut fra Grunnloven, folkeretten og intern norsk rett skal myndighetene legge forholdene til rette på ulike områder som har betydning for samisk språk, kultur og samfunns- liv. Dette gjelder både sikring av de verdiene som finnes i dag, og utviklinga for 95 framtida. I planleggingen dreier dette seg først og fremst om at offentlige planer skal bidra til å sikre ressursgrunlaget for samisk reindrift i nåtid og framtid. Også i forbindelse med verneplan- arbeid er det viktig at dette hensynet blir ivaretatt. Det anbefales at planarbeidet har et mest mulig oppdatert kunnskapsgrunlaget om reindriften i Voengel Njaarke og distriktets arealbruk og behov. Det bør derfor legges til rette for en best mulig medvirkning fra reindriften side. Det er en fordel å utarbeide et opplegg for medvirkning og direkte

kontakt med reindriftsnæringa fra et tidlig tidspunkt. Det gir bedre mulighet til å finne løsninger som både kan ivareta hensynet til verneverdier og hensynet til reindriften som samisk næring.

Statsforvalteren viser til at mht. forstyrrelser fra elgjakt er det kommunen som forvalter elgjakten, i dette området både som forvaltningsmyndighet og som grunneier. For samisk jakt, fangst og fiske gjelder fortsatt generelle rettigheter definert gjennom reindriftsloven. Når det gjelder midlertidige gjerder er det generelt søknadspliktig jf. § 7 i). I Erikfjelldalen har distriktet definert et begrenset definert område hvor dette er aktuelt i forbindelse med flytting, i dalrommet langs Urdalsbekken, dvs. en sone definert etter aksene utløp Urdalstjønnen - Mefjellet – Småheian (høyde 340). Dette området er noe høyereliggende og utenom kjerneområdet med elveslette og flommarksskog. Med denne beliggenhet og begrensnings, så mener Fylkesmannen at punkt om midlertidig gjerde i forbindelse med flytting kan flyttes til § 4, som direkte unntak i denne sonen.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Erikfjelldalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Erikfjelldalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

26. Storvatnet og Gøllaustjønnen naturreservat (utvidelse) i Namsos kommune, Trøndelag

Utvidelse ca. 3375 dekar hvorav ca. 837 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 14 824 dekar.

KLD gav et tilleggsoppdrag til Miljødirektoratet for å avklare forholdet mellom verneinteresser og tilgrensende reguleringsmagasin, se beskrivelse nedenfor.

Inngrep: Grenser til reguleringsmagasin for vannkraftproduksjon.

Hovedsynspunkter i høringen

DMF, Riksantikvaren, Statnett, Statens Vegvesen og BaneNor har gitt uttalelser og har ikke hatt merknader.

NVE har uttalt seg til høringsforslag og oppstartmelding. Storvatnet planområde grenser til magasinene Storvatnet og Skjeldelangvatnet. Byggefrist for kraftanlegg knyttet til Storvatnet er utgått. Eksisterende vern grenser til HRV, og det vil ikke være aktuelt å be om høyere HRV i framtida. Småkraft AS har konsesjon i Skjeldelangvatnet, de bør inn på adresseliste mht. hvorvidt det er aktuelt å heve HRV i framtida. Det bør sjekkes om det er privatrettslige forhold nært reguleringssonen, da det har hendt at grunneier er kompensert inntil 1 meter over HRV.

En hytteeier ønsker noe avstand til hytta.

Sametinget ba om at Statsforvalteren avklarte med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner. I sin endelige uttalelse anførte Sametinget at det begynner å bli mange verneområder i Trøndelag, og det er viktig med god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften kan gjennomføres uten hindringer. Sametinget påpeker at

dronebruk forekommer i reindriften. Droner er ikke nevnt i forskrift, og forutsetter at man finner løsninger som ivaretar reindriftens behov for dronebruk.

Fovsen sijte (nordgruppen) anfører i konsultasjon at området ved Storvatnet/Skjeldelangvatnet inngår i vinterbeite, overveiende med kjøring på snø. Barmarkskjøring kan forekomme. Distriktet er presset av rovdyr og sterkt belastet av omfattende vindkraftutbygging. Området bruker droner. Området har for tiden to leiekjørere, noe som er viktig ut fra avstandene i distriktet. Det er mange verneområder i distriktet, og det burde være en felles verneforskrift.

Statsforvalteren har sendt høringsforslaget til Småkraft AS, men ikke mottatt uttalelse. Siden Storvatnet vil grense direkte til Gøllaustjønnna – Langdalen naturreservat, og disse to naturreservatene har samme formål knyttet til boreal regnskog, foreslås at de to naturreservatene slås sammen. Det er også i noen grad svar på reindriftens kommentar om mange verneområder i distriktet. En annen metodikk for å samkjøre praksis og forvaltning i ulike verneområder er å bearbeide spørsmålene gjennom forvaltningsplaner, eventuelt felles forvaltningsplaner for flere naturreservat.

Hytta er skilt ut som egen eiendom, og vernegrense er lagt etter eiendomsgrensen. Etter befarung mener Statsforvalteren det er akseptabel avstand fra vernegrensen til hytte. Statsforvalteren tilrår avgrensing som i høringsforslaget, og tilrår sammenslåing med Storvatnet naturreservat og Gøllaustjønnna og Langdalen naturreservat. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratets svar på tilleggsoppdrag, oppsummert

KLD gav et tilleggsoppdrag til Miljødirektoratet for å avklare forholdet mellom verneinteresser og tilgrensende reguleringsmagasin.

Småkraft AS har på oppfordring fra NVE kommet med supplerende informasjon om produksjonspotensialet for økning av kraftproduksjonen i Lauvsnesvassdraget samt konsekvenser en eventuell heving av HRV har for produksjon og reguleringsevne. Dette går fram av notat datert 26. april 2023, utarbeidet av Sweco på vegne av Småkraft AS. Miljødirektoratet har tatt utgangspunkt i hovedpunktene i notatet som er direkte relevante for denne direktoratets tilrådning, samt innspill som kom frem gjennom dialogen med NVE og kraftselskapet. Nedenfor er hovedpunktene fra Miljødirektoratets tilrådning gjengitt. For ytterligere detaljer viser KLD til Miljødirektoratets tilleggstilråding.

Innspill fra Småkraft AS – oppsummert

Småkraft AS har på oppfordring fra NVE kommet med supplerende informasjon om produksjonspotensialet for økning av kraftproduksjonen i Lauvsnesvassdraget samt konsekvenser ev. heving av HRV har for produksjon og reguleringsevne.

1. Produksjonspotensial Lauvsnes

Det er vurdert ulike muligheter for økning i kraftproduksjon i Lauvsnes vassdraget. Ett av fem utbyggingsalternativer har direkte betydning for det foreslåtte verneområdet - Alternativ 1 – Heving av HRV for Skjeldelangevatnet. Hensikten med å heve HRV Skjeldelangevatnet er primært å redusere flomtap for Lauvsnes kraftverk. Pga. lekkasje fra Dam Skjeldelangevatn er det planlagt tiltak for å rette dette. Planlagt ferdigstillelse av tiltak dam er i 2025 – 2026. Det arbeides i tillegg med en flomberegning som skal være ferdig i august/september 2023. I beregninger som ligger til grunn for notatet til Sweco er det forutsatt at dammen er tett.

Det kan være aktuelt å heve HRV for Skjeldelangvatn med 1 m for å redusere/unngå flomtapet i Lauvsnesdammen. Overflateareal ved HRV for Skjeldelangevatn er 1.3 km².

En heving av HRV med 1 m vil utgjøre ca. 1.3 mill. m³. Dette innebærer en økning i magasinivolum i Skjeldelangevatn fra dagens 9.5 mill. m³ til 10.8 mill.m³. En grov antakelse er at det ekstra magasinivolumet kan gi en produksjonsøkning på 0.11 GWh pr. år. I tillegg vil det kunne være en produksjonsmessig fordel av å tilføre mer fleksibilitet i kraftverksystemet i Lauvsnesvassdraget.

2. Flomdemping

Lauvsnesvassdraget er flomutsatt, og det har vært skadeflommer. Dagens anlegg har flere flomavledninger og Dam Skjeldelangevatn er en av dem. En økning av HRV med 1 m for Skjeldelangevatn vil øke magasinivolumet med 1.3 mill. m³. På generelt grunnlag vil en økning av totalt magasinivolum i vassdraget øke manøvreringskapasiteten i mindre flomsituasjoner, men for større flommer vil det ikke utgjøre noen nevneverdig forskjell.

3. Driftsmessige forhold rundt Småkraft sine kraftanlegg

Etter større flommer kan trær bli stående på skrå utover vannet eller velte ut i magasinet. Det vil kunne oppstå situasjoner hvor det er ønskelig å fjerne slike trær, eller legge de opp på land. I tillegg kan det oppstå erosjon over HRV som gjør at trær begynner å velte. Slike trær er det også ønskelig å felle for å redusere ytterligere erosjon ved at trær velter og røtter rives opp.

4. Småkrafts forslag til grenser for planlagte naturreservat mot magasiner

Fra NVE Atlas er maksimal vannstandsstigning for Skjeldelangevatn angitt til 3.9 m. I tillegg til denne vannstandsstigningen vil det kunne være bølger som påvirker landskapet ca. 1 høydemeter. Totalt sett bør grensen for planlagt utvidelse av Storvatnet naturreservat settes 8 høydemeter over dagens HRV. HRV for Skjeldelangevatn er 143.2 moh. Småkraft mener dermed at en planlagt utvidelse av Storvatnet naturreservat ikke bør berøre området nedenfor 151.2 moh. ned mot magasinet. Fra Småkraft sitt ståsted bør nedre grense for planlagte Storvatnet naturreservat primært være kote 151.2, evt. kote 151. Dersom dette ikke aksepteres mener kraftselskapet det må tas høyde for en rehabilitering av Dam Skjeldelangevatn. Dammen må stabiliseres mot brudd, og det må sannsynligvis bygges en tykkere krone på toppen av dammen. Det er anslått at damhøyden vil øke med ca. 1.5 m. I tillegg til påbygg av dam vil en flomvannstand på ca. 1-2 m pluss 1 m høydemeter pga. bølgepåvirkning, gi totalt 4.5 m over HRV. Sekundært mener kraftselskapet at nedre grense for planlagt utvidelse av Storvatnet naturreservat bør være kote 147.7 ned mot magasinet. For å kunne drifte og vedlikeholde anleggene ber Småkraft om at planlagt utvidelse av Storvatnet naturreservat uansett ikke berører et belte (horisontal) på 15-20 m rundt Skjeldelangevatn.

5. Innspill på bestemmelser til verneforskrift

Småkraft ønsker at dagens regime for drift og vedlikehold av kraftverksanlegg kan videreføres uten at det skal være nødvendig å søke om dispensasjon når det skal utføres arbeid/ tiltak i forbindelse med ordinært drift og vedlikehold. Det kan bli aktuelt med oppsetting av skilt ut fra sikkerhetsmessige forhold mot magasin, langs vassdraget, adkomster og ved dammer. Det bes om at det tas høyde for at regulanten har mulighet for å rydde i for- og etterkant av flomhendelser uten at det er behov for dispensasjon eller annen avklaring mot myndighetene. Småkraft AS har følgende forslag til bestemmelser i forskriften:

§ 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene:

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- «Drift og vedlikehold, samt nødvendig istandsetting ved akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg i og inntil verneområdet».
- «Oppgradering eller fornyelse av eksisterende kraftledning for heving av spenningsnivået og økning av linjetverrsnittet når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.»

§ 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene:

- «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.»

§7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser:

- «Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.»

- «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.»

- «Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftanlegg (dammer, vannveier og hjelpeanlegg).

Miljødirektoratets vurdering og tilråding

Miljødirektoratets vurdering

I forbindelse med ny tilråding etter oppdrag fra KLD har Miljødirektoratet hentet informasjon og vurderinger om behovet og potensialet for økt HRV. Miljødirektoratet har også gjennomført møte med NVE og Småkraft AS. Med bakgrunn i dette er det foretatt avveier i forhold til de verneverdiene som en eventuell øking av HRV kan få betydning for. Forslaget til Storvatnet og Gøllaustjønnen naturreservat grenser mot Skjeldelangevatnet som reguleres aktivt til både kraftproduksjon og i forbindelse med flomdemping. Det er derfor gjort konkrete vurderinger av hvilke konsekvenser en eventuell heving av HRV vil få for verneverdiene i dette delområdet spesielt.

NVE understreker at det kommer til å bli mer behov for fleksibelt fornybar kraft, og der det er mulig å øke reguleringen i eksisterende vassdrag bør det så langt som mulig ikke begrenses av vern. Utvikling i eksisterende kraftanlegg kan ofte bli mindre skadende for naturen enn å bygge nytt kraftanlegg. For NVE er det prinsipielt viktig at vern ikke er i veien for utvidelser i eksisterende kraftutbygging. Dette gjelder også tilfellet med Storvatnet og Gøllaustjønnen naturreservat.

Småkraft har planer om å bygge om Skjeldelangedammen, og i den forbindelse kan det også bli aktuelt å søke om heving av HRV. Bakgrunnen for tiltakene er særlig ut ifra et damsikkerhetsperspektiv, i tillegg til at heving av HRV for Skjeldelangevatnet også vil kunne gi noe økt kraftproduksjon. Heving av HRV med 1 meter i forhold til dagens HRV, estimeres til å ha en produksjonsøkning på 0.11 GWh per år. Heving av HRV vil imidlertid også kunne gi en viss produksjonsmessig fordel ved at man tilføre mer fleksibilitet i kraftverksystemet i Lauvsnesvassdraget. Småkraft har ikke levert data på andre alternativer knyttet til heving av HRV for Skjeldelangevatnet. Heving av HRV har ellers liten betydning for flomforholdene i vassdraget totalt sett, da det i all hovedsak er dammer med fast overløp i Lauvsnesvassdraget og disse i liten grad fungerer som "buffer" ved de største flommene.

Småkraft har opplyst at de er i en prosess med flomberegninger og revurdering av anleggene. Flomberegningene skal godkjennes damtilsynet i NVE (TBD). Nye flomberegninger vil avklare om dammene har god nok kapasitet til å avlede dimensjonerende flommer. I tillegg skal det gjennomføres dambruddsbølgeberegninger for å vurdere konsekvensene av mulige dambrudd.

I dag er HRV satt til 143,2 moh. for Skjeldelangevatn. Kraftselskapet mener at grensen for planlagt utvidelse av Storvatnet naturreservat primært bør settes 8 høydemeter over dagens HRV, dvs. kvote 151,2 moh. Sekundært mener Småkraft det må tas høyde for rehabilitering av dam Skjeldelangevatn samt en økning av HRV til 4,5 meter, dvs. at grensen for naturreservatet bør settes til kvote 147,7 moh. Vi presiserer at ved tilrådingen i 2021 var foreslått vernegrense lagt til ca. 138 moh. (et gjennomsnittstall for dagens minstevannstand og dagens HRV), og ikke til dagens HRV.

NVE støtter Småkrafts ønske som er begrunnet med sikkerhetsmessige forhold i forbindelse med damrehabilitering og flomhåndtering. Videre mener NVE at vernegrensen

må legges opp slik at vernet ikke er til hinder for ombygging av dammen sett fra et sikkerhetsperspektiv og flom. Ombygging av dammen og flomhåndtering kan kreve en økning i HRV. Selv om noe areal tas ut av verneforslaget betyr ikke det nødvendigvis at det vil bli søkt om konsesjon for å øke HRV, eller at en slik konsesjon vil bli gitt. NVE er konsesjonsmyndighet i slike saker, og en eventuell søknad og saksprosess må følge vanlig saksgang.

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som på ulike måter vil påvirke ulike samfunnsområder. Det er derfor også viktig at man i størst mulig grad fanger opp, og får muligheten til å vurdere effektene for alle berørte samfunnsområder. Miljødirektoratet er enig med NVE om at berørte regulanter og kraftselskap skal involveres tidlig i verneprosessen slik at de kan gi mer konkrete innspill om nytte i forbindelse med blant annet regulering og flomsikring. Det er imidlertid viktig at Statsforvalterne setter kraftselskap og regulanter på adresseliste til både oppstartsmelding (kunngjøring) og i forbindelse med høring, men NVE skal også sørge for å sende kopi av sine uttalelser til berørte selskap. Samtidig skal NVE be de berørte selskapene om å gi konkrete innspill. Miljødirektoratet og NVE er også enige om at NVE og berørte selskap gjennom høringsprosessen skal være tydeligere på nytten av reguleringen og evt. flomsikring for de enkelte berørte områdene. De skal også så langt som mulig belyse fremtidig endringer. Vernemyndighetene (Statsforvaltere og Miljødirektoratet) skal på sin side sørge for at det følger en utfyllende beskrivelse av geografisk omfang og verdi av kjerneområder og øvrig areal som ligger nær reguleringsmagasin.

Miljødirektoratets vurderinger knyttet til verneverdiene

Delområdet er ifølge kartleggingsrapporten fra 2019 vurdert å ha lokal verdi (*). Skogen i det sørlige området, som Storvatnet naturreservat utvides med, er for det meste i aldersfase med alder på 100-200 år. Det er innslag av eldre trær og naturskog, men sparsomt med død ved. De viktigste kvalitetene ligger i de tre kartfestede kjerneområdene, dvs. to kjerneområder med boreal regnskog og ett kjerneområde med gammel granskog. Med sitt innhold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser har området særlig betydning for biologisk mangfold, særlig knyttet til truet og sårbar natur som gammel skog under naturlig dynamikk og boreal regnskog, og sjeldne og sårbare arter knyttet til disse naturtyper. Det strekker seg et skogbelte gjennom området. Verneområdet har ellers en tydelig oseanisk sone som er påvirket av fuktigheten fra havet. Småsøkkene har gode kvaliteter for boreal regnskog.

Miljødirektoratet vil gjerne danne et økologiske nettverk med potensiale for spredning og vil derfor ha de ulike naturvernområdene nært. I dette området ligger verneområdene ganske tett. Miljødirektoratet mener det er viktig å bevare kjerneområdene innenfor de ulike områdene. De foreslåtte verneområdene vil utfylle dette godt.

Det foreslåtte delområdet er vurdert til å ha liten betydning (1) for skogbruket. MiS areal (gamle trær) registeret med 473 dekar, noe som i praksis omfatter det meste av det drivbare skogarealet. I hvert fall er dette i inneværende planperiode. Trolig vil mye av dette uansett ha preg av varige begrensninger.

En heving av HRV med 8 meter slik Småkraft AS primært foreslår, tilsvarer at man legger vernegrensen omtrent på høydekurve 151 moh. En slik endring av HRV kan gjennomføres uten at det vil ha betydelig negativ påvirkning på infrastruktur eller andre samfunnsinteresser. Det ligger ingen bygninger langs vannet. Økningen av HRV vil imidlertid kunne redusere verneområdet totalareal i forhold til den opprinnelige foreslåtte vernegrensa. Ved heving av HRV med 8 meter, vil dessuten Skjeldelangevatn og Finntjøna "flyte sammen". For å få en best mulig arrondering av verneområdet ville det da være mest hensiktsmessig å grense ut arealet som ville blitt igjen på vestsiden av det som i dag er Finntjøna. Det totale arealet på verneområdet ville da blitt redusert med ca. 68 dekar landareal og totalt ca. 167 dekar inkludert vannareal som må tas ut, jf. figur i tilrådingen. Ettersom foreslått

vernegrense i vernekartet viste seg å ligge lavere enn dagens HRV vil redusert areal sammenliknet med verneforslaget være omtrent 20 dekar høyere, altså ca. 187 dekar. Ett av kjerneområdene med boreal regnskog strekker seg delvis ned mot dagens HRV. Kjerneområdet er noe skjematisk avgrenset, men ut fra et grovt estimat vil en endring av vernegrensa for å tilpasse økning av HRV beslaglegge ca. 1/3 av dette kjerneområdet som totalt er ca. 14 dekar. Av de registrerte artsfunnene i dette tilleggsområdet som er kartlagt, ligger to av dem (gubbeskjegg og trøndertustlav) innenfor det arealet som foreslås å tas ut. Selv om det er gjort få artsfunn så er det grunn til å tro at det er potensiale for at det er flere rødliste-arter innenfor det arealet som foreslås tatt ut. Økning av HRV med 8 meter vil med dette berøre en merkbar del av den viktige naturtypen boreal regnskog samt areal som er potensielt viktig levested for viktige arter. Miljødirektoratet vurderer derfor at verneverdiene i området vil i vesentlig grad bli berørt av denne endringen.

Ved heving av HRV med 4,5 meter vil man også få redusert en del av verneområdet i forhold til opprinnelig foreslått vernegrense samt at noe av kjerneområdet for boreal regnskog vil reduseres med noe mindre areal enn for tilsvarende heving av HRV med 8 meter. På grunn av et relativt flatt terreng på østsiden av tjønna, er det ellers grunn til å legge merke til at økning av HRV til 8 meter, men også med 4,5 meter, vil medføre at Finntjønna "svømmer over". Kun ca. 19 dekar med landareal blir direkte berørt, men av arronderingsmessige hensyn må også Finntjønna samt tilgrensende areal mellom Finntjønna og Skjeldelangvatnet tas ut. Totalt vil dette omfatte drøyt 48 dekar landareal og totalt ca. 148 dekar totalareal. Også her vil endringene være ytterligere ca. 20 dekar høyere enn oppgitt i verneforskriften pga. at grensen i tilråningskartet lå lavere enn dagens HRV. Forskjellene mellom HRV +4,5 og HRV +8 vil derfor i hovedsak være knyttet til ca. 20 dekar areal langs Skjeldelangvatnet. Kjerneområde med boreal regnskog vil i noen grad fortsatt bli berørt, og landskapsrommet inn mot Finntjønna vil bli påvirket på samme måte. Ved heving av HRV med inntil 2 meter så vil ikke så mye av de kartlagte verdiene ned mot vannet bli berørt, da det er ganske bratt ned til HRV. Totalt reduseres vernet areal med ca. 7,5 dekar. Total endring fra Statsforvalterens tilråding vil også her være ca. 20 dekar høyere.

Når det gjelder kraftpotensialet vil heving av HRV gi liten effekt når man ser det i forhold til et økende kraftbehov. Større magasinkapasitet i Skjeldelangvatn kan imidlertid medføre at de andre magasinene oppstrøms Lauvsnes kraftverk vil få noe større fleksibilitet i manøvrering og dermed mindre flomtap for kraftverkene. Økning av HRV er i tillegg positivt i forhold til sikkerheten. Klimaendringer er en faktor som mest sannsynlig øker kravet til dampsikkerhet og behovet for flomdemping i fremtiden.

Oppsummert vil heving av HRV med 2 meter i forhold til dagens verdi kunne forsvares når verneverdiene er tatt i betraktning. Heving med hhv. 4,5 og 8 meter vil ikke være tilrådelig for å sikre kjerneområder for viktig naturtype og potensielt leveområde for sjeldne og trua arter. Muligheten til å heve HRV med 2 meter vil slik Miljødirektoratet vurderer det imøtekomme behovet for økt dampsikkerhet og større fleksibilitet for manøvrering og dermed mindre flomtap for kraftverkene.

Miljødirektoratets vurderinger knyttet til innspill til forskriften

Miljødirektoratet påpeker at standardbestemmelser i verneforskrifter er forhandlet mellom departementene og Miljødirektoratet har liten mulighet til å endre på disse bestemmelsene. Endringer i standardbestemmelsene er en sak for KLD. Det Miljødirektoratet kan gjøre i slike tilfeller er å ta inn konkrete unntak for det som er gjeldende for verneområdet. Generelt er ikke vernet til hinder for ordinær drift som foregår ved vernetidspunktet. Vedlikehold av eksisterende anlegg og innretninger er også tillatt, jf. forskriftens § 4 g). Det er ingen energi- eller kraftanlegg, eller andre fysiske innretninger knyttet til kraftproduksjonen innenfor selve verneområdet. Miljødirektoratet ser derfor ikke behovet

for å ta inn bestemmelser som åpner for motorferdsel knyttet til drift eller vedlikehold, heller ikke bestemmelser som åpner for oppgradering eller fornyelse av anlegg eller innretninger knyttet til kraftproduksjon.

Når det gjelder kantsone og akutt utfall/fare for akutt utfall, så vil vi påpeke at dersom trær faller i vannet og ut av verneområdet så omfattes de ikke lenger av verneforskriften.

Dermed det er mulig å fjerne trær i vannet/vannkanten uten at det berører vernet.

Miljødirektoratet ser derfor ikke behov for noen kantsone mellom magasinet og vernegrensa. Eventuelle tillatelser til behov for motorferdsel utenfor verneområdet må imidlertid innhentes uavhengig av vernet.

Ifølge Småkraft kan det også oppstå behov for tapping ved Skjeldelangevatnet, og at man i tilfeller der det ikke mulig med helikopter må det være mulig at man kan ferdes langs vannet. Miljødirektoratet mener at eventuelle behov for motorferdsel i forbindelse med tapping av magasinet, men også fjerning av trær som på grunn av erosjon kan falle i vannet, ikke anses som akutte situasjoner og vil derfor måtte omsøkes. Nødvendig istandsetting av anlegg ved akutt utfall anses ikke som aktuelt da det ikke er anlegg knyttet til kraftproduksjon innenfor foreslått verneområde.

Når det gjelder innspillet om oppsetting av gjerder og skilting ifm. sikkerhetsmessige tiltak så tas dette til følge. Det tas inn en egen bestemmelse i verneforskriften § 7. Vi vurderer at dette er inngrep som sannsynligvis vil ha liten virkning på verneverdiene i området.

Når det gjelder flerårige dispensasjoner har Småkraft AS kommet med innspill på at det kan være behov f.eks. i forbindelse med damrehabilitering. Det er mulig å gi flerårige dispensasjoner, noe som er opp til vernemyndigheten å vurdere når evt. vern er vedtatt. Områdets avgrensing er endret for å imøtekomme innspill som har kommet knyttet til en eventuell framtidig økt HRV for Skjeldelangevatnet. Til sammen 27,5 dekar er tatt ut i forhold til kartet som fulgte Statsforvalterens tilråding.

Miljødirektoratet tilrår vern av Storvatnet og Gøllaustjønnas naturreservat, med de endringer i avgrensing og verneforskrift som framkommer av begrunnelsen overfor og vernekart og forskrift som er vedlagt tilrådingen.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Storvatnet og Gøllaustjønnas naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

27. Åbjørdalen naturreservat/Diedtjenvuemien eatnemerreservaate i Bindal kommune, Nordland

Areal ca. 70 732 dekar hvorav ca. 20 500 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det er mindre felt med utenlandske treslag innenfor området, i hovedsak sitkagran (6 områder) og et felt med contortafuru.

Hovedinnspill til oppstartmeldingen

Generelt:

Statnett SF har ikke anlegg som blir berørt av planene og har derfor ingen merknader.

DMF påpeker sand- og grusforekomst av lokal verdi, men som er vanskelig tilgjengelig.

DMF anser derfor forekomsten som lite aktuell å utvinne fremtiden.

Naturvernforbundet i Nordland er sterkt kritisk til vern av Åbjørdalen, og ber om at forslaget trekkes på følgende bakgrunn:

1. Området er ikke verneverdig: I fagrappporten fra Biofokus heter det at «*Skogen er sterkt påvirket av tidligere hogster som ble utført sist på 50-tallet (...) området skårer*

lavt på de fleste parametere som gammel skog, rik skog og arts mangfold og vurderes derfor ikke som verneverdig (-) i henhold til gjeldende metodikk for vurdering av skogområder til vern. Heller ikke i sammenheng med øvrige deler av Åbjøra vurderes området som verneverdig i skogvernsammenheng. Området oppfyller i svært liten grad spesielle mangler ved dagens vern.» Samlet vurderes området å ikke være verneverdig (-) utenfor de fire avgrensede delområdene som kan sees på kartet.» Det samme gjelder de nordre deler undersøkt i 2018 hvor det heter «vurderes derfor ikke som verneverdig (-) i henhold til gjeldende metodikk for vurdering av skogområder til vern.» Forvaltningen kan ikke prioritere å verne skog som ikke er verneverdig.

2. Området har en svært lav andel produktiv skog. Et vern av et så stort område hvor det aller meste av skogen er tresatt impediment og ikke produktiv skog, vil ytterligere medføre en skjevhet i vernet skog i fylket. I NINAs evaluering heter det at «Nordland har er høy andel (7,2%) vernet skog sammenlignet med landet generelt (5 %), men mye av dette ligger høyt og på lav bonitet. Bare 22,5% av vernet skogareal er produktiv skog». Som Statsforvalteren vet, teller nå dessverre ikke produktiv skog likt inn med uproduktiv skog. Et vern av Åbjøra vil ytterligere forsterke denne skjevheten.
3. Området har ikke restaureringspotensial og består dessuten av fremmede treslag: I fagrapporten sies «I denne regionen er det skog i lavereliggende områder på produktiv mark som har det største biomangfoldet og da disse arealene i dag nesten utelukkende har yngre skog er mye av mangfoldet som kunne forventes å finnes her fraværende. I tillegg til de senere hogster har skogen i dette området blitt påvirket også lenger tilbake i tid med faste bosetninger på Åbjøra i flere hundre år. De fleste dalene har vært tilgjengelige for fløtning av tømmer ned til hovedvassdraget. Potensiale for ytterligere funn av truede arter knyttet til gammelskogselementer og miljøer vurderes på denne bakgrunn som forholdsvis lavt. Det er heller ikke spesielt rike skogsmiljøer som har særlig potensial for å huse jordboende sopparter og området ligger generelt for langt nord til å være interessant for en spesiell insektfauna». Området har med andre ord ikke restaureringspotensial. Dette forsterkes ved at «Det er også negativt for ev. fremtidige verneverdier at det er plantet inn fremmede treslag i området».
4. Området oppfyller ikke noen mangler i skogvernet. I rapporten sies det «Området har i liten grad kvaliteter som er vurdert som mangelfullt representert i eksisterende verneområder, jfr. Framstad (2002, 2003, 2010)» og for 2018 «Området oppfyller i svært liten grad spesielle mangler ved dagens vern.» Det ville være oppsiktsvekkende med et vern i et så viktig skogfylke som Nordland hvor det i nasjonal sammenheng finnes svært store verdier, særlig på Statskog.
5. Området bruker opp vernekvote og vernemidler til andre områder i fylket og landet. Sett i lys av det politiske presset mot vern av skog i fylket, vil vern av ikke verneverdig skog bruke opp kvoter som behøves for vern av verneverdig skog. Naturvernforbundet i Nordland ber derfor om at et vern av området trekkes.

Statsforvalterens merknader til innspillet fra Naturvernforbundet i Nordland:

1. I forslaget til Åbjørdalen naturreservat er det avgrenset 22 naturtypelokaliteter; 2 med A-verdi, 13 med B-verdi og 7 med C-verdi. I tillegg er det kartfestet totalt 41 naturtypelokaliteter, etter Miljødirektoratets kartleggingsinstruks versjon 20.06.19. Disse fordeler seg på 6 ulike naturtyper; flomskogsmark (VU), gammel grandominert naturskog, gammel granskog med gamle trær, gammel granskog med liggende død ved, gammel lågurtskog og høgstaudegranskog (NT). Med tanke på størrelsen av det undersøkte området ble det gjort få funn av sjeldne og truede arter. Av sårbare arter ble det funnet granbendellav og alm. I tillegg ble det registrert åtte nær truede arter. Det er avgrenset 4 områder i høyereliggende deler som har verneverdi, lav verneverdi rettnok, men disse kan fungere til bevaring av det som finnes av gammelskogarter til skogen i de lavereliggende områdene nærmer seg tilstanden naturskog. Hvor vidt området vurderes som verneverdig avhenger av hvilket perspektiv man legger til grunn i sin

- vurdering. Deler av området anses som verneverdig på bakgrunn av dagens tilstand. De mer kulturpregede delene av tilbudsarealet kan bli verneverdig i et lengre perspektiv. Etter naturmangfoldlovens § 37 kan man også verne et område som er egnet til å få verneverdier gjennom fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak. Gammel skade-påvirket kulturskog i mosaikk med naturskog gir godt utgangspunkt for utvikling av naturlige økosystemer i hele området på sikt. Kulturskogen har jevnt over vært utsatt for naturlige kalamiteter i betydelig omfang, særlig vindfelling i granbestand under de siste års stormer i området, men også innsektangrep og råte. Dette gir glennestruktur og sjiktede bestand på lengre sikt, som igjen er starten på et mer naturskogpreget område.
2. Etter AR5 og skogregistreringene gjort av Allskog har området 20314 dekar produktivt skogsareal og 6958 uproduktivt skogsareal. Det er imidlertid en god del fjellområder i verneområdet, og vi har valgt å ta med disse for bedre arrondering. Tanken er å få med hele landskapsrom samt en klimagradiert som buffer for fremtidige endringer.
  3. Slik vi oppfatter rapporten til Biofokus sier den at potensialet for å finne truede arter knyttet til gammelskogselementer vurderes som lavt på nåværende tidspunkt, men ikke noe om restaureringspotensialet. Vi mener at det er stor sannsynlighet for at gammel-skogartene vil komme tilbake med tiden, fordi det fortsatt finnes flere lokaliteter i området som har noe av gammelskogkvalitetene intakt. Ifølge flere rapporter (Brockerhoff m fl, 2008 og Hilmo m fl, 2011) kan plantefelt dempe kanteffekter i fragmenter av eldre naturskog, og fremme spredning av arter mellom skogfragmenter. I Åbjørdalen er det stort sett plantet stedegen gran, men det finnes noen felter med sitkagran og et felt med contortafuru innenfor det foreslåtte verneområdet. Til sammen er det 5 felt med sitkagran på ca 5 dekar, ett felt på ca 10 dekar og ett felt med contortafuru på ca 10 dekar, altså i alt 45 dekar med fremmede treslag. Et vernevedtak vil gi økonomisk mulighet for å få fjernet de fremmede treslagene i området.
  4. Statsforvalteren mener området har restaureringspotensiale og at det med tiden vil oppfylle en viktig mangel ved skogvernet, nemlig storområde. De fleste store skogområder er fragmenterte på grunn av tidligere hogster, og dersom vi skal få vernet et storområde, må vi forvente at det er påvirket. Biofokus skriver i sin rapport at dersom hele området hadde blitt vurdert som verneverdig ville det skåret høyt på mangelen «storområdekvaliteter». Et verneområde som favner hele det landskaps-økologiske rommet gir et bedre utviklingspotensial for økologiske prosesser og utvikling av naturlige økosystemer i skogarealet. Det finnes også spredte kvaliteter i høyereliggende deler av området, blant annet 4 områder i Åbjørdalen som i noen grad oppfyller mangelen på urskog/naturskogsdynamikk.
  5. Statsforvalteren påpeker at det har vært godt samsvar mellom områder som tilbys og tilgjengelige midler de siste årene.

Fylkesrådet mener Nordland har høy andel vernet skog sammenlignet med resten av landet. Man ber om at framtidig skogvern i Nordland sees i sammenheng med skogvern generelt i Nordland og i Norge. Det er viktig at arealbruken skjer etter en avveining mellom både friluft-, nærings- og miljøinteresser. Fylkesrådet er i utgangspunktet positiv til ordningen med frivillig vern. Det er imidlertid viktig at man gjennom arbeidet med verneforslaget sikrer at kommunene og andre berørte aktører har anledning til å delta aktivt i prosessen for å sikre god medvirkning. Et eventuelt vern av de foreslåtte områdene bør minske presset på vern i andre mer tilgjengelige områder med verdi for skogbruket. Statsforvalteren påpeker at Miljødirektoratet har satt noe strengere krav til hva som skal prioriteres for vern i Nordland pga. at Nordland har ganske stor verneandel. Vi har imidlertid en del av de naturtypene som utgjør mangler i skogvernet, blant annet kalkskog, og denne naturtypen er ikke så vanlig andre steder i landet. Dette betyr at det blir noe vern i Nordland fremover, men kravene til naturverdier vil være høye.

Saksbehandlingen skjer etter ordinære saksbehandlingsregler for verneplaner. Kommuner, interesseorganisasjoner, næringsliv, berørte parter osv. vil kunne gi innspill og merknader. Statsforvalteren gjør så en avveining mellom bruker- nærings- og verneinteresser og oversender sin anbefaling om vern til Miljødirektoratet for videre saksbehandling.

Arbor mener båndlegging av skog til kartlegging, skogvern og andre formål bidrar til dårligere rammebetingelser for skogindustrien. Ifølge SSB ble det i 2018 avvirket 10.8 mill m³ tømmer i Norge. Sør for Dovre ble det eksportert 3 mill m³ til utlandet. I Nordland ble det ikke levert nok virke til industrien. Nordland har den høyeste verneprosenten i Norge. Statsforvalteren tar innspillet til orientering og vil gjøre en avveining av ulike interesser etter høringen, og er åpen for å gjennomføre et møte med Arbor i høringsperioden for å avklare eventuelle konkrete interessekonflikter i Åbjørdalen og Varnvassdalen.

Landbruksdirektoratet påpeker at hvis det går veier/ferdselsårer gjennom verneområdet, må Statsforvalteren vurdere om det kan gis bestemmelser om merking, rydding og vedlikehold av disse. Det bør legges til rette for drift og vedlikehold av eventuelle støl-/seterområder og åpnes for andre tekniske tiltak som bidrar til en landbruksmessig utnyttelse av området. Beitebruk vil være aktuelt i mange områder som foreslås vernet som naturreservat. Dersom det åpnes for beiting i området bør det også utarbeides bestemmelser for utsetting av saltsteiner og oppføring/vedlikehold av gjerder og sanketrøer. For alle tiltakene over må det vurderes om det kan gis bestemmelser om motorferdsel i forbindelse med tiltakene. Det bør gis generelt unntak fra ferdselsbestemmelsene i forbindelse med uttransportering av syke og skadde bufe.

Det forutsettes at Statsforvalterens landbruks- og reindriftsfaglige kompetanse involveres. Det vil også være nyttig å involvere den lokale landbruksforvaltningen i arbeidet. Det må framkomme tydelig av høringsdokumentene om og i tilfelle hvordan det aktuelle området nyttes i landbrukssammenheng. Dersom det er landbrukshensyn i området som ikke ivaretas i utkast til forskrift, ber vi om at det begrunnes i høringsdokumentene. Typiske landbruksinteresser kan være: Skogsbilvei som er nødvendig for skogbruk på bakenforliggende areal, traktorvei i forbindelse med jordbruk, støl/seterområde, beite, reindrift.

Statsforvalteren har, i den grad det er mulig, grenset traktorveier og bygninger ut av det foreslåtte verneområdet. I Åbjørdalen er det noen få bygninger innenfor grensa, og muligens noen gamle ferdselsveier. Følgende formulering i forslag til verneforskrift for Åbjørdalen naturreservat ivaretar behov for vedlikehold av disse: «Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- Merking, rydding, sikring og vedlikehold av eksisterende stier, løyper og gamle ferdselsveier».

Statsforvalteren mener disse formuleringene vil dekke behovet Landbruksdirektoratet skisserer. Så langt det er kjent fins ikke støl-/seterområder i foreslått verneområde.

Beiting er tillatt. Det er også åpnet for å søke om oppsetting av gjerder og saltstein i forbindelse med beiting, samt motorferdsel i forbindelse med disse tiltakene.

Statsforvalteren har foreslått unntak for uttransport av syke og skadde bufe i forskriften. Landbruk- og reindriftsavdelinga hos Statsforvalteren har vært involvert i verneplanen, og landbruksansatte i Bindal og Hattfjelldal kommune er kontakta for å få mer informasjon om landbruksaktivitet i Åbjørdalen og Varnvassdalen.

Statsforvalteren påpeker at brukerinteresser hos grunneier er en sentral del av arbeidet med forskrifta, og at skogbruksnæringa sine representanter har bistått grunneier i prosessen.

Sametinget påpeker bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger. Sametinget ber Statsforvalteren avklare med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behov for konsultasjoner. Det vises til avtale om retningslinjer for verneplanarbeid etter naturvernloven i samiske områder § 5.1 nr. 2 som fastslår at lokal og regional høring i vernesaker som berører samiske områder skal gjennomføres i to adskilte omganger. Om Statsforvalteren i denne saken kjører sentral og lokal høring samtidig, må Sametinget etter at høringen er avsluttet, få tilsendt uttalelsene fra samiske interesser, og bli gitt god tid til uttale seg.

Sametinget ønsker at det skal kunne gis flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift.

Statsforvalteren vil avklare behovet for konsultasjoner med berørte reinbeitedistrikt og eventuelle andre berørte samiske interesseorganisasjoner. Høringen og oppsummering vil gjennomføres etter gjeldende regler, også når det gjelder prosedyrene for gjennomføring av konsultasjon. Det vil være en felles lokal og sentral høring, og det lages oppsummering til Sametinget etter høringen.

Statsforvalteren påpeker at i henhold til forskriftene kan det gis flerårige dispensasjoner som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven.

Sametinget og Meatelen Sijte mener at ivaretagelse av det samiske naturgrunnlaget må bli en del av verneformålet. Følgende aktiviteter må komme under generelle unntak i forskriften: 1. Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift. 2. Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid. 3. Mulighet for uttak av ved til brensel og vedlikehold av lovlig oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr.

Statsforvalteren påpeker at samisk naturgrunnlag er nevnt som en del av verneformålet med følgende formulering: «Formålet omfatter også bevaring av det samiske naturgrunnlaget». De to første punktene har direkte unntak, tredje punkt er søknadspliktig.

Meatelen sijte (Meidalsgruppen) i Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt opplyser om at de er en av to driftsgrupper som benytter det foreslåtte verneområdet. Den andre driftsgruppen er Toven sijte. Meatelen Sijte vil bidra aktivt sammen med myndighetene for å fremme aktivt vern og vil derfor støtte forslaget om vern av Åbjøra innenfor sitt beiteområde. Reindriftnæringens driftsmønster har alltid vært å bevare de naturgitte forhold og beiteressursene. Reindriftnas tilstedeværelse var en avgjørende faktor for at Kalvvatnan vindkraftverk ikke ble etablert rett nord for det foreslåtte verneområdet.

Meatelen Sijte mener at det må være generelle unntak i forskriften for følgende aktiviteter:

1. Bruk av lett terrengkjøretøy (atv/sykkel) på barmark for å utøve reindriften.
2. Start og landing med helikopter.
3. Oppføring av midlertidige gjerdeanlegg.
4. Oppføring av nye permanente gjerdeanlegg.
5. Oppføring av nye gjeterhytter.

Statsforvalteren påpeker at aktivitetene nevnt i punkt 1, 2 og 3 er søknadspliktig i verneforskrifter for naturreservater, dette gjelder også for Åbjørdalen. Tiltakene nevnt i punkt 4 og 5 er ikke en del av standardbestemmelsene for reindrift som i verneforskrifter, og man ønsker derfor ikke å åpne for slike tiltak.

NVE ser ikke noen kjente konflikter til eksisterende og planlagte nettanlegg.

NVE påpeker at de to lokale områdekonsesjonærene Bindal Kraftlag SA og Helgeland Kraft Nett AS ikke er på høringslisten til denne oppstartsmeldingen og ber om at de blir inkludert på høringslisten når saken sendes ut på høring.

Området tangerer området «Namdal» i forslag til Nasjonal ramme for vindkraft på land. NVE har pekt ut Namdal som ett av de områdene i Norge som er mest egnet for vindkraft i Norge. Framtidig vindkraftutbygging i nærliggende områder krever naturinngrep i det foreslåtte området i form av veier. NVE foreslår å inkludere potensiell vindkraftutbygging

og nødvendig motorferdsel i forbindelse med bygging og drift av vindkraftverk under spesielle dispensasjonsregler i § 7. Det vises til NVE Atlas.

Det er en terskel og en målestasjon ved utløpet av Åbjørvatnet. Foreslått vernegrense krysser terskelen, men målestasjon ser ut til å ligge utenfor foreslått område, men det er usikkerhet knyttet til plasseringer. NVE foreslår at Statsforvalteren vurderer grensen for verneområdet slik at det ikke er til hinder for drift og vedlikehold samt adkomst for terskel og målestasjon. Alternativt må det åpnes opp i forskriften for disse tiltakene, slik at de fortsatt kan driftes og vedlikeholdes og at det er adkomst til dem.

NVE har innspill om mulige vannkraftprosjekter, se omtale nedenfor om høringsinnspill.

Statsforvalteren har oppdatert adresselista før høringen med Bindal Kraftlag SA og Helgeland Kraft Nett AS.

Statsforvalteren påpeker at siden nasjonal ramme for vindkraft ble skrinlagt i oktober 2019, er vel ikke dette innspillet aktuelt lenger.

Statsforvalteren tar innspillet om terskel og målestasjon ved utløpet av Åbjørvatnet til orientering. En grensejustering kan være aktuelt hvis nødvendig. Det bes om tilbakemelding om nøyaktig plassering av målestasjonen under høringen.

Hovedsynspunkter i høringen

Reindrift

Meatelen sijte og Voengelh Njaarke mener at reindriften også må få unntak for bruk av drone i likhet med grunneier. I § 6 Generelle unntak fra ferdselsbestemmelser, bokstav e, unntas grunneiers bruk av drone fra bestemmelsene i § 5 Regulering av ferdsel.

Statsforvalteren påpeker at det ikke er forbudt med bruk av drone i et skogreservat og tar bort bestemmelsen om at grunneier kan bruke drone, fordi dette er overflødig.

Meatelen sijte mener at bokstavene e, f, g og l i § 7 Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser bør føres inn under § 4 Generelle unntak fra vernebestemmelsene. Det er unaturlig at deler av den tradisjonelle reindriften skal være søknadspliktig. Dette strider mot samisk selvbestemmelse og grunnlovens § 108. Forslaget medfører at man er prisgitt forvaltningsmyndighetens tillatelse til å utføre enkelte vanlige aktiviteter innen dagens reindrift.

Sametinget ber om at § 7 l) i forskrift om Åbjördalen flyttes til § 4, generelle unntak, og at henvisning til forvaltningsplan tas ut. Å ha paragrafen om reindriften nødvendige uttak av bjørk til brensel mv., under direkte unntak fra vernebestemmelsene, i verneområder på 60 km² eller større, har vært en praksis av Klima- og miljødepartementet, med henvisning til konsultasjoner mellom Sametinget og KLD i 2008 om vern av Holmvassdalen.

Statsforvalteren kan ikke lage forskrifter som fritar reindrift fra søknadsplikten for barmarkskjøring (§7e), start og landing med helikopter (§7f) og oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter (§7g) ut fra gjeldende føringer. Men der det finnes en godt utarbeidet distriktsplan der omtrentlige kjøretreaser er inntegnet på kart, eller det defineres i hvilke situasjoner det må kjøres, kan distriktsplanen betraktes som en søknad for barmarkskjøring. Statsforvalteren kan gi flerårige dispensasjoner til barmarkskjøring ut fra distriktsplan. Spesielle situasjoner der det er behov for bruk av helikopter kan også defineres i distriktsplanen, og behandles som en søknad. Oppsetting av midlertidige gjerder og samleanlegg må omsøkes. Slik er formuleringene i forskrifta:

"§ 7 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- e) Nødvendig bruk av lett terrengkjøretøy på barmark ved utøvelse av reindrift.*
- f) Start og landing med helikopter i forbindelse med reindrift.*

g) Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter i forbindelse med reindrift."

Bestemmelsen i § 7 1 flyttes til § 4 uten henvisning til forvaltningsplan slik som i verneforskrift for Holmvassdalen naturreservat. Formuleringen i forskriften blir slik:

"§ 4 Vernebestemmelsen i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

j) Reindrifas nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindrifstutstyr."

Meatelen sijte har vedtatt en sijteplan som er vedlagt, og som beskriver en overordnet bruk av deres områder. Det er likevel uvisst om en distriktsplan kan være så detaljert som forvaltningsmyndigheten ønsker på enkelte områder.

Statsforvalteren har forståelse for at det er vanskelig for reinbeitedistriktene å lage distriktsplanen konkret nok til at den kan behandles som en søknad om barmarkskjøring. Men ved hjelp av en god dialog og tettere samarbeid kan man i samarbeid klare å konkretisere distriktsplanen nok til å kunne behandle den som en søknad.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt påpeker at de har fått forslag til verneplan for Åbjørdalen som berører Tovengruppen i Åarjel Njaarke. De ser av de dokumentene som er fremlagt at det kommer frem av uttalelse fra Meidalgruppen som om de er rettighetshavere i Åbjørdalen. Dette medfører ikke riktighet, i det Meidalgruppen aldri har brukt området. Statsforvalteren har fått høringsuttalelse både fra Meatelen sijte og Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt, og svarer på begge innspillene på like linje i oppsummeringa. Statsforvalteren tar ikke stilling til uenigheter innad i Åarjel Njaarke reinbeitedistrikt.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt mener at vern av et område ikke skal begrense de samiske rettighetene i henhold til ILO 169, art. 14, SP 27 og FN's urfolksdeklarasjon av september 2007. Hensikten med vernet er å beskytte området mot ødeleggelse av naturmangfoldet som kommersiell utnyttelse medfører. Samiske interesser som reindrift og annen samisk naturbasert næring skal utøves fritt. Vernevedtak skal ikke være til hinder, ved en eventuell motstrid skal de folkerettslige bestemmelser vedrørende urfolksretten være gjeldende (lov om menneskerettigheter §3). Altså i motstrid har folkeretten forrang fremfor andre lover. Eventuelle begrensninger skal erstattes etter rettslig skjønn.

Statsforvalteren mener at verneforskriftene er utarbeidet innenfor de folkerettslige forpliktelser og er i tråd med nasjonale føringer.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt har erfaringer med at opprettelse av verneområder medfører økt trafikk i områdene, både av turister, forvaltningsmyndighet og tilsyn som SNO, da spesielt på vinters tid. Dette kan under gitte situasjoner være uheldig, derfor ber de om orientering når slikt inntreffer.

Statsforvalterens kommentar er at hvis området blir vernet vil det være viktig at området følges opp i felt av SNO. Den ferdselen vil ikke være i konflikt med området som reinbeiteområde. SNO er vant til å forholde seg til viktige områder for rein og vil holde kontakt med reinbeitedistriktene ved behov.

Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt påpeker at den samiske reindrift bygges på alders tids bruk og sedvane, noe høyesterett har stadfestet og de ønsker et forvaltningsregime som legger avgjørende vekt på dette i sin forvaltning. Regelverket er i utgangspunktet en inngripen i

den samiske retten i utnyttelsen av deres beiteområder. På dette grunnlag kan de ikke søke dispensasjon for noe de har rett til gjennom alders tids bruk og sedvane. Konklusjonen er at Åarjel Njaarke Reinbeitedistrikt stiller seg positive til et verneområde på gitte betingelser om at reindrifta ikke får begrenset sine rettigheter.

Voengelh Njaarke mener ingen av aktivitetene i reindrifta bør være søknadspliktige. De opplever at naturreservatet begrenser reindriftnas bruk av området. Reindriften får blant annet mange begrensinger når det gjelder motorferdsel og tekniske anlegg.

Statsforvalteren prøver å tilpasse forskriften slik at reindriften kan drive mest mulig som før. Men enkelte tiltak må være søknadspliktig fordi de kan være til skade for naturverdiene, og man må ha en dialog rundt disse for å skåne naturverdiene mest mulig. Reindriftnæringen har endret seg mye de siste 30 årene, og bruken av barmarkskjøretøy har økt. Selv ved forsiktig kjøring vil økt bruk av barmarkskjøretøy medføre slitasje på naturen. I naturreservater er vegetasjonen vernet mot alle former for ødeleggelse. Reindriftnas § 23 sier blant at motorisert ferdsl i verneområder skal foregå i samsvar med verneforskriften. Tiltak som potensielt kan ha negative effekter på verneverdiene bør være søknadspliktige. Statsforvalteren har forståelse for at det kan være vanskelig å planlegge søknadspliktige tiltak som for eksempel barmarkskjøring og rydding av flyttleier. Statsforvalteren ønsker en bedre dialog med de forskjellige reinbeitedistriktene for å finne gode løsninger, både for naturen og for reindriftnæringa.

Voengelh Njaarke stiller spørsmål med å etablere verneområde med dagens inngrep. Det er heller ikke andre aktiviteter som truer verneområdet. Hogst er usannsynlig fordi kostnaden blir for stor. Området burde vært vernet før hogsten på 80-tallet og vassdragsregulering. Statsforvalteren er enig i at det hadde vært bedre om skogen ble vernet før hogsten, men det er gjort en vurdering og Statsforvalteren mener at det er tilstrekkelig lommer med gammelskog i området for å ta vare på skogens arts mangfold. Etter hvert vil ungs skogen bli gammel nok til at disse artene kan spre og hele området vil få samme verdier. Verneforslaget er et svært stort område, som på sikt vil få naturverdiene tilbake. Det er hovedsakelig skogen som er verneformålet, ikke vannet.

Voengelh Njaarke ønsker at kommunale lag skal ha direkte unntak fra verneforskriftna til nødvendig motorferdsel ved skadefelling av rovvilt slik som SNO har i dag.

Statsforvalteren åpner ikke opp for at dette kan tas inn i verneforskriften. Statsforvalteren samordner tillatelser til skadefelling og motorferdsel i eksisterende verneområder i samme dispensasjon, slik at saksbehandlingstiden ikke skal være lenger enn ved bare skadefelling.

Voengelh Njaarke ønsker avklaring på oppsett av åtebu og bruk av kunstig lys under jervejakt. Det er viktig å kunne ta raske beslutninger når det gjelder forflytning av åtebu inn i reservatet, slik at jerv som gjør skade på besetningen blir tatt raskest mulig.

Statsforvalteren: Bruk av kunstig lys er ingen problem, men Statsforvalteren har ikke mulighet til å åpne for å kunne søke om å sette opp permanent åtebu i reservatet. Det finnes flyttbare åtebuer også, og disse er det nok lettere å gi tillatelse til å flytte inn i reservatet hvis den bare skal være der midlertidig. Dersom det skulle bli behov for å sette opp en midlertidig åtebu, kan dette tiltaket behandles etter naturmangfoldlovens § 48.

Voengelh Njaarke har behov for rydding av flyttleier og hele Åbjordalen benyttes til flyttlei. Det er vanskelig for reindrifta å lage detaljerte kart over flyttlei siden den vil

varierte fra år til år, og reinen flyttes mer eller mindre overalt.

Statsforvalteren legger inn følgende formulering i verneforskriften:

"§ 4 i) Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasè i reindriften, vist kart i forvaltningsplanen." Etter at området er vernet må Statsforvalteren utarbeide forvaltningsplan, og vil da utarbeide et kart som skal inngå i forvaltningsplanen over områder som skal kunne ryddes uten å søke om det i nært samarbeid med reinbeitedistriktet.

Voengelh Njaarke ønsker å grense ut gjeterhytte i reservatet ved Kalvkruvatnet.

Statsforvalteren er enig og endrer grensa slik at hytta kommer utenfor reservatet.

Voengelh Njaarke har en konkret plan om å etablere et permanent samlingsgjerde i Oksdalen. I tillegg er det svært viktig å kunne sette opp en liten redskapsbu og mulighet for overnatting ved samlingsgjerdet. Det er snakk om ei lita bu på ca. 16-20 m², og den skal kunne brukes til lagring av fôr, redskaper og overnatting for et par personer. Oksfjelldalen ligger langt fra nærmeste veg, og reindriften trenger derfor å ha mulighet til å overnatte i Oksfjelldalen ved frakting av fôr og tilsyn med reinen.

Statsforvalteren kan legge inn en formulering i forskriften som gjør det mulig å søke om oppsetting av et permanent samlegjerde i Oksdalen, men ikke redskapsbu eller gjeterhytte. Siden dette er et så viktig område for reindriften i kombinasjon med at det ikke er registrert noen naturtypelokaliteter her, har Statsforvalteren kommet fram til at det er best å grense dette området ut av naturreservatet. Området som tas ut er på 4600 dekar.

Voengelh Njaarke ønsker mulighet til å restaurere den gamle gården Klarem, en gammel samisk bosetning.

Statsforvalteren påpeker at dersom bærende konstruksjoner fortsatt er intakt er dette tiltaket mulig å søke om gjennom §7 b) i forskriften: *"Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner."*

Andre temaer

Språkrådet, Statens vegvesen og Forsvarsbygg har ikke merknader.

Å-elva/Åa venneforening mener at tallet oppgitt i verneplanen for produktiv skog i Nilsfinndalen (928 dekar) er feil. Området er svært grunnlendt og har ingen særegen biologi og fauna. Man lurer videre på hvorfor det er tatt ut areal i øvre nord-vestlige område av Åbjørvatnet og elva ovenfor. De mener at her fins noe eldre skog. Grensa er trukket for tett inntil vannets- og elvas utløp, dette er uheldig da det vil bety at det ikke er mulig med fysiske inngrep for å rette på pågående miljøkriminalitet i vassdraget, altså spredning av PKD. Man mener at bygging av kunstig terskel ved utløpet av Åbjør vann er årsaken til smitte med PKD. Hytta til Terråk jeger og fiskeriforening ligger innenfor forslaget til naturreservat, og det er heller ikke er tatt ut noe rundt hytta.

Fylkesrådet/Fylkestinget og Å-elva/Åa venneforening er kritiske til vern av Åbjørdalen pga. relativt beskjedne verneverdier. Å-elva/Åa venneforening mener at det er svært lite uberørt skog i det foreslått verneområdet, og det som er uberørt er høyereliggende skrapskog som er for utilgjengelig til å bli tatt ut. Man mener dermed at området ikke inneholder kriteriene for vern som naturreservat etter § 37 i naturmangfoldloven. Man mener videre det er misbruk av offentlige midler å verne Åbjørdalen og at Statsforvalteren heller burde bruke tid på å forhandle om områder som Urdvolla og Reppen.

Landsorganisasjonen i Norge mener at etablering av nye verneområder ikke må være til hinder for næringsvirksomhet i det foreslåtte området.

Bindal kommune mener nye verneområder ikke må være til hinder for næringsvirksomhet.

Det foreslåtte naturreservatet ligger i et område som er svært kostnadskrevende å drive hogst i, og det må i større grad må vektlegges å utrede vern av skog som ikke er økonomisk drivverdig og der vern ikke kommer i konflikt med næringsinteresser. Bindal kommune har allerede fått mye av sitt areal vernet, totalt 107500 dekar. Det offentlige har investert betydelige midler til området i form av tilskudd til drift, veier, tilplanting og pleie av den eksisterende skogen. Rent teknisk kan områdene rundt selve Åbjørvatnet driftes skogbruksmessig i dag. Det kreves investeringer infrastrukturmessig, men ut over det er ikke dette området mer krevende enn mange andre tilsvarende områder i regionen. Kommunens oppfatning er at alt areal rundt selve vatnet fortsatt bør være intakt som en driftsmessig enhet der grunneier fortsatt kan utøve et aktivt skogbruk.

Skogbruksmessig vil kun det produktive areal i dette området kunne utnyttes, og grovt regnet vil det maksimalt utgjør i underkant av 3000 dekar. Totalt vil grunneier kunne høste mellom 20 – 50 000 m³ fram i tid, noe som kan gi betydelige verdier for eiendommen som en skog- og utmarkseiendom. For å kunne utnytte skogressursene i området bør foreslått verneareal reduseres som skissert på kart og gjelde kun indre Åbjørødalen, noe som vil gi et vernet areal på i overkant av 60000 dekar.

Statskog påpeker at Bindalsbruket hadde betydelige skogsdrifter i området på 80-tallet.

NVE opplyser om at det ikke er konflikt mellom Helgeland Kraft AS sin målestasjon ved utløpet av Åbjørvatnet og vernegrensa. NVE påpeker at det er en terskel som tilhører reguleringen av Kolsvik kraftverk ved utløpet av Åbjørvatnet. Halve terskelen ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. NVE foreslår at grensen justeres til å gå langs skogkanten ved elven i dette området. Dersom grensen ikke justeres antar NVE at vedlikehold av terskelen vil omfattes av § 4 bokstav f, hvor det er åpnes for vedlikehold av eksisterende anlegg. NVE ber Statsforvalteren ta kontakt med Helgeland Vannkraft AS for nærmere avklaring om eventuelle konflikter med inngrepene som er ved utløpet av Åbjørvatnet og eventuelt målestasjon som er lengre ned i elven.

NVE påpeker at det er kartlagt flere mulige vannkraftprosjekter i foreslått verneområde for Åbjørødalen, hvorav to av prosjektene har vært behandlet i Samlet plan for vassdrag:

1. Prosjektet «Åbjøra syd» utnytter fallet fra Åbjørvatnet til Åa nedstrøms Lonfoss. Det er planlagt bygd dam ved Brattfoss og Åbjørvatnet er foreslått regulert mellom høyeste regulerte vannstand på kote 110, og laveste regulerte vannstand på kote 80,7. Oppjustert til kostnadsnivå 1.1.2019 er spesifikk utbyggingskostnad beregnet til 4,22 kr/kWh, som er en akseptabel kostnad sammenlignet med andre prosjekter.
2. Prosjektet «Bjørnåa» utnytter fallet i Bjørnåa mellom inntak i Novadalen på ca. kote 450 og Åbjørvatnet. Kverntjernet er foreslått regulert og overført til Bjørnåa. Prosjektet var planlagt med en installert effekt på 4,4 MW og midlere årlig produksjonen var beregnet til 19 GWh. Oppjustert til kostnadsnivå 1.1.2019 er spesifikk utbyggingskostnad beregnet til 5,44 kr/kWh.

NVE har gjennomført en digital kartlegging av vannkraftpotensialet for små vannkraftverk. Innenfor foreslått verneområde er det kartlagt flere mulige potensielle prosjekter. Samlet er det et årlig produksjonspotensial på 101 GWh fordelt på 16 prosjekter, hvorav fire prosjekter har spesifikk utbyggingskostnad under 5 kr/kWh. Samlet årlig produksjon for disse prosjektene er på 45 GWh. NVE har ikke kjennskap til at det er noen utbyggingsinteresser i dag i det foreslåtte verneområde.

NVE opplyser videre om at innspillet de hadde om område foreslått i Nasjonal ramme for vindkraft på land kan sees bort fra, da Nasjonal ramme for vindkraft på land er skrinlagt. Norsk Bergindustri påpeker at det er en større sand- og grusforekomst ved Åbjørvas utløp i Åbjørvatnet. Det er viktig at vern ikke lukker muligheten utvinning på sikt, det vil medføre at man beslaglegger ressurser som kan være lokalt eller regionalt viktige i fremtiden.

Statsforvalteren påpeker at begge de to vannkraftprosjektene som NVE beskriver har vært behandlet i «Samla plan for vassdrag», men at det ikke er søkt konsesjon for disse prosjektene. Begge prosjektene vil være i konflikt med et eventuelt verneområde. «Åbjørva syd» vil være utenfor verneområdet, men en oppdemming av Åbjørvatnet vil komme i konflikt med vernet da grensa går helt ned til vannkanten. Utbygging av småkraftverk vil ikke være forenlig med et naturreservat. Statsforvalteren har vært i kontakt med Helgeland Vannkraft og ble henvist til Sildre for nøyaktig plassering av målestasjonen. Denne ligger utenfor det foreslåtte verneområdet.

Statsforvalterne påpeker at grensa er trukket ut fra elvestrengen på grunn av hytter og gamle traktorveier som går i området, som det er ønskelig for grunneier å kunne bruke. Elvestrengen som går oppover mot Trongen er ikke med i verneområdet til ca. 500 m forbi kunstig terskel som er bygget. Dette er begrunnet i at det skal kunne utføres tiltak på elvestrengen for å forbedre forholdene for fisk uten å måtte søke forvaltningsmyndigheten om dette. Dersom det skulle bli nødvendig med tiltak i forbindelse med fiskeforvaltning der elva inngår i verneforslaget, er det mulig å søke om dette etter § 7 c). Statsforvalteren påpeker at Åbjørvatnet og Storåa ligger utenfor verneforslaget, og fiskeforbedrende tiltak her blir ikke begrenset av vernet.

Statsforvalteren tilrår navnet *Åbjørdalen* som i høringsforslaget.

Når det gjelder avgrensning ønsker Bindal kommune å redusere verneområdet med vel 8000 dekar. Et areal blir da avsnørt fra resten av området og må i så fall også tas ut, og området som tas ut blir da i overkant av 10000 dekar. Skogen i området tilhører grunneier, og hogst av skogen avhenger derfor i utgangspunktet av grunneiers tillatelse. Grunneier har tilbudt området for frivillig vern og har ikke ønske om å hogge. En annen viktig grunn til å ikke ta området ut er at det tilfører det foreslåtte verneområdet en del naturverdier, spesielt produktiv skog og fire naturtypelokaliteter, og mye av kvaliteten ved foreslått verneområde ligger i størrelsen. Storområdekvaliteten er sjelden å få tak i under ordningen frivillig vern. Arealet som Bindal kommune ønsker å ta ut ligger i de lavereliggende delene av området der det er mest produktiv skog. Lavereliggende produktiv skog er nettopp en av manglene i skogvernet i dag, og derfor viktig å få med. Når det gjelder naturtypelokalitetene er det først og fremst en lokalitet med gråor- almeskog med verdi A som er viktig. Men også lokaliteter av naturtypene bekkekløft og bergvegg, gammel furuskog, bjørkeskog med høgstauder tilfører området verdier og variasjon i naturtyper.

I Oksdalen tas ca. 4600 dekar ut i forbindelse med samlegjerde og gjeterbu for reindrifta. I tillegg endres grensen slik at Voengelh Njaarkes gjeterhytte ved Kalvkrvatnet blir liggende utenfor reservatet. Statsforvalteren tar også ut hytta til Terråk jeger- og fiskeriforening fra verneforslaget.

Det er også gjort en justering av forslaget til vernegrense for å ta ut en kunstig oppbygd terskel ved utløpet av Åbjørvannet.

Det er gjort to endringer i verneforskriften for å ivareta hensyn til reindrifta. Bestemmelsen om "*Reindriftras nødvendige uttak av bjørk og småvirke til brensel på stedet og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr*" flyttes fra § 7 til § 4 der den ikke er søknadspliktig. I tillegg endres § 4 i slik at det henvises til kart i forvaltningsplanen i stedet for vernekartet: "*Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasé i reindriften, vist i kart i forvaltningsplanen.*"

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat med endringer i verneforskrift og vernekart som beskrevet.

Miljødirektoratet ser at det ligger en mulig konflikt knyttet til ikke utnyttet kraftpotensial i området. Det ligger flere digitalt kartlagte potensialer for småkraft i området. Her har grunneier vært tydelig på at det ikke er aktuelt å utnytte disse.

Rettighetene til utnytting av fallet fra Åbjørvatnet, gjennom prosjektet "Åbjøra syd" ble etter det Miljødirektoratet erfarer overdratt til Staten 1962. Planene var å utnytte fallet fra Åbjørvatnet til Åa nedstrøms Lonfossen. Det ble planlagt bygd dam ved Brattoss og foreslått regulert opp til kote 110. Prosjektet ble behandlet i St.meld. nr. 53 (1986-87) Om Samlet plan for vassdrag. Her ble området plassert i kategori II over områder som ikke kunne konsesjonsbehandles. Prosjektet ble videre plassert i gruppe 12 fordi området hadde store konflikter med fisk, kulturminnevern, jord- og skogbruk og reindrift. Bindal kommune støttet denne vurderingen. Området har også etter det Miljødirektoratet erfarer vært vurdert i sammenheng med utbygging av Kolsvik kraftverk. Etter utbyggingen av Kolsvik kraftverk er nedslagsfeltet til Åbjørvatnet betydelig redusert ved at flere vann nord for verneforslaget er ført over til Kolsvik kraftverk. Kolsvik kraftverk har konsesjon på regulering av seks vann, og har krav til minstevannslipp i Åelva. Etter det Miljødirektoratet oppfatter er det gjennomført betydelige tiltak for å bedre forholdene på anadrom strekning av Åelva.

Prosjektet "Bjørnåa" må ses i sammenheng med prosjektet "Åbjøra syd" og tok sikte på å utnytte fallet mellom inntak i Novadalen på kote 450 og Åbjørvatnet, inkludert regulering og overføring av vann fra Kverntjernet til Bjørnåa. Området ble plassert i kategori I og i gruppe 4, dvs. det var et prosjekt som kunne konsesjonsbehandles. Området er ikke konsesjonsbehandlet. Kverntjernet blir liggende utenfor verneforslaget.

Miljødirektoratet er usikker på hvorvidt det er realisme i utbygging for utnytting av fallet fra Åbjørvatnet. Foreslått reguleringshøyde til kote 110 vil også føre til at man reduserer arealet av registrerte naturtyper langs vannet, ikke minst vil det få konsekvenser for det registrerte elvedeltaområdet ved Åbjørelvas utløp. Direktoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet.

Statsforvalteren henviser i vernebestemmelsene § 7 i som omhandler *nødvendig rydding og annet vedlikehold av eksisterende flyttleier og kjøretrasé i reindriften* til kart vist i forvaltningsplanen. Miljødirektoratet tilrår å endre dette tilbake til *...vist på vernekartet* slik dette var foreslått i høringsforslaget. Hvis mulig er det en fordel hvis flyttleier kan vises i vernekartet. Hvis det er uklarhet om hvor traséene går ved vernetidpunktet kan det være et alternativ å vise til kart i forvaltningsplan. Dette forutsetter at det *skal* utarbeides forvaltningsplan, jf. § 10 i forskriften.

Angående Voengelh Njaarke sitt innspill om utsetting av midlertidig åtebu, så mener Miljødirektoratet at det er et tiltak som kan vurderes etter § 7 c *tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk*.

Miljødirektoratet slutter seg for øvrig til Statsforvalteren og tilrår vern av Åbjørdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet har vurdert om verneforslaget kan avgrenses slik at vern ikke er til hinder for ev. senere utbygging av et vannkraftprosjekt i elva Bjørnåa, jf. bl.a. omtale av et slik prosjekt i NVEs merknad nevnt over. Konkret har KLD vurdert endret avgrensning ved at elva Bjørnåa og tilgrensende areal mot vest tas ut, slik at i alt ca. 2200 dekar utgår av foreslått naturreservat. Noen verneverdier vil gå tapt ved en slik redusert avgrensning, ved at skogarealet reduseres og det utgår bl.a. et kjerneområde for naturmangfold. KLD vurderer likevel at et slik redusert verneomfang kan aksepteres forutsatt at det ved ev. kraftutbygging fastsettes en tilstrekkelig minstevannføring i elva som renner ut fra Kverntjernet, hvor vannet ellers er planlagt overført til Bjørnåa. Slik minstevannføring er nødvendig fordi elva ut fra Kverntjernet renner gjennom sentrale deler av foreslått verneområde og bl.a. gjennom to kjerneområder som er viktige for naturmangfold og hvor det er påvist viktige artsforekomster. Det er ikke mulig å tallfeste nødvendig minstevannføring i elva fra Kverntjernet nå, dette må vurderes konkret i forbindelse med en eventuell framtidig søknad om kraftutbygging, jf. naturmangfoldloven § 49. Under forutsetning om en tilstrekkelig minstevannføring, som nevnt over, foreslår KLD endret avgrensning av naturreservatet hvor det tas ut ca. 2200 dekar i vest.

Verneforslaget omfatter den regulerte elva Åbjøra. For å redusere ulempene ved reguleringen er det bygget terskler i Åbjøra. Det er en terskel ved utløpet av Åbjørvatnet, denne kan det bli aktuelt å bygge om og foreslått vernegrense er her justert slik at landarealet nærmest terskelen ikke omfattes av vern. Ved ev. ombygging av terskelen ved utløpet av Åbjørvatnet kan det bli noe økt vannstand i Åbjørvatnet i perioder, og det forutsettes at dette ikke vil være i konflikt med viktige verneverdier i naturreservatet. Det er i verneforskriften §§ 4,6 og 7 tatt inn formuleringer om nødvendig rydding av vegetasjon i Åbjøras regulerte elveleie som sikringstiltak mot flom, inkl. nødvendig motorferdsel. Det er i § 4 tatt inn åpning for vedlikehold av terskler i Åbjøras regulerte elveleie, og i § 7 er det tatt inn åpning for ombygging av terskler i Åbjøras regulerte elveleie samt for nødvendig motorferdsel i forbindelse med hhv. vedlikehold og ombygging av terskler.

KLD har mottatt henvendelse fra Miljødirektoratet om at Sametinget uttaler at sørsamisk navn for naturreservatet vil være *Diedtjienvuemien eatnemerervaate*.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår at Åbjørdalen naturreservat / Diedtjienvuemien eatnemerervaate opprettes i henhold til vedlagte forskrift og kart.

28. Endring av verneforskrift for Bjønnestille naturreservat i Notodden kommune, Vestfold og Telemark

Bjønnestille naturreservat ble vernet ved kgl.res. 17.12.2021 gjennom ordningen med frivillig vern av skog. Formålet med vernet er å bevare et område som har særlig betydning for biologisk mangfold på grunn av forekomst av eldre, brannpåvirket lavlandsfuruskog og rik lågurtskog, og med forekomst av truede og sjeldne arter av insekter, sopp og lav.

Det foreslås endring i verneforskriften for å oppheve en unntaksbestemmelse som gir åpning for å ta ut enkeltrær av furu innenfor naturreservatet.

Sakens bakgrunn

I forbindelse med erstatningsforhandlingene for Bjønnestille naturreservat ble det enighet om å ta inn en åpning om å søke om å kunne ta ut enkeltrær i forbindelse med restaurering av fredete bygninger på eiendommen gnr./bnr. 135/1 i Notodden kommune. På Nigard Bolkesjø står det ei årestue fra 1200-tallet, som antakelig tidligere har vært hovedhuset på gården. Bygningen er per dags dato Europas eldste bolighus i tre. Huset er fredet og skal nå restaureres. I den forbindelse ble det i 2022 søkt om å hogge inntil 50 m³ med tømmer av god kvalitet innenfor vernegrensen. I søknaden ble det bl.a. påpekt at det eneste man ville kunne bruke til restaureringen er seintvokst malmfuru, primært grove dimensjoner. Søker skriver også at man i tillegg kun vil være i stand til å bruke en liten del av hvert tre. Statsforvalteren ga tillatelse til å ta ut 5 furutrær fra området, men Statsforvalteren er samtidig tydelig på at et uttak vil kunne ramme verneverdiene i reservatet ved å utsette utviklingen av død, grov kjerneved.

Statsforvalteren skriver i sin tilråding at det viser seg at det er en stor forskjell på hva eier og forvaltningsmyndigheten forstår med formuleringen i forskriften om *begrenset uttak av enkeltrær*. I dialog med eier har Statsforvalteren kommet fram til et kompromiss hvor det utbetales en engangskompensasjon knyttet til kostnadene ved å få finne og få transportert tilsvarende tømmer fra utenfor verneområdet mot at åpningen for slike uttak tas ut av verneforskriften.

Endringen berører kun en grunneier, og Statsforvalteren har vurdert at det ikke har vært behov for å sende forslaget på høring.

Statsforvalteren ser det som viktig å ta bort § 7h fra verneforskriften for Bjønnestille naturreservat. Hensikten er å sikre mest mulig av de viktigste trærne for artene som avhenger av store gamle trær og på lang sikt av tilgangen til død ved som varer lenge. Statsforvalteren tilrår endringen i verneforskriften for Bjønnestille naturreservat.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for Bjønnestille naturreservat ved at § 7 h. *begrenset uttak av enkeltrær av furu til restaurering av fredete bygninger på gnr./bnr. 135/1* tas ut.

I tillegg er det gjort en endring i opplistingen av tiltak det kan gis tillatelse til motorferdsel i § 7 i. Tiltak i § 7 h. sto i denne listen, men tilrås nå tatt ut.

Miljødirektoratet tilrår endring som beskrevet over av verneforskriften for Bjønnestille naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår endring av verneforskriften for Bjønnestille naturreservat i henhold til vedlagte forskrift.

29. Endring av verneforskrift for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning i Oslo kommune, Oslo

Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredningsområde ble vernet ved kgl.res. 14. juni 2002 som del av verneplan for Oslomarka. Formålet med vernet er å bevare et vakkert skog- og kulturlandskap med instruktiv geologi, interessant vannsystem, spesielle naturlige vegetasjonstyper, urterike enger og en artsrik flora med sjeldne og

plantegeografisk interessante arter. Det foreslås endring av verneforskriften for å åpne for etablering av sykkelsti gjennom området, og for å tillate sykling på etablerte sykkelstier.

Sakens bakgrunn

I landskapsvernområdet er det forbud mot tiltak som kan endre landskapets art eller karakter vesentlig, blant annet oppføring av bygninger og anlegg, bygging av veger, uttak, oppfylling, planering og lagring av masse. Vegetasjonen i de urterike engene er fredet mot skade og ødeleggelse, og egenartede og dekorative enkeltrær, tregrupper, trekker, og døde og døende trær skal bevares. Åkerholmer skal ikke fjernes, og kantsoner mot myr, innmark, vann, vassdrag, stier og veger skal bevares. Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veger er forbudt.

Statsforvalteren i Oslo og Viken vurderte i 2019 en søknad om dispensasjon fra vernebestemmelsene for etablering av en helårs sykkelsti mellom Blankvannsbråten og Kopperhaughytta innenfor landskapsvernområdet. Søknaden ble avslått med henvisning til at det i området er forbudt å sykle utenfor veger. En eventuell åpning for å etablere sykkelsti i området krever endring av verneforskriften slik at sykling også blir tillatt på sti. Som del av kunnskapsgrunnlaget for å vurdere konsekvensene av å etablere en sykkelsti, har Oslo kommune gjennomført en naturfaglig kartlegging i aktuell trasé, særlig med tanke på forekomster av rødlistede eller andre bevaringsverdige arter knyttet til kalkrikt fukt-miljø. Det er videre lagt frem oversikt over ferdselsmønsteret ved Blankvannsbråten, og gjort en vurdering av fare for økt ferdselstrykk på slåttemarken i syd. Det er også lagt frem en plan for tilbakeføring til naturlig stedegen vegetasjon av eksisterende sti over slåttemark i nordvest og stien som går parallelt med den planlagte sykkelstien et stykke nordover fra Blankvannsbråten. Konklusjonen i rapporten fra Naturrestaurering er at "prosjektet som helhet vil være et positivt tiltak for naturmangfoldet i landskapsvernområdet".

Statsforvalteren viser til at kunnskapsgrunnlaget om hvordan etablering av en sykkelsti langs en foreslått trasé vil påvirke naturverdiene, er styrket gjennom de undersøkelsene som er foretatt. Den samlede belastning av ferdsel i landskapsvernområdet er undersøkt, og det er oppdaget flere områder med større slitasje og spor, bl.a. etter sykler. Behovet for å kanalisere ferdselen bort fra slåttemarkene i verneområdet vurderes som stort. Etablering av en sykkelsti for å kanalisere ferdselen bort fra de verdifulle slåttemarkene til deler av verneområdet med mer beskjedne naturverdier, er i tråd med naturmangfoldloven § 12.

Høringsforslaget

Statsforvalteren i Oslo og Viken sendte forslag om endring av verneforskriften på høring 29.03.2022. I gjeldende verneforskrift for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning følger det av § 3 nr. 6: "*Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veier er forbudt*". Videre følger det av § 5 at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til vedlikehold, rydding, merking og omlegging av eksisterende stier og løyper.

Statsforvalteren foreslo følgende endring i § 3 nr. 6: "*Sykling og bruk av hest utenom eksisterende veier og sykkelstier avmerket på vernekart er forbudt*".

Videre en åpning for i § 5 punkt 3 for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til etablering av sykkelstier.

Hovedsynspunkter i høringen

Oslo kommune v/Byrådsavdeling for miljø og samferdsel støtter forslaget og viser til at den planlagte sykkelstien vil gå i et område hvor viktige naturverdier ikke blir berørt. Som

del av Nordmarksplassene, er Blankvannsbråten er ett av de utvalgte kulturlandskapene i jordbruket i Oslo, og det vises til at det er planer om at blomsterenga ved Blankvannsbråten skal sperres for ferdsel og restaureres. Kommunen legger vekt på Statsforvalterens vurdering av at etablering av sykkelsti på foreslått trasé vil være et egnet tiltak for å redusere den samlede belastningen av ferdsel på viktige naturverdier i landskapsvernområdet, og støtter de foreslåtte forskriftsendringene.

DNT Oslo Omegn vurderer at en endring av forskriften vil bidra til å styrke vernet av området. Trillestien som starter ved Blankvannsbråten og går i retning Kobberhaughytta er mye brukt og mange sykler over den vernede blomsterenga, selv om det er forbudt etter gjeldende forskrift. Selve trillestien er veldig slitt i store deler av traseen, og spesielt over blomsterenga gir det seg utslag til større slitasje enn terrenget tåler. Ved å gi rom for å etablere en bedre tilrettelagt sykkelsti vil en kunne spare terrenget og ta vare på noe av den vegetasjonen som er grunnlaget for vernet.

Skiforeningen er positive til at det åpnes for sykling på sykkelstier, og viser til at verneforskriften da vil bli mer i tråd med dagens faktiske bruk av området. Etablering av sykkelsti vil kanalisere ferdselen inn i den tilrettelagte traseen, og dermed kunne bidra til å redusere slitasjen på øvrige områder. Det bes samtidig om at etablering av sykkelsti i skiløpetraseer må skje i tett dialog med Skiforeningen. Det foreslås at det bør vurderes endringer på flere områder, som vedlikehold, rydding og merking av eksisterende stier og løyper som et generelt unntak fra vernebestemmelsene, ta inn oppgradering av eksisterende løyper som et unntak det kan gis tillatelse til etter søknad og at utplassering av kjentmannsposter tas inn i forskriften som et generelt unntak.

En grunneier viser til at det har vært en kraftig økning av sykling i området, på det som kalles en trillesti, men som i praksis er en sykkelsti. Denne stien går fra nordvestsiden av den øvre blomsterenga, over engen og ender opp på den stien som er skiløype om vinteren. Bruk av denne traseen skaper store sår i landskapet, og grunneieren er positiv til etablering av sykkelsti.

En annen grunneier viser til stor slitasje/ødeleggelse av kjerrevegen som nå brukes som sykkelsti mellom Kobberhaugen og Blankvannsbråten. Strekningen fra Andevannsbekken mot Blankvannsbråten er i ferd med å bli fullstendig ødelagt, og det forutsettes at det blir prioritert å utbedre kjerrevegen og ødeleggelsene.

En grunneier støtter forslaget til forskriftsendringer slik at man i neste fase kan etablere en mer skånsom løsning langs dagens skiløype mot Kobberhaugene og på denne måten ikke bare kan gjenopprette skadene på slåttemarkene, men også ivareta dem for fremtiden. Det vises til at dagens "trillesti" er i ferd med å stedvis ødelegge slåttemarkene nordvest for Blankvannsbråten, da syklistene sykler aktivt på den gamle stien i stedet for å trille sykkelen som ville vært mer skånsomt. Den gamle stien over slåttemarkene her er blitt utvidet kraftig og har endret seg til brede og dype traseer. En ny trase for syklistene fra Blankvannsbråten til nedsiden av Kobberhaugshytta synes å være en forsvarlig forbindelse mellom den sydlige og nordlige delen av Nordmarka i dette området.

DMF kan ikke se at den foreslåtte endringen får følger for registrerte forekomster av mineralske ressurser, bergrettigheter eller masseuttak i drift, og har derfor ikke merknader.

Statsforvalteren viser til at det kun er bestemmelsene om sykling og sykkelsti som er omfattet av høringen, men at innspillene til andre forbedringspunkter i forskriftene tas med til senere vurdering.

Statsforvalteren vurderer etablering av sykkelsti som et egnet tiltak for å redusere den samlede belastningen av ferdsel på viktige naturverdier i landskapsvernområdet, og anbefaler en forskriftsendring som åpner opp for etablering av sykkelsti og som tillater sykling på etablerte sykkelstier. Statsforvalteren foreslår at sykkelstier skal avmerkes på vernekartet. Statsforvalteren viser til at forslaget vil åpne for etablering av sykkelstier også på andre steder i landskapsvernområdet enn den traseen som tidligere er vurdert, men dette forutsetter søknadsbehandling hvor effekten på verneverdiene vurderes. Statsforvalteren viser til at ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot forslaget til endring av vernebestemmelsene, og tilrår endring av forskriften for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning som foreslått i høringen.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens tilråding om å endre verneforskriften for å åpne for at det kan gis tillatelse til etablering av sykkelsti i landskapsvernområdet. Undersøkelser viser at kanalisering av ferdselen vil kunne ha positiv innvirkning på verneverdiene ved at sårbare områder unngås. Den konkrete vurderingen av om det skal gis tillatelse, og aktuell trasé, vil være en konkret vurdering hos forvaltningsmyndigheten. Åpning for sykling på stier i landskapsvernområder er i tråd med nyere praksis i verneområder, og blant annet signaler i friluftslivsmeldingen (Meld.St.18 (2015-2016)). Åpning for å gi slik tillatelse krever at verneforskriften også åpner for at det er tillatt med sykling på etablerte sykkelstier. Statsforvalteren viser til at etablerte sykkelstier bør avmerkes på vernekartet, og at åpningen for sykling knyttes til stier avmerket på vernekartet. Miljødirektoratet viser til at vernekartet er en del av vernevedtaket, og at endringer på vernekartet vil kreve forskriftsendring. Det tilrås derfor ikke å knytte bestemmelsene opp mot vernekartet, siden det inntil videre ikke er gitt tillatelse til sykkelsti, og endelig trasé dermed ikke er avklart. Miljødirektoratet tilrår derfor endring av verneforskriften § 3 nr. 6 åpnes for sykling på sykkelstier i tillegg til veger i verneområdet. Videre at det tas inn hjemmel for at forvaltningsmyndigheten skal kunne gi tillatelse til etablering av sykkelstier i verneområdet. Eventuelle tillatelser til sykkelsti i landskapsvernområdet krever god merking og informasjon, slik at det klart fremgår hvor sykling vil være tillatt. Miljødirektoratet tilrår endring som beskrevet over av verneforskriften for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning.

Klima- og miljødepartementet har lagt inn standardbestemmelser om kraftledninger i forskriften, slutter seg for øvrig til direktoratet og tilrår endring av verneforskriften for Blankvann landskapsvernområde med plantelivsfredning i henhold til vedlagte forskrift.

30. Endring av verneforskrift for Surna naturreservat med tilgrensande dyrelivsfredning, Surnadal kommune, Møre og Romsdal

Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredning ble vernet ved kgl. res 27.5.1988. Formålet med vernet er å ta vare på et viktig våtmarksområde med tilhørende plante-samfunn, fugleliv og annet dyreliv. Naturreservatet omfatter totalt 950 dekar fordelt på delområdene Purka (540 dekar), Sæterøya (260 dekar), Grimsmo (90 dekar) og Ranesevja (60 dekar). Området med dyrelivsfredning er på 7170 da. Statsforvalteren i Møre og Romsdal fikk den 6.5.2021 i oppdrag fra Miljødirektoratet å starte arbeid med grenseneendring av Surna naturreservat med tiliggende dyrelivsfredning.

Sakens bakgrunn

I dyrelivsfredningsområdet er alle fugle- og pattedyrarter, også fuglereir, egg og unger, fredet mot jakt og fangst, skade og ødeleggelse. Det er gjort unntak for jakt på hjortevilt og mink.

Dagens avgrensning av dyrelivsfredningsområdet omfatter havneområder, industriarealer, kjøpesenter, sentrumsområde, dyrkamark og boligområder med tilhørende infrastruktur. Dyrelivsfredningen har medført at uttak av skadedyr som smågnagere er forbudt. Forbudet medfører også at det er forbudt å ta ut fremmede arter som eksempelvis kanadagås. Området har på grunn av dette vært et vanskelig område å forvalte. Formålet med endringen er også å rette opp i feil og unøyaktigheter i grensene for naturreservatet.

Arbeidet med mulig forskrifts- og grenseendring av Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredningsområde ble først tatt opp i 2019 av daværende Fylkesmannen i Møre og Romsdal, og det ble gitt oppdrag om oppstart i november 2019. Prosessen stoppet opp, og nytt oppdrag ble gitt til Statsforvalteren i mai 2021. Statsforvalteren i Møre og Romsdal oversendte tilråding om grense- og forskriftsendring til Miljødirektoratet 14.11.2022.

Høringsforslaget

Statsforvalteren i Møre og Romsdal sendte forslag om endring av avgrensning av området, samt mindre forskriftsendringer, på høring 24.6.2021. Forslaget medfører endringer i dyrelivsfredningsområdet, der vern av hele eller deler av dette området foreslås opphevet. Høringsforslaget som hadde to alternativer:

- a. Mindre grense- og forskriftsendringer, og opphevelse av dyrelivsfredningsområdet
- b. Mindre grense- og forskriftsendringer, og omfattende grenseendringer av dyrelivsfredningsområdet

I tillegg ble det foreslått å gjennomføre mindre grenseendringer av naturreservatet for å få en bedre avgrensning av dette. Foreslåtte endringer i grensen for naturreservatet er i all hovedsak for å få en mer presis og riktigere avgrensning mot dyrket mark.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens vegvesen har ingen merknader til de foreslåtte endringene.

Møre og Romsdal fylkeskommune viser til at dyrelivsfredning gir et klarere signal om vern av dyrelivet enn en forvaltning etter viltlov og naturmangfoldloven, og støtter derfor alt. B. Grunneiere i Sæterøya støtter forslaget om opphevelse av dyrelivsfredningsområdet (alt. A). Grunneierne ønsker åpning for uttak av rev, kråke og grevling.

Dyrenes rett viser til naturkrisen, og mener at man trenger mer vern. De viser til at dyrelivsfredningen ikke er til hinder for eksempelvis skadefelling av grågås, men de ønsker bruk av forebyggende tiltak mot beiteskader. De ønsker primært å beholde dagens dyrelivsfredning, subsidiært støttes alt. B.

ALTI Forvaltning er positive til flytting av grensa i Grimsmo pga. næreffektene med naturreservatet. Det vises til at det skaper mye ulemper og ekstraarbeid ved nedfall av død ved og løv på parkeringsplassen, her er mye søppel og fjerning av snø er også fordyrende. NVE ønsker at Statnett skal få forslaget direkte tilsendt. NVE er positive til at verneforskrifta ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, men ønsker at standardbestemmelsene for nettanlegg tas inn i forskriften.

Surnadal kommune v/Hovedutvalg for miljø, areal og teknikk går inn for å oppheve dyrelivsfredningen (alt. A). De ønsker at det blir satt av areal til fremføring av gang- og sykkelveg mot Ranesevja, og at grensa her også må justeres slik at grunneiere kan drive sikkydding utenfor naturreservatet.

Statsforvalteren viser til at høringsuttalelsene spriker mye, og i tillegg omfatter uttalelsene mange ulike tema, også tema som ikke kan reguleres av vernet, for eksempel restaurering og nytt vern av jordbruksareal.

Statsforvalteren vurderer dyrelivsfredningen som et dårlig virkemiddel for vern av området. Fredningen er unyansert, og har medført behov for dispensasjoner for uttak av enkeltarter. Statsforvalteren mener bestemmelsene om arter i naturmangfoldloven og jakt i viltloven er tilstrekkelig for å forvalte dyre- og fugleartene i området. Statsforvalteren viser til at stortilt uttak av predatorer er ikke noen naturlig løsning for å ta vare på de rødlistede fugleartene som hekker i området, men det er uheldig med et ekstra predatorvern når en har lagt ned store ressurser for å restaurere mye av leveområdene. Statsforvalteren mener det er naturlig å forvalte området med dyrelivsfredning mer likt som andre områder i Surnadalføret.

NVE foreslår en generell endring i verneforskriften ved at standardbestemmelsene for nettanlegg blir tatt inn. Statsforvalteren ser ikke behovet for en slik endring nå, og viser til at naturreservatet er svært lite berørt av nettanlegg. Det krysser kraftlinjer over Ranesevja og Sæterøya, men det er ingen mastepunkt i naturreservatet.

Statsforvalteren har tatt hensyn til innspillene til grensejustering. Grensa for delområde Sæterøya følger grensa bedre mot dyrket mark i vest, og det det viktige området for vipe på innsiden av Gamleelva foreslås tatt inn i naturreservatet. Statsforvalteren har også trukket grensen lengre vekk fra fylkesvegen på sørsiden av Ranesevja, slik at det skal kunne ryddes skog for å bedre sikt. Det vil også føre til mer tilgjengelig areal for en evt. ny gangveg, men det kreves nærmere planlegging før en kan ta stilling til en eventuell plassering. Avstanden mellom fylkesvegen og Ranesevja er så liten noen steder at det vanskelig vil være plass til gang- og sykkelveg uten at man vurderer flytting av fylkesvegen. Dette må i tilfelle skje som egen prosess senere.

Basert på høringsinnspillene har Statsforvalteren gjort noen mindre justeringer for å imøtekomme innspill. Blant annet tilrår Statsforvalteren å ta inn et mindre areal i delområde Sæterøya for å inkludere et område som skjøttes med tanke på å opprettholde hekking av vipe (CR – kritisk truet), samt en mindre justering i sørvest for å ta ut dyrket mark.

Etter innspill fra kommunen tilrår Statsforvalteren at grensa justeres langs sørsiden av Ranesevja mot fylkesvegen slik at det settes av areal for en fremtidig gang og sykkelveg. I tillegg vil dette gi mulighet for å rydde langs vegen for å bedre sikten med tanke på å bedre trafikksikkerheten.

Statsforvalteren tilrår opphevelse av dyrelivsfredningen (høringsforslagets alternativ A). Videre tilrår en reduksjon av naturreservat på sørsiden av Ranesevja på ca. 1. dekar. Videre tilrår en mindre reduksjon av naturreservatet på sørvestsida av Sæterøya, og en mindre utvidelse mellom Gammeelva og det gamle elveløpet på gnr. 68 bnr. 4. Dette medfører en utvidelse på ca. 6. dekar.

Miljødirektoratet ser at det er motstridende interesser mellom høringspartene. Flere ønsker å beholde dagens avgrensning av dyrelivsfredningsområdet, noen ønsker å beholde deler av dyrelivsfredningen (alternativ B), mens andre ønsker å oppheve dyrelivsfredningen (alternativ A). Dyrelivsfredningen ble vedtatt med hjemmel i naturvernloven av 1970, men denne verneformen ble ikke videreført ved vedtakelse av naturmangfoldloven, og det er dermed ikke hjemmel for vern av nye arealer som dyrelivsfredningsområde. Det er i høringen kommet frem ønske om kompensasjon for at et mindre areal er foreslått tatt inn i reservatet ved Sæterøya. Statsforvalteren kan opplyse om at de har dialog med grunneier om dette. I dette ligger det ønsker fra grunneier om at forvaltningsmyndigheten skjømmer og tilrettelegger området på en hensiktsmessig måte for å ivareta verneverdiene på

en best mulig måte. Området er et viktig hekkeområde for vipe. Utvidelsen ligger innenfor dagens eksisterende dyrelivsfredningsområde.

Dyrelivsfredningen omfatter store arealer som er omdisponert, med infrastruktur, sentrumsområde med butikker osv., boliger, idrettsanlegg, havneområder og industriområder. En oppheving av dyrelivsfredningen vil medføre en betydelig enklere forvaltning av området, og unødige og utilsiktede effekter av det opprinnelige vernet vil reduseres betraktelig. For naturreservatet vil de foreslåtte grensejusteringene føre til at man i større grad unngår å ha med dyrket mark i verneområdet, og dermed unngå konflikt med jordbruksinteresser i området. I tillegg vil vernegrensene bli mer presise.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalterens tilrådning om å oppheve dyrelivsfredningen samt mindre grenseendringer i eksisterende Surna naturreservat jf. alternativ A i høringsforslaget.

Miljødirektoratet tilrår endring i verneforskriften som beskrevet over for Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredning.

Klima- og miljødepartementet har mottatt informasjon fra Miljødirektoratet om innspill fra Kartverket om at to stedsnavn for delområder i forskriften ikke er godkjente stedsnavn. Kartverket har kommet med alternative forslag for godkjente navn, og direktoratet tilrår ut fra dette endring av navn fra Sæterøya til *Seterøya* og fra Grimsmo til *Grimsmoen*.

KLD har lagt inn standardbestemmelser om kraftledninger i forskriften. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår endring av verneforskriften for Surna naturreservat med tilgrensende dyrelivsfredning i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkes innenfor KLDs gjeldende budsjettamme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut tidlig og oftest før det meldes oppstart for verneprosess. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Evalueringene gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen fra 2017 tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Det legges til grunn at skogvernet gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkningen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet fra februar 2022 iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvernsaker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et fellesoppdrag gitt av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Områdene i dette verneforslaget er tilbudt for frivillig skogvern av grunneier før 1. februar 2022 og omfattes derfor ikke av oppdraget fra KLD.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Det fastsettes forskrifter om vern av 27 skogområder i fylkene Vestland, Agder, Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet, Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

2.

Det fastsettes forskrifter om endring av verneforskrifter for tre verneområder i fylkene Vestfold og Telemark, Oslo og Møre og Romsdal. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.